

การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัย
จากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในกรุงเทพมหานคร

นางสาวรุจิรัตน์ กำมะหยี่

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CULTURAL ADJUSTMENT OF UNIVERSITY STUDENTS
FROM THE THREE SOUTHERN – BORDER PROVINCES IN BANGKOK

Miss Rujirat Kammayee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Counseling Psychology

Faculty of Psychology

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยจาก
สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในกรุงเทพมหานคร

โดย

นางสาวรุจิรัตน์ กำมะหยี่

สาขาวิชา

จิตวิทยาการปรึกษา

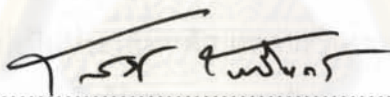
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

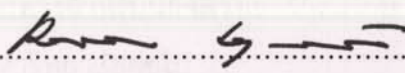
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กวรรณิการ์ นลราชสุวัจน์

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

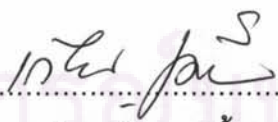

..... คณบดีคณะจิตวิทยา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คันนางค์ มณีศรี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.โสริช โพธิแก้ว)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กวรรณิการ์ นลราชสุวัจน์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จิราพร เกศพิชญวัฒนา)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร.เก็จกนก เข็ววงศ์)

รุจิรัตน์ กำมะหยี่ : การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยจากสาม
 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในกรุงเทพมหานคร. (CULTURAL ADJUSTMENT OF
 UNIVERSITY STUDENTS FROM THE THREE SOUTHERN - BORDER
 PROVINCES IN BANGKOK) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผู้ช่วยศาสตราจารย์
 ดร.กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์, 94 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมของ
 นักศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้ามาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร
 โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์นิยมเก็บ
 รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกนักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และเข้า
 มาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยของกรุงเทพมหานครเป็นรายบุคคลจำนวน 12 ราย และนำบท
 สัมภาษณ์ที่ได้มาถอดเทปแบบคำต่อคำ จากนั้นจึงถอดรหัสข้อความและจัดข้อความออกเป็น
 หมวดหมู่ แล้วจึงสรุปเป็นประเด็นหลัก ผลการวิเคราะห์พบ 2 ประเด็นหลัก คือ 1. ความ
 พยายามที่จะคงวัฒนธรรมเดิมไว้ 2. การยอมรับวัฒนธรรมใหม่ ซึ่งผลการศึกษานี้ทำให้
 เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์การปรับตัวของนักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดน
 ภาคใต้เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับนักจิตวิทยาการศึกษาในการช่วยเหลือนักศึกษาที่มีปัญหา
 ด้านการปรับตัวในมหาวิทยาลัยต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา..... ลายมือชื่อนิสิต.....รุจิรัตน์ กำมะหยี่.....
 ปีการศึกษา2552..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

5078116538 : MAJOR COUNSELING PSYCHOLOGY

KEYWORDS : CULTURAL ADJUSTMENT/THREE SOUTHERN PROVINCES/

RUJIRAT KAMMAYEE: CULTURAL ADJUSTMENT OF UNIVERSITY STUDENTS FROM THE THREE SOUTHERN - BORDER PROVINCES IN BANGKOK. THESIS ADVISOR: ASST.PROF.KANNIKAR NOLRAJSUWAT, Ph.D., 94 pp.

The primary aim of this study was to investigate the cultural adjustment of the students from the three southern provinces of Thailand. Qualitative method was used. Twelve students were selected. Data collected through in-depth interview using guideline questions, were coded from verbatim transcript and were categorized into themes. The result revealed two main themes: 1) The attempt to maintain former culture 2) The acceptance of new cultures. The research finding yielded better understanding in cultural adjustment of university students from the three southern- border provinces, which is beneficial for counseling psychologists in providing professional help for university students.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Field of Study : Counseling Psychology

Student's Signature *Rujirat Kammayee*

Academic Year : 2009

Advisor's Signature *K. Nolsujat*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้เนื่องจากความเมตตาของอาจารย์ทุกท่านใน คณะจิตวิทยา โดยเฉพาะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กวรรณิการ์ นลราชสุวัจน์ ที่ได้แนะนำความรู้ ทางด้านวิชาการ และคอยให้กำลังใจข้าพเจ้าเสมอมา

กว่าที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลุล่วงไปได้ ข้าพเจ้าต้องผ่านเรื่องราวต่าง ๆ มากมายที่เข้ามาในชีวิตของข้าพเจ้า ซึ่งมีบางเวลาของจังหวะชีวิตที่ข้าพเจ้าหมดกำลังใจที่จะต่อสู้ กับชีวิต แต่ข้าพเจ้าก็ผ่านพ้นมาได้ เพราะกำลังใจจากคนที่อยู่รอบ ๆ ตัวข้าพเจ้า ซึ่งข้าพเจ้า อยากจะเขียนขอบคุณทุกคนที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตข้าพเจ้าที่ทำให้ข้าพเจ้ามีวันนี้ได้ทุกคน แต่ข้าพเจ้าก็ไม่มีความสามารถพอที่จะเขียนขอบคุณทุก ๆ คนให้อยู่ภายในกระดาษเพียงแผ่นเดียว ได้ ข้าพเจ้าจึงขอขอบคุณทุกสิ่งในโลกใบนี้ที่รวมเป็นชีวิตของข้าพเจ้า ทุกคนที่ผ่านเข้ามาในชีวิต ทั้งที่เข้ามามอบความทุกข์หรือมอบความสุขให้แก่ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าถือว่าทุกคนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ข้าพเจ้ามีวันนี้

แต่มีใคร ๆ หนึ่งแม้ว่าจะไม่มีกระดาษแผ่นนี้ให้กล่าวขอบคุณ ข้าพเจ้าก็ระลึก ขอบคุณท่านทุกลมหายใจของข้าพเจ้าเสมอ คน ๆ นั้นคือผู้เป็นพ่อเป็นแม่ของข้าพเจ้าที่ให้ชีวิตแก่ ข้าพเจ้า ขอขอบคุณประหัตผู้เป็นพ่อที่ข้าพเจ้ารู้ที่อยู่ทุกขณะจิตถึงความห่วงใยและความรักที่นับวันจะมี ให้ข้าพเจ้ามากขึ้นทุกวัน และขอบคุณแม่ผู้เป็นแม่ที่ข้าพเจ้าแสนจะภาคภูมิใจที่ได้เกิดมาเป็นลูก มะห์ มะห์สอนให้ข้าพเจ้าเรียนรู้ที่จะสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ที่เข้ามาในชีวิต ให้รู้จักคำว่าอดทนและ ความพยายาม มะห์เป็นส่วนที่ใหญ่และสำคัญที่สุดในชีวิตข้าพเจ้าที่ทำให้ข้าพเจ้ามีวันนี้ ขอขอบคุณ คงยังน้อยไปสำหรับมะห์ข้าพเจ้า

สุดท้ายข้าพเจ้าขอขอบคุณตัวข้าพเจ้าเองที่เข้มแข็งและสามารถต่อสู้กับอุปสรรค ต่าง ๆ จนมีวันนี้ ข้าพเจ้าจะนำอุปสรรคและบทเรียนที่ได้ประสบการณ์มาดำเนินชีวิตด้วยความมี สติและปัญญา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญแผนภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
คำถามการวิจัย.....	4
ขอบเขตในการวิจัย.....	4
คำจำกัดความในการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดและทฤษฎี.....	6
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม.....	10
แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัว.....	14
แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวทางวัฒนธรรม.....	15
แนวคิดเกี่ยวกับการเผชิญปัญหา.....	19
แนวคิดเกี่ยวกับวิจัยเชิงคุณภาพ.....	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	29
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	33
การเตรียมความพร้อมของผู้วิจัย.....	33

บทที่	หน้า
การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	33
การคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัย.....	33
ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	36
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
การตรวจสอบข้อมูลและความน่าเชื่อถือ.....	39
การพิทักษ์สิทธิ์.....	39
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	40
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
ความพยายามที่จะคงวัฒนธรรมเดิมไว้.....	41
การยอมรับวัฒนธรรมใหม่.....	47
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	53
สรุปผลการวิจัย.....	53
อภิปรายผลการวิจัย.....	55
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	61
ข้อเสนอแนะ.....	61
รายการอ้างอิง.....	63
ภาคผนวก.....	68
ภาคผนวก ก.....	69
ภาคผนวก ข.....	71
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	94

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ตารางแสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลักจำแนกตามราย.....	35

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ 1 แผนภาพแสดงภาพรวมของประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรม
 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
 ในกรุงเทพมหานคร 52

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศไทยมีสถาบันอุดมศึกษาของรัฐถึง 25 แห่ง คิดเป็น 32% ของจำนวนมหาวิทยาลัยของรัฐทั้งหมด และสามารถรองรับนักศึกษาในแต่ละปีกว่า 361,841 คน คิดเป็น 22.56% ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาดูมศึกษา, 2551) ด้วยโอกาสทางการศึกษาที่มีพื้นที่รองรับค่อนข้างมากในกรุงเทพฯ นักศึกษาที่อยู่ต่างจังหวัดจึงมีการย้ายถิ่นจากบ้านเกิดซึ่งอยู่ต่างจังหวัดเพื่อเข้ามาศึกษาเล่าเรียนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งการย้ายถิ่นของนักศึกษามีใช่แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงสถานที่อยู่อาศัยเท่านั้น หากยังถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิต วัฒนธรรม การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนใหม่ สภาพการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมใหม่ การเปลี่ยนแปลงหลายๆ อย่างดังกล่าวในเวลาเดียวกันอาจทำให้เกิดความเครียดทางจิตใจ ซึ่งต้องอาศัยความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพที่ตนเองเผชิญอยู่ในเรื่องการใช้ชีวิตในเขตเมืองและปรับตัวในเรื่องการเรียน เป็นการเปลี่ยนแปลงพร้อม ๆ กัน เพราะนักศึกษาที่เดิมโตมาจากต่างจังหวัดจะถูกหล่อหลอม วัฒนธรรมของสังคมนั้นเข้าไป โดยเฉพาะนักศึกษาที่มาจาก 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่นับถือศาสนาอิสลามซึ่งมีแนวทางในการประพฤติ วิธีคิดและกระบวนการเรียนรู้ ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตามวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้และตามขนบธรรมเนียมวิถีปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการเป็นอิสลามิกชน ต่อมาเมื่อนักศึกษาเหล่านี้ได้เดินทางไปอยู่ในสถานที่อื่นที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นการชั่วคราวหรือถาวรก็ตาม พวกเขา ก็จะต้องเรียนรู้ถึงพฤติกรรม วิธีคิดแบบใหม่ เพื่อที่จะนำไปใช้ได้ ในสังคมที่ตนได้ย้ายเข้าไปอยู่ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้และปฏิบัตินี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของการปรับตัวทางวัฒนธรรม

การปรับตัวทางวัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องสำคัญของนักศึกษาที่มาจากต่างถิ่นหรือต่างวัฒนธรรมที่จะต้องเผชิญ ตามสมมุติฐานที่นักวิชาการหลายท่านได้ให้ไว้ในเรื่องเกี่ยวกับการปรับตัวทางวัฒนธรรมนั้น (Bertalanffy, 1995; Ford & Lerner, 1992; Ruben & Kim, 1975; Ruesch & Bateson, 1998; อ้างถึงใน Kim, 1995) ระบุว่า การปรับตัวของผู้ที่เข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมใหม่คือการที่ผู้เข้ามาอยู่ใหม่หรือผู้แปลกหน้า ต้องจัดการกับความไม่แน่ใจและความกังวลที่เกิดขึ้นในสังคมวัฒนธรรมใหม่

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะพบว่านักศึกษาที่เข้ามาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครจะมีปัญหาในการปรับตัวมากกว่านักศึกษาที่มาจากจังหวัดอื่น ทั้งนี้เนื่องจากวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ โดยเฉพาะการใช้ภาษา เพราะจะใช้ภาษามลายูในการสื่อสารและการเรียนมาตลอดระยะเวลาที่อยู่ในภูมิภาคของตนเอง จากรายงานการวิจัยของสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง ไทยกับโลกมุสลิม รายงานว่านักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการสื่อสารทางด้านภาษาไทยไม่ค่อยชัดและมีนักศึกษาบางคนที่ไม่พูดภาษาไทยไม่ได้เลย และระบุว่าประมาณ 65% ของคนไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่เข้าใจภาษาไทยอย่างลึกซึ้ง และนอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังได้กล่าวถึงปัญหาที่ตามมาของการใช้ภาษาไทยไม่ได้ เช่น อัตราการตกซ้ำชั้นสูงถึงร้อยละ 33 เพราะฟังครูไม่รู้เรื่อง อ่านหนังสือไม่แตก หรือมีประสิทธิภาพและคุณภาพยังไม่ดีพอ เมื่อจะสอบเข้าเรียนต่อก็สู้กับนักเรียนทั่วไปทำให้มีปัญหามาตามาก โดยเฉพาะ ด้านจิตใจอื่นๆ เช่น ความรู้สึกวิตกกังวล คับข้องใจ เบื่อหน่ายท้อแท้ และอาจก่อให้เกิดภาวะซึมเศร้าได้ มีผลทำให้ผลการเรียนต่ำ และผลที่ตามมาอีกอาจถึงขั้นทำร้ายตนเอง หรือการฆ่าตัวตาย หรือเกิดการตื่นตระหนกทางวัฒนธรรม (Cultural shock) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pedersen (1991) ที่ศึกษาปัญหาการปรับตัวในนักศึกษาต่างชาติทั่วไปที่เข้ามาศึกษาต่อในอเมริกา รายงานว่านักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาศึกษาต่อในอเมริกาชั่วคราวจะมีประสบการณ์การตื่นตระหนกทางวัฒนธรรม มีความสับสนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตน ขาดการสนับสนุนทางสังคม ไม่คุ้นเคย มีความหวงเหิน การถูกแบ่งแยก และอุปสรรคในด้านการใช้ภาษา จนทำให้เกิดปัญหาด้านการเรียนตามมา และในปี 1978 ได้มีการศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษาแอฟริกาที่มาจากซาฮานา เกี่ยวกับการปรับตัวทางวัฒนธรรมในสังคมของสหรัฐอเมริกาได้ค้นพบปัญหาของนักศึกษาเหล่านี้ในการปรับตัว ได้แก่ ปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับสภาพอากาศใหม่ ปัญหาเกี่ยวกับภาษา การสื่อสารและวัฒนธรรมของอเมริกา รวมถึง การถูกแบ่งแยกทางเชื้อชาติ ความคิดถึงบ้าน อาการซึมเศร้า ความหงุดหงิด ฉุนเฉียวและความโมโห ความเหนื่อย ความท้อและขาดความอบอุ่นในอเมริกา ยิ่งกว่านั้นผลจากการสัมภาษณ์นักศึกษาผิวดำที่มาจากแอฟริกาตะวันออกและตะวันตกรวมถึงนักศึกษาจากชาติอู่อาระเบียทางเหนือของอเมริกา ผลรายงานได้แสดงให้เห็นเด่นชัดว่านักศึกษาผิวดำที่มาจากประเทศแอฟริกา มีความยากลำบากในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและสิ่งแวดล้อมใหม่ มากกว่านักศึกษาผิวขาว (Adelegan & Parks, 1985) นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยของ Nebedum-Ezeh ในปี 1997 ได้มีการค้นพบว่ามีนักศึกษาแอฟริกาบางส่วนที่ไม่มีการเตรียมตัวก่อนการเข้ามาศึกษาต่อจะมีความยากลำบากมากกว่านักศึกษาที่มีการเตรียมตัวก่อนเข้ามาศึกษาต่อในประเทศสหรัฐอเมริกา เพราะเมื่อเข้ามาอาศัยอยู่จะประสบปัญหาการขาดแรงสนับสนุนทางสังคม การถูก

แบ่งแยกเชื้อชาติ สีผิวทำให้รู้สึกแปลกแยก และโดดเดี่ยวหรือจากการศึกษาของ Manyika (2001) พบว่าการถูกเหยียดสีผิวและการแบ่งชนชั้นมีมานานแล้วในประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้นักศึกษาที่มาจากทวีปแอฟริกา ที่มาจากประเทศ เคนยา ไนจีเรีย และกานา ที่เจริญเติบโตและอยู่ท่ามกลางวัฒนธรรมของคนผิวดำมาตลอด (Bagley & Young, 1988) เกิดปัญหาในการถูกดูถูกเหยียดหยาม แบ่งแยกชนชั้นมากกว่าเรื่องอื่นเพราะไม่เคยพบเรื่องการแบ่งแยก (Phinney & Onwughalu, 1996) ทำให้เขาเกิดปัญหาจากการถูกแบ่งแยกจากคนผิวขาวอย่างชัดเจน (Adeleke, 1998) และจากการถูกแบ่งแยกทางด้านวัฒนธรรมก็ทำให้การดำเนินชีวิตหรือการปรับตัวค่อนข้างยากขึ้น (Hayes & Lin, 1994; Winkelman, 1994; Mori, 2000) เป็นต้น

สำหรับงานวิจัยในประเทศไทยในส่วนของการศึกษาการปรับตัวทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับนักศึกษาที่มาจากต่างถิ่นยังไม่ค่อยแพร่หลาย ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาเชิงปริมาณเกี่ยวกับการปรับตัวของนักศึกษาที่ศึกษาระดับปริญญาตรี บอกให้ทราบถึงสาเหตุ ปัจจัย ปัญหาการปรับตัว ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเป็นส่วนใหญ่ เช่น จากงานวิจัยด้านการปรับตัวของ ลักษณะ ดันดีลีปกร (2538) ได้สำรวจปัญหาการปรับตัวของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยมหิดล ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มากกว่าร้อยละ 60 มีปัญหาการคบเพื่อน ปัญหาครอบครัว ปัญหาการเงิน และพบว่า นักศึกษามีปัญหาการเรียนมากถึงร้อยละ 84 มีปัญหาความเครียดสูงร้อยละ 14 จะเห็นว่าการศึกษาที่เป็นเรื่องราวจากคำบอกเล่าถึงความรู้สึกของเจ้าของประสบการณ์ตรงตามการรับรู้ของนักศึกษาที่มาจากต่างจังหวัดหรือการศึกษาเชิงลึกที่เป็นการบอกเล่าความรู้สึกของตนเมื่อต้องเข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพมหานครในวัฒนธรรมที่แตกต่างจากที่เคยเป็นอยู่ เนื่องจากนักศึกษาเหล่านี้มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ และค่อนข้างโดดเด่นแตกต่างจากนักศึกษาที่มาจากจังหวัดอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย ภาษาที่ใช้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการทำวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) โดยใช้วิธีการการสัมภาษณ์เชิงลึกประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไม่สามารถศึกษาได้ในรูปของตัวเลขหรือเชิงปริมาณ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษากลุ่มนี้อย่างลึกซึ้งและเพื่อเป็นแนวทางสำหรับแก้ไขปัญหาในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้ามาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้ามาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร

คำถามการวิจัย

นักศึกษามุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพมหานครมีประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมอย่างไร

ขอบเขตในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีแบบปรากฏการณ์นิยม โดยใช้วิธีการศึกษาปรากฏการณ์โดยตรงจากการวิเคราะห์เนื้อหา และพรรณนาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นอิสระ โดยมุ่งทำความเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์การรับรู้และความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลเป็นหลัก โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต การบันทึกเทปและการจดบันทึกภาคสนาม โดยผู้ให้ข้อมูลคือนักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพมหานคร ที่เต็มใจเข้าร่วมการวิจัย

คำจำกัดความในการวิจัย

ประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรม หมายถึงการรับรู้ และการเล่าเรื่องราว ประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมในการเข้ามาศึกษาต่อและใช้ชีวิตอยู่ในกรุงเทพมหานครของนักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การปรับตัวทางวัฒนธรรม หมายถึงการที่นักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้พยายามที่จะปรับวิถีการดำเนินชีวิต นับตั้งแต่วิถีกิน วิถีอยู่ วิถีการเรียน การใช้ภาษา การคิด การสื่อสาร การแต่งกาย ความเชื่อ ค่านิยม ตามวัฒนธรรมเดิมของตนเมื่อเข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมใหม่

นักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่มีภูมิลำเนาอยู่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่จังหวัด ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส และนับถือศาสนาอิสลาม ที่ได้เข้ามาศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีใน มหาวิทยาลัยในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เข้าใจประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เข้าใจลักษณะการปรับตัวของนักศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้เมื่อเผชิญปัญหาการปรับตัวทางวัฒนธรรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวทางวัฒนธรรม

ในการศึกษาประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพมหานครครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนแนวคิดต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมนำเสนอมีตามลำดับต่อไปนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม
2. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม
3. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
4. แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัว
5. แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวทางวัฒนธรรม
6. แนวคิดเกี่ยวกับการเผชิญปัญหา
7. แนวคิดเกี่ยวกับวิจัยเชิงคุณภาพ

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม

อิสลาม เป็นคำภาษาอาหรับ แปลว่า การสวามิภักดิ์ ซึ่งหมายถึงการสวามิภักดิ์อย่างบริบูรณ์แด่ อัลลอฮ์ พระผู้เป็นเจ้าของเจ้า ด้วยการปฏิบัติตามคำบัญชาของพระองค์ ศาสน์แห่งอิสลามที่ถูกส่งมาให้แก่มนุษย์ทั้งหมดมีจุดประสงค์หลัก 3 ประการ (เสาวนีย์ จิตต์หมวด, 2524) คือ

1. เป็นอุดมการณ์ที่สอนมนุษย์ให้ศรัทธาในอัลลอฮ์ พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าเพียงพระองค์เดียว ที่สมควรแก่การเคารพบูชาและภักดี ศรัทธาในความยุติธรรมของพระองค์ ศรัทธาในพระโอองการแห่งพระองค์ ศรัทธาในวันปรโลก วันซึ่งมนุษย์ฟื้นคืนชีพอีกครั้งเพื่อรับการพิพากษา และรับผลตอบแทนของความดีความชั่วที่ตนได้ปฏิบัติไปในโลกนี้ มั่นใจและไว้วางใจต่อพระองค์ เพราะพระองค์คือที่พึ่งพาของทุกสรรพสิ่ง มนุษย์จะต้องไม่สิ้นหวังในความเมตตาของพระองค์ และพระองค์คือปฐมเหตุแห่งคุณงามความดีทั้งปวง

2. เป็นธรรมเนียมสำหรับมนุษย์ เพื่อให้เกิดความสงบสุขในชีวิตส่วนตัว และสังคม เป็นธรรมเนียมที่ครอบคลุมทุกด้าน ไม่ว่าจะในด้านการปกครอง เศรษฐกิจ หรือนิติศาสตร์ อิสลามสั่งสอนให้มนุษย์อยู่กันด้วยความเป็นมิตร ละเว้นการรบราฆ่าฟัน การทะเลาะเบาะแว้ง การละเมิดและรุกรานสิทธิของผู้อื่น ไม่ลักขโมย ฉ้อฉล หลอกหลวง ไม่ผิดประเวณี หรือทำอนาจาร ไม่ดื่มของมึนเมาหรือรับประทานสิ่งที่เป็นโทษต่อร่างกายและจิตใจ ไม่บ่อนทำลายสังคมแม้ว่าในรูปแบบใดก็ตาม

3. เป็นจริยธรรมอันสูงส่งเพื่อการครองตนอย่างมีเกียรติ เน้นความอดกลั้น ความซื่อสัตย์ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเมตตากรุณา ความกตัญญูต่เวที ความสะอาดของกายและใจ ความกล้าหาญ การให้อภัย ความเท่าเทียมและความเสมอภาคระหว่างมนุษย์ การเคารพสิทธิของผู้อื่น สั่งสอนให้ละเว้นความตระหนี่ถี่เหนียว ความอิจฉาริษยา การดิ้นรนดิ้นหา ความเขลาและความขลาดกลัว การทรยศและอกตัญญู การล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น

ศาสนาอิสลามไม่ใช่ศาสนาที่วิวัฒนาการมาจากศาสนาอื่น และไม่ใช่ศาสนาที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นอย่างเช่นศาสนาอื่น ๆ ที่มีอยู่ในโลก อิสลามเป็นศาสนาของพระเจ้าที่เป็นเจ้าที่เป็นทางนำในการดำรงชีวิตทุกด้าน แก่มนุษย์ทุกคน ไม่ยกเว้น อายุ เพศ เผ่าพันธุ์ หรือฐานะวรรณะ

ศาสนาอิสลามแบ่งหลักคำสอนไว้ 3 หลักคำสอนดังนี้

1. หลักการศรัทธา ถ้าหากมนุษย์ พิจารณาด้วยสติปัญญาและสามัญสำนึกจะพบว่าจักรวาลและมวลสรรพสิ่งทั้งหลายที่มีอยู่ มิได้อุบัติขึ้นมาด้วยตัวเอง เป็นที่แน่ชัดว่า สิ่งเหล่านี้ได้ถูกอุบัติขึ้นมาโดยพระเจ้าผู้สร้าง ด้วยอำนาจและความรู้ที่ไร้ขอบเขต ทรงกำหนดกฎเกณฑ์ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงไว้ทั่วทั้งจักรวาล ทรงขับเคลื่อนจักรวาลด้วยระบบที่ละเอียดอ่อน ไม่มีสรรพสิ่งใดถูกสร้างขึ้นมาอย่างไร้สาระ พระเจ้าเป็นผู้ทรงเมตตา ทรงสร้างมนุษย์ขึ้นมาอย่างประเสริฐจะเป็นไปได้ได้อย่างไร ที่พระองค์จะปล่อยให้มนุษย์ดำเนินชีวิตอยู่ไปตามลำพัง โดยไม่ทรงเหลียวแล หรือปล่อยให้สังคมมนุษย์ดำเนินไปตามยถากรรมของตัวเอง พระองค์ทรงขจัดความสงสัยเหล่านี้ ด้วยการประทานกฎการปฏิบัติต่าง ๆ ผ่านบรรดาศาสดา ให้มาสั่งสอนและแนะนำมนุษย์ไปสู่การปฏิบัติ สำหรับการดำเนินชีวิต แน่อนมนุษย์อาจมองไม่เห็นผล หรือได้รับประโยชน์จากการทำความดี หรือได้รับโทษจากการทำชั่ว ของตน จากจุดนี้ทำให้เข้าใจได้ทันทีว่า ต้องมีสถานที่อื่นอีกอันเป็นสถานที่ตรวจสอบการกระทำของมนุษย์ อย่างละเอียดถี่ถ้วน ถ้าเป็นความดีพวกเขาจะได้รับรางวัลเป็นผลตอบแทน แต่ถ้าเป็นความชั่วก็จะถูกลงโทษไปตามผลกรรมนั้น ศาสนาได้เชิญ

ชวนมนุษย์ไปสู่หลักการศรัทธา และความเชื่อมั่นที่สัตย์จริง พร้อมพยามผลักดันมนุษย์ ให้หลุดพ้นจากความโง่เขลาเบาปัญญา

2. หลักจริยธรรม ศาสนาสอนว่า ในการดำเนินชีวิตจงเลือกสรรเฉพาะสิ่งที่ดี อันเป็นที่ยอมรับของสังคม จงทำตนให้เป็นผู้ดำรงอยู่ในศีลธรรม พัฒนาตนเองไปสู่การมีบุคลิกภาพที่ดี เป็นคนที่มีรู้จักหน้าที่ ห่วงใย มีเมตตา มีความรัก ซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น รู้จักปกป้องสิทธิของตน ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น เป็นผู้มีความเสียสละไม่เห็นแก่ตัว และหมั่นใฝ่หาความรู้ ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นคุณสมบัติของผู้มีจริยธรรม ซึ่งความสมบูรณ์ทั้งหมดอยู่ที่ความยุติธรรม

3. หลักปฏิบัติ ศาสนาอิสลามมีหลักปฏิบัติสำคัญสำหรับชาวมุสลิมที่นับถือศาสนาอิสลามก็คือ หลักปฏิบัติ 5 หลัก (จารูณี จันท์รลอยนภา, พรอนงค์ ภาพชนะ และเอื้อมพร วงศ์จันทร์, 2549) ได้แก่

3.1 เชื้อในองค์อัลลอฮ์ ชาวมุสลิมทุกคนจะต้องปฏิบัติและต้องเชื่อว่า องค์อัลลอฮ์ (พระผู้เป็นเจ้า) มีจริง และพระนามนบีมุฮัมมัดคือ ศาสดาแห่งอัลลอฮ์ การมีข้อปฏิบัติสำหรับชาวมุสลิมที่จะต้องเชื่อในองค์อัลลอฮ์ พระผู้เป็นเจ้าเพียงพระองค์เดียวอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะว่าองค์อัลลอฮ์สมควรแก่การเคารพบูชาและภักดี รวมทั้งจะต้องศรัทธาในความยุติธรรมของพระองค์ ศรัทธาในพระโองการแห่งพระองค์ ศรัทธาในวันปรโลก วันซึ่งมนุษย์คืนชีพอีกครั้งเพื่อรับการพิพากษา และยอมรับผลตอบแทนของความดีและความชั่วที่ตนได้ปฏิบัติไปในโลกนี้ ต้องมั่นใจและไว้วางใจต่อพระองค์ เพราะพระองค์คือที่พึ่งพาของทุกสรรพสิ่ง มนุษย์จะต้องไม่สิ้นหวังในความเมตตาของพระองค์ และพระองค์คือปฐมเหตุแห่งคุณงามความดีทั้งปวง

3.2 ต้องละหมาดวันละ 5 เวลา คำว่า “ละหมาด” หมายถึงการสวดมนต์ขอพรต่อ องค์อัลลอฮ์เป็นการปฏิบัติเจริญรอยตามพระนบีมุฮัมมัดที่ทรงถือเรื่องการสวดมนต์เป็นกิจวัตรสำคัญที่สุดเห็นหนทางไปสู่สวรรค์ (การเข้าเฝ้าพระเจ้า) มุสลิมทั้งชายและหญิงที่บรรลุนิติภาวะทางร่างกาย คืออย่างเข้าสู่วัยหนุ่มสาวและจะต้องสวดมนต์ ทุกวัน ๆ ละ 5 ครั้ง ในเวลาต่อไปนี้ คือ เช้ามีด ตั้งแต่ปรากฏแสงอาทิตย์จนกระทั่งดวงอาทิตย์ขึ้น เที่ยงวันจนถึงบ่ายคล้อย เย็นตั้งแต่บ่ายคล้อยจนดวงอาทิตย์ตก พลบค่ำหลังดวงอาทิตย์ตกจนสิ้นแสงอาทิตย์และกลางคืน หลังสิ้นแสงอาทิตย์จนกระทั่งปรากฏแสงของวันใหม่

3.3 การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน ถือเป็นการบำเพ็ญศีลอย่างหนึ่งสำหรับชาว

มุสลิมหมายถึงการสำรวจกาย วาจา ใจ จดการกิน การดื่มการเสพที่กระทำอยู่เป็นปกติทุกชนิด และการมีสัมพันธภาพทางเพศ ตั้งแต่เริ่มแสงอรุณ จนถึงดวงอาทิตย์ตก

3.4 การจ่ายชะกาต หรือการบริจาคทรัพย์ของชาวมุสลิม เป็นหลักปฏิบัติหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า ศาสนาอิสลามสอนให้ผู้ที่นับถือและศรัทธาในองค์อัลลอฮ์ต้องมีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน อีกทั้งยังเป็นการสอนให้ชาวมุสลิมรู้จักที่จะให้ ไม่เห็นแก่ตัว

3.5 ต้องไปทำพิธีฮัจญ์ที่กรุงมักกะฮ์ ในส่วนของการเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ณ ประเทศซาอุดีอาระเบีย โดยได้บอกว่าผู้ที่มีความสามารถจะไปได้ ให้ไปประกอบพิธีฮัจญ์ เพื่อแสดงถึงความเคารพและศรัทธาในองค์อัลลอฮ์

ข้อห้ามในอิสลาม

1. ห้ามแสดงความไม่เชื่อต่อพระผู้เป็นเจ้า ทั้งกาย วาจา ใจ
2. ห้ามกราบบุคคลทุกคน ไม่ว่าจะป็นพ่อแม่
3. ห้ามทำนายหรือไปให้ทำนายโชคชะตา และเรื่องไสยศาสตร์ทั้งปวง
4. ไม่มีการทำบุญสะเดาะเคราะห์ ต่ออายุ ฯลฯ
5. ไม่เคารพบูชา รูปถ่าย รูปปั้น เหยียนหรือเครื่องรางของขลังต่าง ๆ เพื่อสักการะบูชา
6. ห้ามกราบไหว้บูชาธรรมชาติ
7. ห้ามเอาอารมณ์มาเป็นใหญ่ คือใช้อารมณ์เหนือความศรัทธา เนื่อเหตุผลในชีวิต
8. ห้ามขายหญิงที่อยู่ในภาวะที่จะแต่งงานกันได้ มีความสัมพันธ์กันเกินขอบเขต จะด้วยการยินยอมหรือไม่ก็ตาม
9. ห้ามบริโภค ขาย และบริการอาหารที่มีเครื่องดื่มที่ผิดศาสนบัญญัติ เช่น หมู เหล้า
10. ห้ามในเรื่องของดอกเบี้ย ทั้งเป็นผู้รับและเป็นผู้ให้
11. ห้ามเลี้ยงโชคและการพนันทุกชนิด
12. ห้ามประกอบอาชีพที่ไม่สุจริตและผิดหลักศาสนา
13. ห้ามใส่ผมของผู้อื่น (ใส่วิก)
14. ห้ามคุมกำเนิดโดยไม่มีความจำเป็นต่อสุขภาพมารดา
15. ห้ามฆ่าตัวเอง ผู้อื่นและสัตว์โดยเจตนาอย่างไรเหตุผล ห้ามทำแท้ง
16. ห้ามแต่งกายโดยเปิดเผยสิ่งที่พึงสงวนหรือแต่งกายผิดเพศ ผู้ชายห้ามสวมใส่ผ้าไหม และใช้ทองเป็นเครื่องประดับ ส่วนผู้หญิงเสื้อผ้าต้องไม่บางและต้องปกคลุมให้มีมิติ

17. เมื่อมุสลิมตายแล้ว ห้ามนำไปเผาหรือรักษาสภาพไว้โดยไม่นำไปฝัง และห้ามนำไปเผาหรือไปเผาผู้อื่น
18. ห้ามรับประทานเนื้อหมู และเนื้อสัตว์ที่ตายเองตามธรรมชาติ หรือตายเนื่องจากการต่อสู้ และสัตว์ที่เชือดโดยไม่ได้ระบุนามของพระเจ้าอัลลอฮ์
19. ห้ามดื่มเครื่องดื่มมีเมามาทุกชนิด

แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม

นักวิชาการวัฒนธรรมหลายท่านได้ให้คำจำกัดความ คำว่า "วัฒนธรรม" ไว้ดังนี้

วัฒนธรรม มีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างอันเป็นแบบแผนในความคิด และการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์ได้คิดสร้างระเบียบกฎเกณฑ์วิธีการในการปฏิบัติ การจัดระเบียบตลอดจนความเชื่อ ค่านิยม ความรู้ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการควบคุม และใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ (สุพัตรา สุภาพ, 2528)

Broom และ Zelznick (1969) อธิบายว่า วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมที่ประกอบด้วย ความรู้ ความเชื่อ ประเพณี และความชำนาญที่คนเราได้มาในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม

Bierstedt, Meehan และ Samuelson (1964) กล่าวว่า วัฒนธรรมคือ ส่วนทั้งหมดอันซับซ้อน ประกอบด้วยทุกสิ่งทุกอย่างที่เขาคิดและทำในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม

วัฒนธรรมในภาษาไทยนั้น ตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2485 ได้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้ "วัฒนธรรม" หมายถึง ลักษณะที่แสดงความจริงใจออกงาม ความเป็นระเบียบ ความกลมเกลียว ก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีงามของประชาชน เป็นการชี้ชวน เชิญชวน วิงวอนให้ประชาชนร่วมกัน ทำให้เกิดความเจริญออกงาม ให้มีความดีงามขึ้น ไม่ใช่เพียงแต่รับมรดกกันมา แต่จะต้องรักษาของเดิมที่ดี แก้ไขดัดแปลงของเดิมที่ควรแก้ หรือดัดแปลงวางมาตรฐานความดีความงามขึ้นใหม่ แล้วส่งเสริมให้เป็น ลักษณะที่ดีประจำชาติสืบต่อไปจนถึงอนุชนรุ่นหลัง

วัฒนธรรม ตามความหมายที่พระเทพเวที (ประยูรย์ ประยุตโต) ให้ไว้ในการปาฐกถาพิเศษ

เนื่องในงานฉลอง 100 ปี พระยาอนุมานราชชน เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2531 คือ วัฒนธรรม เป็นผลรวมของการสั่งสมสร้างสรรค์ภูมิธรรมภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาของสังคมนั้น ๆ หรือกล่าวสั้น ๆ ได้ว่า วัฒนธรรมคือ ประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ ที่สังคมนั้นมีอยู่หรือเนื้อตัวทั้งหมดของสังคมนั่นเอง (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2532)

กล่าวโดยสรุป วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต (The way of life) ของคนในสังคม นับตั้งแต่วิถีกิน วิถีอยู่ วิถี แต่งกาย วิถีทำงาน วิถีพักผ่อน วิถีแสดงอารมณ์ วิถีสื่อความ วิถีจราจร และขนส่ง วิถีอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ วิถี แสดงความสุขทางใจ และหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต โดยแนวทางการแสดงออกถึงวิถีชีวิตนั้นอาจเริ่มมาจาก เอกชนหรือคณะบุคคลทำเป็นตัวอย่าง แล้วต่อมาคนส่วนใหญ่ก็ปฏิบัติสืบต่อกันมา วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลา เมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ วิถีใหม่ที่แก้ปัญหาค้นพบและตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่า ซึ่งอาจทำให้สมาชิกของสังคมเกิดความนิยม และในที่สุดอาจเลิกใช้วัฒนธรรมเดิม ดังนั้นการรักษาหรือธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิมจึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาวัฒนธรรมให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพตามยุคสมัย

ประเภทของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมถือเป็นมรดกตกทอดของสังคม แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. รูปร่างหรือวัตถุธรรม ได้แก่ วัตถุสิ่งของต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น บ้านเรือน วัดวาอาราม หรือทัศนศิลป์คือ ศิลปะที่เรามองเห็นได้ด้วยตาที่มนุษย์ขึ้นมา
2. นามธรรม ไม่สามารถมองเห็นได้ เช่น คติความเชื่อ ความดีความมีน้ำใจ เป็นต้น บรรดาสรรพสิ่งในโลกทั้งที่เป็นรูปร่าง เป็นนามธรรมทั้งหลาย ทั้งหมดเกิดขึ้นมาพร้อมๆ กับมนุษย์ โลกปรากฏล่วงมาแล้วหลายร้อยหลายพัน หลายหมื่นปี ยุคใดสมัยใด ก็มีอัจฉริยะบุคคล ได้มาศึกษาค้นคว้าสิ่งที่ท่านได้รวบรวมหรือรู้หรือสำเรัจนั้นเป็นนามธรรมบ้าง เป็นรูปร่างบ้าง หรือเป็นได้ทั้งสองอย่างบ้าง มอบให้แก่มวลมนุษย์ นั้นยอมเป็นสมบัติอันล้ำค่า มีคุณอนันต์ได้รับประโยชน์ได้รับความสุขอย่างมหาศาล ท่านเหล่านั้น โลกได้ขนานนามว่าพระศาสดา นักวิทยาศาสตร์ นักปราชญ์ นักประดิษฐ์ หมอ เป็นต้น ประเทศไทยหลักจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบบประชาธิปไตยจาก 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 มาถึง 29 กันยายน พ.ศ. 2485 ช่วงระยะเวลา 10 ปีในสมัยที่จอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีรัฐบาลได้เสนอพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติต่อสภาฯ และได้ประกาศให้

พระราชบัญญัตินี้ใน 29 กันยายน พ.ศ. 2485 จะเห็นว่าเรื่อง “วัฒนธรรม” ได้นำมาประกาศมาโฆษณาเผยแพร่มาดำเนินการปฏิบัติการณ์เป็นที่รู้จักกันในหมู่ประชาชนคนไทยทุกระดับตั้งแต่บัดนั้น เป็นต้นมา

แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

แม้ว่าประชาชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะนับถือศาสนาอิสลามเหมือนกับประชาชนในจังหวัดอื่น ในประเทศไทย แต่เนื่องจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ติดต่อกับประเทศมาเลเซีย ประชาชนทั้งสองประเทศสามารถเดินทางไปมาหาสู่กันได้โดยสะดวก และนับถือศาสนาอิสลามด้วยกัน ชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงมีภาษาและวัฒนธรรมหลายอย่างคล้ายกับชาวมุสลิมในตอนเหนือของมาเลย์ จึงทำให้วัฒนธรรมบางวัฒนธรรมอาจแตกต่างกับวัฒนธรรมอิสลามในภาคอื่น ๆ บางแต่ก็ยังคงอยู่ในหลักคำสอนของศาสนาอิสลามที่เป็นสากล (ข้าหลวง วุฒิจันทร์, 2523) ได้แก่

1. **อาหารและเครื่องดื่ม** ชาวไทยมุสลิมจะไม่รับประทานและไม่แตะต้องเนื้อสุกร ไม่รับประทานเนื้อสัตว์บางชนิดที่ไม่ได้เชือดตามหลักการทางศาสนา ไม่รับประทานสัตว์ต้องห้ามบางชนิดที่มีระบุไว้ในพระคัมภีร์อัล-กุรอาน ไม่ดื่มสุราเมรัย และสิ่งมีเมา เช่น ยาเสพติด กัญชา เป็นต้น ไม่จำหน่ายและให้เป็นของกำนัล ของขวัญ และจะถือว่าเป็นการดูหมิ่นอย่างรุนแรง ถ้าหากมีใครนำมาให้ หลอกให้รับประทานหรือดื่ม หรือนำภาชนะของมุสลิมไปใส่สิ่งที่ต้องการห้ามเหล่านั้น
2. **ภาษา** ชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่จะใช้ภาษาท้องถิ่นเป็นภาษามลายู ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ และจากการติดต่อสัมพันธ์กับมุสลิม ชาวมาเลเซียซึ่งอยู่ในดินแดนที่ใกล้ชิดกัน ปัจจุบันชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้พูดภาษาไทยได้กว่าร้อยละ 50 และใช้ทั้งภาษาไทยและภาษามลายู ชาวไทยมุสลิมจะต้องเรียนรู้พระคัมภีร์อัล-กุรอาน เพื่อใช้ในการประกอบศาสนกิจประจำวัน จึงสามารถอ่านเขียนภาษาอาหรับได้ ส่วนตำราเรียนทั่วไปที่ใช้ในการสอนวิชาการศาสนานั้นมีทั้งภาษาอาหรับและภาษายาวี (ภาษามลายูที่ใช้เป็นภาษาเขียนในตำรา)
3. **การแต่งกายตามหลักการของศาสนาอิสลาม** สตรีต้องแต่งกายมิดชิด เมื่อก่อนนี้สตรีชาวมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มุ่งใส่กางเกงและสวมเสื้อดอก พร้อมกับมี

ผ้าคลุมศีรษะด้วย ในปัจจุบันเปลี่ยนมาใช้ผ้าธรรมดาเป็นผ้าถุงยาวหรือกระโปรงยาวตามสมัยนิยม ในสมัยก่อนผู้ชายแต่เดิมนิยมนุ่งโจง สวมหมวกหนีบหรือหมวกทรงมะนาวตัดหรือโพกศีรษะ และการคลุมศีรษะของผู้หญิงถือเป็นการแต่งกายตามศาสนนิยม จะไม่ถอดออกแม้เข้าไปในร้านอาหาร ในปัจจุบันจะแต่งกายทั้งแบบสากลนิยมและศาสนนิยม

4. การไปมาหาสู่กันชาวไทยมุสลิม นิยมมีการเยี่ยมเยียนเมื่อมีการเกิด การเจ็บ การตาย ทั้งนี้ถือเป็นหลักปฏิบัติศาสนาอิสลามด้วย โดยเฉพาะการเจ็บและการตายจะมีความสำคัญมากกว่าการเกิด ดังจะสังเกตได้ว่าเมื่อมีคนเจ็บไปที่โรงพยาบาล จะมีผู้ไปเยี่ยมมากกว่าผู้นับถือศาสนาอื่น ส่วนการตายก็เช่นเดียวกันแต่ไม่มีการไว้ทุกข์ด้วยสีดำ ฉะนั้น คนนับถือศาสนาอื่นจะไปในงานศพ ไม่ต้องแต่งกายไว้ทุกข์ก็ได้ แต่ควรแต่งกายด้วยสีเรียบ ๆ

5. การเข้าไปในบ้านของมุสลิมเมื่อพบกันครั้งแรก จะกล่าวทักทายก่อนว่า “อัสลามุออลัยกุม” มีความหมายในภาษาไทยว่า “ขอความสันติสุขจงมีแก่ท่าน” ผู้ที่ได้ยินจะต้องกล่าวตอบการด้วยคำอย่างเดียวกัน ผู้นับถือศาสนาอื่น จะใช้คำกล่าวว่า “สวัสดี” ก็ได้ ก่อนจะขึ้นบนบ้านจะต้องถอดรองเท้าหรือล้างเท้าเสียก่อน เพราะมุสลิมจะต้องรักษาความสะอาด เพื่อเป็นการสักการะต่อพระเจ้าเสมอ หนึ่งจะเห็นว่าในบริเวณบ้านของมุสลิมจะไม่เลี้ยงสุนัข เพราะถือว่า น้ำลายสุนัขสกปรกอาจไปเลียบบนภาชนะหรือกินอาหารทำให้เกิดความสกปรก

6. การทำความเคารพ ชาวไทยมุสลิมจะใช้การสัมผัสมือทั้งสองข้างด้วยกัน สำหรับหญิงต่อหญิง หรือชายต่อชาย ถ้าระหว่างชายกับหญิงจะต้องรองมือด้วยผ้า เพื่อไม่ให้เนื้อต่อเนื้อสัมผัสกัน ทั้งนี้เป็นไปหลักการทางศาสนาอิสลามที่ว่าหญิงชายที่ไม่ได้แต่งงานกันนั้น ห้ามถูกต้องเนื้อตัวซึ่งกันและกัน คนไทยในศาสนาอื่น จะใช้การไหว้ตามประเพณีไทยก็ได้ ส่วนการกราบลงพินั้น มุสลิมทำไม่ได้เนื่องจากการกรานั้น ใช้ปฏิบัติเฉพาะกับพระเจ้าพระองค์เดียวเท่านั้น ซึ่งการก้มลงกราบนี้จะต้องใช้อวัยวะทั้งเจ็ดแห่ง คือ มือทั้งสอง หน้าผาก เข่าทั้งสอง และปลายเท้าทั้งสองจุด

7. ศาสนสถานในตำบลหรือหมู่บ้านของชาวไทยมุสลิมจะมีมัสยิดหรือสุเหร่า เป็นศาสนสถานประจำตำบลหรือหมู่บ้านของตน มีขนาดใหญ่เล็กสวยงามตามฐานะของมุสลิม โดยส่วนรวมในตำบลหรือหมู่บ้านของนั้น เพื่อใช้เป็นสถานที่สักการะพระผู้เป็นเจ้าหรือทำละหมาดร่วมกันทุกเวลา บางเวลาจึงอาจจะมีการร่วมละหมาดน้อยหรือไม่มีเลย เช่น เวลาเที่ยง หรือบ่าย เป็นต้น เพราะผู้ที่กำลังทำงานอยู่ยังไม่เข้าบ้านตน

มัสยิดหรือสุเหร่านั้นนอกจากจะใช้เป็นที่นมัสการต่อพระผู้เป็นเจ้า (ละหมาด) วันละ 5 เวลา ยังใช้ในการละหมาดและอบรมธรรมในวันศุกร์ ซึ่งเป็นวันสำคัญประจำสัปดาห์ ใช้เป็นที่อบรมสั่งสอนเยาวชนในด้านวิชาการศาสนา ใช้เป็นที่ประชุมชี้แจงเรื่องเกี่ยวกับงานของมัสยิด หรือรับทราบนโยบายของทางราชการ

แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัว

ความหมายของการปรับตัว การปรับตัวว่ามีจุดเริ่มต้นมากจากการปรับตัวทางชีววิทยา เรียกว่า “Adaptation” ซึ่งเป็นความคิดพื้นฐานทางทฤษฎีวิวัฒนาการของดาร์วินที่เชื่อว่า สิ่งมีชีวิตที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมของโลกที่เต็มไปด้วยภัยอันตรายได้เท่านั้นจึงดำรงชีวิตอยู่ได้ นักจิตวิทยาได้นำเอาความคิดนี้มาใช้แล้วใช้คำว่า “Adjustment” แทนคำว่า “Adaptation” ซึ่ง Lazarus (1969) ได้สรุปความหมายของการปรับตัวว่า เป็นกระบวนการหรือวิธีการทั้งหลายทางจิต ซึ่งมนุษย์ใช้ในการเผชิญข้อเรียกร้อง หรือแรงผลักดันภายนอกและภายใน โดยแรงผลักดันภายนอก หมายถึง แรงผลักดันอันเกิดจากสภาพแวดล้อมและสังคม ส่วนแรงผลักดันภายใน หมายถึง แรงกระตุ้นอันเกิดจากสภาพทางสรีระในร่างกายและจากประสบการณ์ทางสังคมที่ได้เรียนรู้ในอดีต

นอกจากนี้ Malm และ Jamison (1952) ได้ให้ความหมายของการปรับตัว ให้เป็นไปตามความต้องการของตัวเองในสภาพแวดล้อม ซึ่งบางครั้งส่งเสริม บางครั้งขัดขวาง และบางครั้งสร้างความทุกข์ทรมานแก่เรา กระบวนการปรับตัวนี้เกิดขึ้นจากความจริงที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีความต้องการ และเราสามารถใช่วิธีการแบบต่าง ๆ ในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการนั้น ๆ ในสภาพแวดล้อมที่ปกติธรรมดา หรือมีอุปสรรคขัดขวางต่าง ๆ กันไป

Statt (1981) ได้ให้ความหมายของการปรับตัวว่า ว่าจะมีความหมายเดียวกับ Adaptation ซึ่งจะเน้นพิเศษในเรื่องของความเกี่ยวข้องกับสังคม โดยปกติแล้วการปรับตัว (Adjustment) มีความหมายโดยนัยในด้านของการกำหนดความมุ่งหมายและความตระหนักของบุคคล เมื่อได้เผชิญกับความต้องการด้านต่าง ๆ ที่เป็นแรงผลักดันจากสิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่

Coleman และ Hammen (1994, อ้างถึงใน ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ 2530) ได้ให้ความหมายของการปรับตัวไว้ว่าหมายถึง ผลของความพยายามของบุคคลที่พยายามปรับสภาพ

ปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง ไม่ว่าจะปัญหานั้นจะเป็นปัญหาด้านบุคลิกภาพ ด้านความต้องการหรือ ด้านอารมณ์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมจนเป็นสภาพการณ์ที่บุคคลนั้นอยู่ได้ในสภาพแวดล้อม นั้น ๆ ต่อมา Arkoff (1986) ได้ให้ความหมายของการปรับตัวไว้ว่า เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กับ สิ่งแวดล้อม บุคคลพยายามที่จะต่อสู้เพื่อสนองความต้องการ และบรรลุถึงเป้าหมายของ ตนเอง ในขณะที่เดียวกันบุคคลนั้นจะต้องอยู่ภายใต้แรงผลักดันจากสิ่งแวดล้อมให้ประพฤติตนใน แนวทางต่างๆ

สำหรับในประเทศไทยได้มี นักวิชาการ และนักจิตวิทยา ให้ความหมายของการปรับตัวไว้ เช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น กมลรัตน์ หล้าสูงวงศ์ (2524) ได้กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง กระบวนการที่บุคคลพยายามปรับปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง ไม่ว่าจะ เป็นปัญหาทางด้านอารมณ์ ปัญหาทางด้านบุคลิกภาพ และปัญหาทางด้านความต้องการให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จน เป็นสภาพการณ์ที่ตนสามารถอยู่ได้ในสังคมหรือสภาพแวดล้อมนั้นๆ

กันยา สุวรรณแสง (2536) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง การปรับกายและปรับใจให้อยู่ ในสังคม ในสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเป็นสุข

กล่าวโดยสรุป การปรับตัว หมายถึง การเผชิญปัญหาต่าง ๆ แล้วสามารถปรับตัว ได้ เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง ทำให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ภายใต้กฎเกณฑ์ของชุมชน และสังคมนั้น

แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวทางวัฒนธรรม

การปรับตัว เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้น เมื่อบุคคลพยายามหาวิธีการที่จะตอบโต้ต่อสิ่ง ที่มากระทบกับจิตใจของเราทั้งจากภายในหรือภายนอก เป็นความพยายามที่บุคคลจะรักษา ความสมดุลแห่งจิตใจ และร่างกายของเขาไว้ให้มากที่สุดนั่นเอง ซึ่งวิธีการปรับตัวของแต่ละบุคคล ย่อมมีความแตกต่างกันออกไปเป็นธรรมดา การปรับตัวที่เหมาะสม มักเป็นการปรับตัวของบุคคล ที่เป็นไปในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตเขาเอง การปรับตัวอย่างใดก็ตามที่ทำแล้วชีวิตมี ความสุขขึ้น ดีขึ้น ก็อาจทำถือว่าเป็นการปรับตัวที่เหมาะสมได้ ซึ่งการปรับตัวที่เหมาะสมก็คือ ช่วยให้ผู้บุคคลสามารถเข้าสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าสามารถเข้ากับผู้อื่นในสังคมได้ดีก็ถือว่า เหมาะสม ทั้งนี้ไม่ได้หมายถึงการคล้อยตามผู้อื่นหรือยอมตามเสียงส่วนใหญ่เพื่อให้ได้รับการ ยอมรับทั้งที่ในใจไม่เห็นด้วย แต่เป็นการเข้ากับบุคคลอื่นในสังคมได้โดยที่บุคคลยังสามารถดำรง

ความเป็นตนเองอยู่และยอมรับในความแตกต่างของผู้อื่นได้ การปรับตัวที่ดีและยอมรับได้และเหมาะสม ต้องเป็นการปรับตัวที่ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน หรือไปสกัดกัน เสรีภาพ และอิสรภาพของผู้อื่น

การปรับตัวทางวัฒนธรรมเป็นการปรับตัวของบุคคลที่มาอีควัฒนธรรมหนึ่งสู่อีควัฒนธรรมหนึ่ง ซึ่งมีวิธีการดำเนินชีวิต และความประพฤติที่ค่อนข้างแตกต่างหรือแตกต่างการอย่างสิ้นเชิง รวมถึงภาษา การแต่งกาย การกิน

แนวคิดการปรับตัวระหว่างวัฒนธรรมของ Stella Ting-Toomey

Ting-Toomey (1999) กล่าวว่า การปรับตัวระหว่างวัฒนธรรมนั้นสามารถพิจารณาได้ 3 ปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัยเหตุที่ก่อให้เกิดการปรับตัว คือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของผู้แปลภาษา
 - 1.1 ปัจจัยระดับระบบ คือปัจจัยของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในวัฒนธรรมเจ้าบ้านที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของผู้แปลภาษามีองค์ประกอบดังนี้คือ สภาพสังคมเศรษฐกิจ ลักษณะการต้องปฏิบัติตามในเชิงวัฒนธรรม สถาบันท้องถิ่น ความหมายของคนแปลภาษา และระยะห่างทางวัฒนธรรม
 - 1.2 ปัจจัยระดับบุคคล มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาคือ แรงจูงใจ ความคาดหวัง ความรู้ด้านวัฒนธรรม และลักษณะทางบุคลิกภาพ
 - 1.3 ปัจจัยระดับระหว่างบุคคล มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาคือ เครือข่ายที่ติดต่อกัน การเปิดรับสื่อมวลชน และทักษะในการสื่อสารระหว่างบุคคล
2. ปัจจัยผลที่เกิดจากการปรับตัวผลของการเปลี่ยนแปลงระหว่างวัฒนธรรมนั้นเป็นขั้นตอนที่ซ้อนทับกันอยู่กับขบวนการปรับตัว เพราะขบวนการในการปรับตัวเป็นขบวนการที่เป็นพลวัตร ผู้แปลภาษาจะต้องพบกับความเครียด มีความสับสนในอัตลักษณ์ และมีการสูญหายของอัตลักษณ์ เครือข่ายต่าง ๆ ที่ผู้แปลภาษาจะต้องเผชิญ ผู้แปลภาษาควรที่จะเข้าไปอยู่ในสถาน นอกจากนี้ผู้แปลภาษายังต้องเรียนรู้ที่จะขอความช่วยเหลือเมื่อเกิดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดในวัฒนธรรมใหม่

แนวคิดเรื่องการปรับตัวระหว่างวัฒนธรรมของ Willam B.Gudykunst

Gudykunst (1998) ได้สร้างตัวแบบของการปรับตัวระหว่างวัฒนธรรมขึ้นมาโดยแยกแยะให้เห็นถึงสาเหตุหลัก และสาเหตุผิวเผิน ที่กล่าวว่า สาเหตุหลักของการปรับตัวระหว่างวัฒนธรรมนั้น คือการจัดการกับความไม่แน่ใจ และการจัดการกับความกังวลใจ

1. ความไม่แน่ใจ คือผู้แปลกหน้าจะไม่แน่ใจในการตีความหรือแสดงทัศนคติ ความเชื่อ การให้คุณค่า และพฤติกรรม ในการมีปฏิสัมพันธ์ต่อเจ้าบ้าน ผู้แปลกหน้าต้องการที่จะคาดการณ์ถึงพฤติกรรมที่เหมาะสมที่เจ้าบ้านต้องการให้ผู้แปลกหน้าแสดงออก และผู้แปลกหน้ายังต้องการที่จะสามารถอธิบายถึงทัศนคติ ความรู้สึก และพฤติกรรมของเจ้าบ้านให้ได้ ซึ่งความต้องการที่จะรู้ว่าทำไมเจ้าบ้านถึงมีพฤติกรรมเช่นนั้น เป็นขั้นตอนการลดความไม่แน่ใจ

2. ความกังวลใจ เป็นความเครียดหรือความไม่ต้องการที่จะสื่อสาร ที่ผู้แปลกหน้ามีในการที่จะสื่อสารกับเจ้าบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเกิดจากความคาดหวังในเชิงลบที่ผู้แปลกหน้ามีต่อเจ้าบ้าน

แนวคิดเรื่องขั้นตอนการปรับตัวของผู้ที่ไปอยู่ต่างวัฒนธรรม

Kim (1994) กล่าวว่าผู้ที่เข้ามาอยู่ในสังคมที่มีวัฒนธรรมรูปแบบใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการชั่วคราวหรือถาวรก็ตาม จะเริ่มต้นใช้ชีวิตในฐานะผู้แปลกหน้า ต้องประสบกับสิ่งใหม่ ๆ ความเชื่อ ทัศนคติต่าง ๆ ที่อยู่ในชีวิตได้สำนึกไม่สามารถนำมาใช้ในวัฒนธรรมใหม่ได้ ผู้แปลกหน้าจะประสบกับความกังวลใจและความไม่แน่ใจ (Gudykunst, 1998) ผู้แปลกหน้าจะต้องเรียนรู้วิถีคิด วิธีแสดง ความรู้สึก และการแสดงพฤติกรรมในรูปแบบใหม่ เพื่อที่จะสร้างปฏิสัมพันธ์กับเจ้าบ้านได้

การเผชิญหน้ากับวัฒนธรรมใหม่นั้นจะก่อให้เกิดความเครียดขึ้น ซึ่งความเครียดนี้จะไปกระตุ้นกลไกป้องกันภายในตัวผู้แปลกหน้า คือ จะเกิดปฏิกิริยาเลือกสนใจเฉพาะเรื่อง ปฏิเสธ หลีกเลียง หรือถอนตัวจากวัฒนธรรม ความเครียดนี้มักเกิดจากช่วงแรกของการเข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมใหม่ ซึ่งนักวิชาการหลายท่านใช้คำว่า “การตื่นตระหนกทางวัฒนธรรม” (Culture Shock)

ความเครียดนี้จะไปกระตุ้นให้เกิดความพยายามหาทางออก โดยการเปิดรับการเรียนรู้ใหม่ๆ ซึ่งจะทำให้ผู้แปลกหน้าได้ปรับตัว ในขณะที่ผู้แปลกหน้าได้มีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน ผู้แปลกหน้าจะเรียนรู้และปรับความคิด ความรู้สึก พฤติกรรมและแสดงถึงความต้องการของตนเองออกมาได้ เข้าใจถึงวิถีทางวัฒนธรรมของเจ้าบ้าน ซึ่งการปรับตัวจะนำไปสู่การเติบโตภายในจิตใจ คือการปรับทิศทางการปฏิบัติของตนเองให้เหมาะสมกับหน้าที่ของตนเองที่ปฏิบัติในวัฒนธรรมใหม่ โดยมีสุขภาพจิตที่ดีด้วย

ต่อมา Kim (1989) เสนอขั้นตอนการปรับตัวของผู้แปลกหน้าตามแนวคิดของ Oberg ไว้ดังนี้

1. Honeymoon Stage เป็นช่วงที่ตื่นตาตื่นใจกับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ
2. Hostility Stage เป็นช่วงที่รู้สึกไม่ดีต่อวัฒนธรรมใหม่ที่ตนเข้าไปอยู่ และเริ่มคบหากันเองกับคนที่มาจากวัฒนธรรมเดียวกัน
3. Recovery Stage เป็นช่วงที่เริ่มเข้าที่เข้าทาง กล่าวคือบุคคลมีความรู้ด้านภาษา และวัฒนธรรมท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น
4. Final Stage เป็นช่วงที่บุคคลปรับตัวได้มากที่สุด ความวิตกกังวลต่าง ๆ ลดลงและรู้สึกสนุกสนานที่ได้อยู่ในวัฒนธรรมใหม่

Ruben และ Steward (1998) กล่าวถึงระดับของการปรับตัวทางวัฒนธรรม เอาไว้ว่ามี 4 ระดับคือ

ระดับที่ 1 เป็นช่วงที่ผู้แปลกหน้าจะรู้สึกตื่นเต้นถึงความแปลกใหม่ของวัฒนธรรมเจ้าบ้าน สิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ใหม่ ๆ

ระดับที่ 2 เป็นช่วงที่ความสนใจและความแปลกใหม่ของวัฒนธรรมเจ้าบ้านกลายเป็นสิ่งที่สร้างความหงุดหงิดใจให้แก่ผู้แปลกหน้า ความคุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ

ระดับที่ 3 เป็นช่วงที่เริ่มปรับตัว ผู้แปลกหน้าจะพัฒนาวิธีการจัดการกับความหงุดหงิดใจ และเผชิญหน้ากับความท้าทายในสถานการณ์ใหม่

ระดับที่ 4 เป็นช่วงที่การปรับตัวยังคงดำเนินต่อไป ผู้แปลกหน้าบางคนเริ่มจะคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมใหม่มากขึ้น เข้าใจวัฒนธรรมเจ้าบ้านมากขึ้น บางส่วนไม่สามารถยอมรับกับวัฒนธรรมใหม่ได้ทั้งหมด แต่ก็สามารถที่จะจัดการกับชีวิตของตัวเองให้อยู่อย่างมีความสุขในส่วนที่ต้องเผชิญกับวัฒนธรรมใหม่ได้ บางส่วนก็ต้องการที่จะอยู่รอดในวัฒนธรรมใหม่แม้ว่าจะอยู่อย่างไม่สบายใจก็ตาม แต่ก็มีบางส่วนที่ไม่สามารถจะอยู่ในวัฒนธรรมใหม่ได้และต้องย้ายออกไป

แนวคิดเกี่ยวกับการเผชิญปัญหา

ความหมายของการเผชิญปัญหา

Lazarus (1976) ให้คำจำกัดความการเผชิญปัญหาว่า เป็นกระบวนการที่บุคคลพยายามที่จะทำให้ภาวะเครียดลดลง หรือเป็นการพยายามขจัดความเครียด และความวิตกกังวลที่เกิดขึ้น เมื่อบุคคลต้องเผชิญกับปัญหาที่ท้าทาย และพฤติกรรมที่ตอบสนองต่อความเครียดนี้ เราเรียกว่า การเผชิญปัญหา

Lazarus และ Folkman (1984) ให้คำจำกัดความการเผชิญปัญหาว่า เป็นความพยายามทางปัญญาและพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดยั้งเพื่อจัดการกับปัญหาและความต้องการทั้งจากภายในและภายนอกตัวบุคคล โดยบุคคลประเมินว่าเป็นการคุกคามหรือเกินกว่าความสามารถที่ตนจะรับได้

Garland และ Bush (1979) ให้คำจำกัดความการเผชิญปัญหาว่า เป็นกลไกที่บุคคลใช้เพื่อรักษาภาวะสมดุลของจิตใจที่ถูกรบกวนเพื่อให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยบุคคลใช้วิธีการต่างๆ ในการบรรเทาหรือขจัดภาวะที่เข้ามาคุกคามด้วยการแสดงพฤติกรรมและรูปแบบต่างๆ ซึ่งแต่ละพฤติกรรมจะประกอบไปด้วยการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมที่จะช่วยให้บุคคลควบคุมภาวะตึงเครียดได้

วีณา มิ่งเมือง (2540) ให้คำจำกัดความการเผชิญปัญหาว่า เป็นความพยายามของบุคคลอย่างไม่หยุดยั้งในการจัดการกับปัญหาหรือสิ่งที่มาคุกคาม ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลโดยการแสดงออกมาของพฤติกรรมต่างๆ เพื่อทำให้ความเครียด หรือสิ่งที่มาคุกคามคลี่คลายลง

รัชนีญ์ แก้วคำศรี (2545) ให้คำจำกัดความการเผชิญปัญหาว่า เป็นกระบวนการที่บุคคลพยายามที่จะจัดการกับสถานการณ์หรือปัญหา ที่ประเมินว่าคุกคามและทำให้เกิดความเครียด โดยการมีพฤติกรรมต่างๆ เพื่อควบคุม ลด หรือเรียนรู้ที่จะทนต่อภาวะคุกคามอันนำมาซึ่งความเครียดนั้น และผลที่ตามมาอาจเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ

นันท์นิจ ศุภมงคล (2547) ให้คำจำกัดความการเผชิญปัญหาว่า เป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาในรูปแบบต่างๆ เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียดโดยเป็นกระบวนการทางความคิด และการแสดงออกเป็นพฤติกรรมซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อขจัดหรือบรรเทาภาวะที่คุกคามตัวบุคคล

รูปแบบกระบวนการของความเครียดและการเผชิญปัญหา ความเครียดและการเผชิญปัญหาเป็นกระบวนการที่เกิดจากการประเมินทางปัญญาต่อเหตุการณ์ Slavin (1991) เสนอรูปแบบกระบวนการของความเครียดและการเผชิญปัญหาของ Lazarus (Lazarus & Folkman, 1984) ดังนี้

1. การเกิดเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียด (Occurrence of a potential stressful event) ความเครียดเป็นผลของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมรวมถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับบุคคลนั้น ซึ่งเป็นสิ่งเร้าที่มากกระตุ้นให้เกิดความเครียด ขัดขวางการดำเนินชีวิตตามปกติ เป็นเหตุการณ์ที่เป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในชีวิต เช่น การสูญเสีย หรือเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เช่น ความวิตกกังวล หรือเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องในชีวิต เช่น ความสูญเสีย บุคคลผู้นั้นจะมีระดับความเครียดมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการประเมินสถานการณ์และการประเมินความสามารถของคนๆ นั้น

2. การประเมินขั้นต้น (Primary appraisal) การประเมินขั้นพื้นฐานคือ การประเมินเหตุการณ์ที่ประสบโดยบุคคลใช้ดังต่อไปนี้สติปัญญา ความรู้ และประสบการณ์เพื่อตัดสินเหตุการณ์นั้นๆ ว่ามีผลกระทบต่อตนเองหรือไม่ โดยบุคคลจะประเมินเหตุการณ์ออกมาใน 3 ลักษณะ

2.1 ไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง (Irrelevant) คือ เมื่อบุคคลเผชิญกับสถานการณ์นั้นๆ แล้วบุคคลประเมินว่าสถานการณ์นั้นไม่เกี่ยวข้องกับตน (Being-positive) คือ เมื่อบุคคลเผชิญกับสถานการณ์นั้นๆ แล้วบุคคลประเมินว่าเกิดผลทางบวก มีความสุขมากขึ้น

2.2 เต็มไปด้วยความเครียด (Stressful) คือ เมื่อบุคคลเผชิญกับสถานการณ์นั้นๆ แล้วบุคคลประเมินว่าเป็นสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียด ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 3 อย่างคือ

2.2.1 การเป็นอันตรายหรือการสูญเสีย (Harm or loss) เป็นการประเมินผลของเหตุการณ์ที่ผ่านไปแล้วในด้านลบ ผลของเหตุการณ์ก่อให้เกิดความรู้สึกสูญเสีย หรือเป็นอันตรายต่อบุคคลนั้นๆ

2.2.2 การคุกคาม (Threat) เป็นการประเมินเหตุการณ์นั้นๆ ที่บุคคลคาดคะเนผลของเหตุการณ์ว่าทำให้เกิดอันตราย เกิดการสูญเสีย เกิดความกลัว ความวิตกกังวล และความโกรธ

2.2.3 การท้าทาย (Challenge) เป็นการประเมินเหตุการณ์ด้านลบ หรือมีความซับซ้อนที่เกิดขึ้นโดยการคาดคะเนผลของเหตุการณ์ว่าตนเองน่าจะได้รับประโยชน์หรือเกิดผลดีกับตนเอง ทำให้เกิดขวัญกำลังใจมากขึ้น ในเหตุการณ์เดียวกันบุคคลประเมินผลออกมาได้มากกว่าหนึ่งลักษณะ เช่น เหตุการณ์นั้นๆ บุคคลประเมินทั้งทางลบ ทางบวก และเกิดระดับความเครียดในระดับต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นกับปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคล

3. การประเมินขั้นที่สอง (Secondary appraisal) การประเมินขั้นที่สอง บุคคลต้องใช้สติปัญญาความฉลาด และความพยายามในการแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นการประเมินความสามารถในการแก้ไขปัญหาของบุคคลและแหล่งช่วยเหลือต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หากบุคคลใดสามารถใช้สติปัญญา ความฉลาด และความพยายามเพื่อแก้ไขปัญหา และมีแหล่งช่วยเหลือที่เหมาะสม ความเครียดจะมีระดับน้อย แต่หากบุคคลใดไม่สามารถใช้สติปัญญา ความฉลาด ความพยายามเพื่อแก้ไขปัญหา และขาดแหล่งช่วยเหลือที่เหมาะสม ความเครียดจะมีระดับสูง

4. การเผชิญปัญหา (Coping efforts) บุคคลแสดงกลวิธีการเผชิญปัญหาต่างๆ โดยมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกนึกคิด จิตใจ อารมณ์ในขณะนั้น ด้วยการลงมือจัดการกับปัญหาต่างๆ เช่น ควบคุม ลด ความเครียดที่เกิดจากเหตุการณ์ Lazarus และ Folkman (1984) แบ่งวิธีการจัดการกับความเครียดได้ 2 แบบ ดังต่อไปนี้

4.1 การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา (Problem-focused coping) เป็นวิธีการที่บุคคลพยายามจัดการกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เป็นสาเหตุของความเครียดให้คลี่คลายลงด้วยการพยายามคิดทำความเข้าใจสาเหตุของปัญหา หาทางออกหรือวิธีการแก้ไขที่เป็นไปได้พร้อมทั้งลงมือจัดการกับปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ ที่ใช้จัดการกับปัญหาโดยมุ่งปรับเปลี่ยนแก้ไขที่สถานการณ์หรือมุ่งปรับเปลี่ยนแก้ไขที่ตัวบุคคล เป็นต้น

4.2 การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการทางอารมณ์ (Emotion-focused coping) เป็นวิธีการที่บุคคลพยายามจัดการกับอารมณ์ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากปัญหา หรือสถานการณ์ที่ตึงเครียดเพื่อให้ความเครียดทางอารมณ์ หรือความทุกข์คลี่คลายลง

5. ผลลัพธ์ของการปรับตัว Lazarus และ Folkman (1984) จำแนกผลการปรับตัวต่อความเครียดที่เกิดจากการเผชิญความเครียดที่เป็นผลระยะสั้นหรือระยะยาว ไว้ 3 ลักษณะดังต่อไปนี้

5.1 ผลด้านสังคม (Social functioning) เป็นผลของการปรับตัวต่อความเครียดที่บุคคลตอบสนองต่อบทบาทต่างๆ ของตนในสังคม การที่บุคคลมีสัมพันธภาพที่พึงพอใจกับบุคคลอื่น สามารถเผชิญกับเหตุการณ์ประจำวันต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นั่นคือผลการปรับตัวทางสังคมของบุคคลนั้นมีประสิทธิภาพ

5.2 ผลด้านจิตใจ (Morale) เป็นผลของการรับรู้ของบุคคลต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เช่น ความพึงพอใจ ความสุข หรือความหวาดกลัว เป็นต้น

5.3 ผลด้านสุขภาพร่างกาย (Somatic illness) เป็นผลของความสามารถในการตอบสนองของความต้องการของสุขภาพร่างกาย

ในกระบวนการของความเครียด ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในองค์ประกอบหลักทั้ง 5 ประการ Lazarus และ Folkman (1984) ไม่ได้เกิดขึ้นตามลำดับจากการเกิดเหตุการณ์ที่อาจก่อให้เกิดความเครียดไปสู่การประเมินขั้นต้น การประเมินขั้นที่สอง การเผชิญปัญหา และผลลัพธ์ของการปรับตัวที่เกิดขึ้นซึ่งจะนำไปสู่การประเมินเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นอีกครั้ง

วิธีการเผชิญปัญหาของ Carver, Scheier และ Weintraub (1989) ทำการศึกษาและรวบรวมวิธีการเผชิญปัญหาโดยใช้ทฤษฎีความเครียดของ Lazarus (1978) และรูปแบบของการกำกับตนเองเพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัย และได้เสนอวิธีการเผชิญปัญหาทั้งหมด 14 วิธี ดังต่อไปนี้

1. การลงมือกระทำการเผชิญปัญหา (Active coping) ซึ่งเป็นกระบวนการในการลงมือแก้ไขปัญหา เพื่อขจัดสิ่งที่ก่อให้เกิดความเครียด รวมทั้งการแก้ไขปัญหาโดยตรง การใช้ความพยายามมากขึ้นในการแก้ไขปัญหา การดำเนินการ และการวางแผนสู่การปฏิบัติ
2. การวางแผน (Planning) เป็นการคิดหาวิธีการในการเผชิญปัญหากับสิ่งที่ก่อให้เกิดความเครียดรวมถึงการหาวิธีการเผชิญปัญหา การคิดเกี่ยวกับขั้นตอนในการกระทำและวางแผน และหาทางที่จะจัดการกับปัญหาให้ได้อย่างดีที่สุด
3. การระงับกิจกรรมอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง (Suppression of competing activities) เป็นการระงับความสนใจในเรื่องอื่นที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องทำให้เราสนใจที่จะเผชิญปัญหาอย่างเต็มที่
4. การชะลอการเผชิญปัญหา (Restrain coping) คือการรอโอกาสที่เหมาะสมเพื่อลงมือกระทำและต้องมีความมั่นใจว่าจะไม่ทำให้เหตุการณ์นั้นเลวร้ายยิ่งขึ้นหากมีการลงมือกระทำก่อน
5. การแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมเพื่อหาสิ่งช่วยเหลือ (Seeking social support for instrumental reasons) คือการขอคำปรึกษาเพื่อต้องการช่วยเหลือเกี่ยวกับรายละเอียดข้อมูลของเหตุการณ์เพิ่มเติม และทราบถึงแนวทางในการเผชิญปัญหาจากผู้ที่เคยประสบเหตุการณ์เช่นเดียวกัน
6. การแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมเพื่อได้รับกำลังใจ (Seeking social support for emotional reasons) เป็นการพูดระบายความรู้สึก ความทุกข์ เพื่อขอกำลังใจ ความเห็นใจ คำปลอบโยน และความเข้าใจจากบุคคลอื่น
7. การตีความหมายใหม่ในทางบวก (Positive reinterpretation) เป็นการปรับเปลี่ยนสถานการณ์ด้วยการมองสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียดในทางที่ดี

8. การยอมรับ (Acceptance) เป็นการยอมรับความจริงตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นสัญญาณบอกลให้ทราบว่าบุคคลนั้นพร้อมที่จะเผชิญกับสถานการณ์นั้นๆ
9. การพึ่งศาสนา (Turning to religion) คือการใช้แหล่งศาสนาเพื่อช่วยเหลือทางด้านจิตใจในขณะที่เผชิญกับความเครียด เช่น การสวดมนต์ เป็นต้น
10. การปฏิเสธ (Denial) คือการปฏิเสธต่อสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียด ปฏิเสธความเป็นจริงที่เกิดขึ้น และไม่สนใจต่อเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียด
11. การระบายออกทางอารมณ์ (Venting of emotions) คือการให้ความสนใจต่ออารมณ์ความรู้สึกที่มี และระบายความรู้สึกเหล่านั้น
12. การไม่แสดงออกทางพฤติกรรม (Behavioral disengagement) คือการลดความพยายามในการเผชิญกับปัญหาหรือสิ่งทำให้เกิดความเครียด ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงการช่วยตนเองไม่ได้
13. การไม่เกี่ยวข้องทางความคิด (Mental disengagement) คือการลดความกดดันทางอารมณ์ด้วยการไม่คิดถึงวิธีการเผชิญปัญหา ไม่คิดถึงเป้าหมายที่มีอุปสรรคขัดขวาง โดยใช้กิจกรรมอื่นเพื่อที่จะไม่คิดถึงปัญหา เช่น การนอน การดูโทรทัศน์ เป็นต้น
14. การใช้สุรา หรือยา (Alcohol or drug use) คือการใช้ยาและสุราเพื่อให้ลืมเหตุการณ์ และทำให้รู้สึกดีขึ้น

Frydenberg และ Lewis (1993) ทำการศึกษารวบรวมวิธีการเผชิญปัญหาของวัยรุ่น โดยยึดทฤษฎีของ Lazarus และคณะ (Lazarus, Averil and Option, 1974; Lazarus and Launier, 1978) ร่วมกับลักษณะพัฒนาการของวัยรุ่นตามทฤษฎีของ Erikson (1963, 1985) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของวัยรุ่นของ Hauser และ Bowlds (1990) และของ Collins (1991) เป็นพื้นฐานในการศึกษาวิจัย โดยเสนอรูปแบบการเผชิญปัญหาของวัยรุ่นทั้งหมด 18 วิธี ดังต่อไปนี้

1. การแสวงหาความเพลิดเพลินเพื่อการผ่อนคลาย คือการแสวงหาวิธีการต่างๆ ที่กระทำแล้วทำให้บุคคลรู้สึกเพลิดเพลิน หรือผ่อนคลายในปัญหาและความเครียดได้ ซึ่งวิธีการเหล่านี้ไม่เป็นโทษต่อร่างกาย ไม่เกี่ยวกับการฟังเพลง การเล่นเกม และการเล่นดนตรี
2. การทำงานและสัมฤทธิ์ผล คือวิธีการจัดการกับปัญหาโดยแสดงให้เห็นถึงความพยายาม ความบากบั่นในการทำงาน เพื่อประสบความสำเร็จ เช่น การขยันทำงานเพิ่มมากขึ้น
3. การแก้ปัญหา คือกระบวนการคิด การทำความเข้าใจกับปัญหา สาเหตุเพื่อหาวิธีการแก้ปัญหาแล้วดำเนินการแก้ไขปัญหาย่อยอย่างเป็นระบบ
4. การผ่อนคลายทางด้านร่างกาย คือการปฏิบัติด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้ร่างกายได้รับการผ่อนคลาย และมีสุขภาพแข็งแรง เช่น ออกกำลังกาย
5. การคบหาเพื่อนสนิท คือการสร้างสัมพันธภาพ ความใกล้ชิด สนับสนุนกับเพื่อนๆ เช่น การนัดพบปะสังสรรค์ การพูดคุย
6. การมุ่งเน้นในด้านบวก คือการมองสถานการณ์หรือปัญหาในทางที่ดี โดยมีทัศนคติในทางบวกต่อชีวิต เช่น การเห็นข้อดีของปัญหาที่เกิดขึ้น การทำชีวิตให้สดใส
7. การแสวงหาการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม คือการแสวงหาวิธีการต่างๆ ที่ทำให้ตนเองได้รับการยอมรับ เช่น การทำให้คนอื่นประทับใจ การทำตัวให้เข้ากับเพื่อน
8. การแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม คือวิธีการเผชิญปัญหาโดยมุ่งเน้นการจัดการกับปัญหา และอาศัยความช่วยเหลือ เช่น การขอความช่วยเหลือ หรือขอคำแนะนำจากบุคคลอื่น
9. การแสวงหาการสนับสนุนทางด้านจิตใจ คือวิธีการจัดการกับปัญหา โดยการนำเอาความเชื่อ ความศรัทธาทางศาสนาใช้จัดการกับปัญหา เช่น การสวดมนต์ การอ่านหนังสือธรรมะ
10. การแสวงหาความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ คือวิธีการจัดการกับปัญหาโดยมุ่งจัดการที่สาเหตุ และอาศัยความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ เช่น การรับบริการปรึกษาเชิงจิตวิทยา

11. การรวมกลุ่มจัดการกับปัญหา คือวิธีการจัดการกับปัญหาโดยการรวมกลุ่มจัดการกับปัญหา
12. การมีความคิดที่เต็มเต็มความปรารถนา คือการจัดการกับปัญหาโดยใช้ความคิด ความหวัง ที่จะให้ปัญหานั้นคลี่คลายลง เช่น การหวังปฏิหาริย์ การจินตนาการว่าร้ายจะกลายเป็นดี
13. การเก็บปัญหาไว้คนเดียว คือการเกิดความคิด ความทุกข์ ความกดดันต่างๆ ไว้คนเดียว หลีกเลี้ยงพบปะคนอื่น
14. การตำหนิตนเอง คือการโทษตนเอง การตำหนิตนเองว่าเป็นตัวการทำให้เกิดปัญหา ความยุ่งยากต่างๆ
15. การมีความกังวล คือการลดความคับข้องใจ ความกดดันทางอารมณ์ด้วยการคิดเกี่ยวกับปัญหามากขึ้น แต่ไม่ช่วยให้ปัญหาลดลง เนื่องจากเป็นความคิดในแง่ลบ
16. การไม่รับรู้ปัญหา คือการตัดปัญหา หลีกหนีปัญหา ไม่ยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้ตนเองรู้สึกดี
17. การไม่เผชิญกับปัญหา คือวิธีการแสดงความสามารถในการจัดการกับปัญหาหรือความทุกข์ และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปสู่อาการทางกายที่มีสาเหตุมาจากจิตใจ
18. การลดความตึงเครียด คือการแสวงหาวิธีการต่างๆ เพื่อช่วยให้ความเครียดลดลง เช่น ดื่มเหล้า สูบบุหรี่ ใช้อาเซพติด

แนวคิดเกี่ยวกับวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาปัจจัยที่เน้นการเข้าใจปรากฏการณ์การตีความหมายของโลกหรือสิ่งที่ต้องการศึกษา ด้วยวิธีการศึกษาและเครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย โดยมีเครื่องมือที่สำคัญ คือ ผู้วิจัย การวิจัยนี้มีการออกแบบที่ยืดหยุ่น การวิเคราะห์ข้อมูลและการเก็บข้อมูลเป็นกระบวนการที่สามารถดำเนินไปพร้อมกันในภาคสนาม การวิเคราะห์เริ่มจากการพิจารณาข้อมูลเชิงประจักษ์จนมองเห็นมโนทัศน์หรือแนวคิดที่มีความหมายจากข้อมูลและเห็นความเชื่อมโยงของข้อมูลจนสามารถสรุปเป็นคำอธิบาย แนวคิด หรือทฤษฎีเพื่อทำความเข้าใจ

ความหมายตามปรากฏการณ์ในทัศนะของผู้ที่ถูกรู้ โดยมีความหมายขึ้นอยู่กับบริบทของปรากฏการณ์ หรือของผู้ที่ถูกรู้เหล่านั้น แต่อย่างไรก็ดี ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดขั้นตอนหนึ่งในการวิจัยเชิงคุณภาพคือ การเก็บข้อมูลให้ได้ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการศึกษามากที่สุดและน่าเชื่อถือมากที่สุด

ความหมายของวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ คือการแสวงหาความรู้โดยการพิจารณาปรากฏการณ์สังคมจาก สภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงทุกมิติ เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อม นั้น จะสนใจข้อมูลด้านความรู้สึกนึกคิด ความหมาย ค่านิยมหรืออุดมการณ์ของบุคคล นอกเหนือไปจากข้อมูลเชิงปริมาณมักใช้เวลานานในการศึกษาติดตามระยะยาว ใช้การสังเกต แบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเป็นวิธีหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเน้นการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (สุภางค์ จันทวานิช, 2551)

ลักษณะสำคัญของการวิจัยคุณภาพมีดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2551)

1. เน้นการมองปรากฏการณ์ให้เห็นภาพรวมโดยการมองจากหลายแง่มุม การศึกษา ปรากฏการณ์สังคมจะต้องศึกษาปรากฏการณ์นั้นจากแง่มุม หรือแนวคิดทฤษฎีที่มีความ หลากหลายมากกว่ายึดแนวคิดอันใดอันหนึ่งเป็นหลัก นอกจากนั้นยังไม่ต้องพิจารณา ปรากฏการณ์อย่างเป็นเสี้ยวเดียว หรือดูเพียงด้านใดด้านหนึ่ง แต่ให้ดูเห็นภาพเต็มรูปแบบ
2. การศึกษาระยะยาวและเจาะลึก เพื่อให้เข้าใจความเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ สังคมซึ่งมีความเป็นพลวัต การวิจัยเชิงคุณภาพจึงใช้วิธีศึกษาติดตามเป็นเวลายาวนาน การวิจัยจึง มักกินเวลาเป็นปี เพื่อที่จะให้เห็นสภาพความเปลี่ยนแปลงในระยะต่าง ๆ นอกจากนั้นก็จะเป็น การศึกษาเจาะลึก
3. ศึกษาปรากฏการณ์ในสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ เพื่อให้เข้าใจความหมายของ ปรากฏการณ์ นักวิจัยคุณภาพจึงศึกษาปรากฏการณ์ในสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริง มักมี วิจัยในสนาม ในการวิจัยคุณภาพจะไม่มีกรอบควบคุมและทดลองในห้องปฏิบัติการ เพราะทำให้ ผู้วิจัยไม่เห็นปรากฏการณ์ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

4. คำนี้ถึงความสัมพันธ์ของผู้ถูกวิจัย ด้วยเหตุการณ์ที่ศึกษาปรากฏการณ์สังคมเป็นการศึกษามนุษย์ นักวิจัยคุณภาพจึงให้ความสำคัญและเคารพผู้ถูกวิจัยในฐานะที่เป็นเพื่อนมนุษย์ ดังจะเห็นได้จากการที่นักวิจัยคุณภาพจะเข้าไปสัมผัสกับคนเหล่านั้น สร้างความสนิทสนมและความไว้วางใจเพื่อใจพยายามทำความเข้าใจคนเหล่านั้นแบบเอาใจเขามาใส่ใจเรา จนกระทั่งในที่สุดไม่มีการแบ่งเป็นเขาเป็นเรา พร้อมกันนั้นผู้วิจัยก็จะไม่นำข้อมูลของผู้ถูกวิจัยไปใช้ในทางให้ก่อให้เกิดความเสียหายผู้ถูกวิจัย ไม่ฝืนใจถ้าผู้ถูกวิจัยไม่เต็มใจหรือไม่ต้องการให้ความร่วมมือ นักวิจัยเชิงคุณภาพจะเข้าไปสัมผัสกับผู้ถูกวิจัยมากกว่าจะใช้เครื่องวิจัยอื่นใดเป็นสื่อกลาง และจะไม่มุ่งรักษาสภาพการวิจัยโดยวิธีแบ่งเส้นกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกวิจัย

5. ใช้การพรรณนาและการวิเคราะห์แบบอุปนัย ในการศึกษาชุมชนหรือการศึกษาเฉพาะกรณี เพื่อให้เห็นภาพรวมในขั้นแรก นักวิจัยเชิงคุณภาพจะให้รายละเอียดเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชนหรือกรณีที่ศึกษา ในลักษณะของการพรรณนา ส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ สภาพลมฟ้าอากาศ แบบแผนการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ เช่น การทำมาหากิน ความเชื่อทางศาสนา การจัดระเบียบสังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลที่จำเป็นเพราะช่วยให้ผู้อ่านวิจัยเกิดความเข้าใจปรากฏการณ์ได้ดีขึ้น และอาจตรวจสอบข้อมูลได้ด้วย ส่วนในการวิเคราะห์นักวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้วิธีการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย เป็นการวิเคราะห์ที่สำคัญ วิธีการนี้คือการนำข้อมูลเชิงรูปธรรมย่อยๆ หลาย ๆ กรณีมาสรุปเป็นข้อสรุปเชิงนามธรรมโดยพิจารณาจากลักษณะร่วมที่พบ ในการวิจัยเชิงคุณภาพจะเน้นการวิเคราะห์แบบอุปนัยมากกว่าการใช้สถิติตัวเลข

6. เน้นปัจจัยหรือตัวแปรด้านความรู้สึกนึกคิด จิตใจ ความหมาย ในการศึกษาปรากฏการณ์สังคม นักวิจัยเชิงคุณภาพจะเน้นความสำคัญของตัวแปรด้านจิตใจ ความรู้สึกนึกคิด และความหมายที่มนุษย์กำหนดขึ้น องค์ประกอบเหล่านี้คือสิ่งที่นักปรากฏการณ์นิยมให้ความสำคัญ นักวิจัยเชิงคุณภาพเชื่อว่าองค์ประกอบด้านจิตใจ ความคิดและความหมายคือสิ่งที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมมนุษย์และเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมมนุษย์ที่แสดงออกมา จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจนจึงจะสามารถอธิบายปรากฏการณ์ได้

การวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์นิยม

การวิจัยเชิงคุณภาพเชิงปรากฏการณ์เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพรูปแบบหนึ่งที่มีพื้นฐานมาจากแนวคิดปรากฏการณ์นิยม (Phenomenology) ซึ่งเป็นการศึกษาหาความรู้ที่มีพื้นฐานมาจาก

ปรัชญา สังคมวิทยาและจิตวิทยา เพื่อศึกษาประสบการณ์ชีวิต (Streubert & Carpenter, 1995) และมุ่งค้นหาความหมายของประสบการณ์ต่าง ๆ ตามสถานการณ์ที่เป็นจริงและตามการรับรู้ของผู้ที่ประสบการณ์กับสถานการณ์นั้น โดยให้ความสำคัญกับความเป็นธรรมชาติ และความเป็นจริงของปรากฏการณ์ทั้งทางสังคมและตามลักษณะของบุคคล ในการแสดงพฤติกรรมทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับกลุ่ม รวมถึงการแสดงให้เห็นถึงบริบทของปรากฏการณ์อย่างลึกซึ้ง มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจและอธิบายปรากฏการณ์หรือประสบการณ์ที่จะศึกษา (สุภางค์ จันทวานิช, 2551)

เนื่องจากแนวคิดเชิงปรากฏการณ์นิยม ให้ความสำคัญชีวิตด้านในของมนุษย์ ซึ่งเป็นเรื่องคุณค่า อารมณ์และนามธรรมอื่น ๆ มีความเชื่อว่า มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมที่ไม่อาจแยกออกจากกันได้ เป็นตัวก่อกำเนิดและให้ความหมายซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้เป็นหัวใจที่ทำให้เกิดความสนใจที่จะเข้าใจประสบการณ์ต่าง ๆ ของมนุษย์ เพราะความหมายของประสบการณ์ต่าง ๆ ของบุคคลจะสะท้อนออกมาจากความคิดหรือแบบแผนที่ฝังลึกอยู่ในตัวของแต่ละบุคคลซึ่งเป็นรากฐานของความหมายต่าง ๆ ของบุคคลนั้น หรืออาจกล่าวได้ว่า ความหมายของประสบการณ์คือ เงามสะท้อนสิ่งที่อยู่ภายในบุคคลนั้นเป็นปรากฏการณ์นิยมที่เกิดขึ้น โดยใช้วิธีสังเกตความรู้และความเชื่อหรือระบบความคิดเดิมของผู้วิจัยออกให้หมดสิ้น เพื่อรับรู้ความเชื่อระบบความคิดและความหมายที่เป็นของบุคคลหรือกลุ่มของบุคคลที่ให้ข้อมูลและใช้ตามความรู้สึกลึกซึ้งที่คิดนั้นอธิบายพฤติกรรมของเขาเอง (สุภางค์ จันทวานิช, 2551)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษา

Sonderregger และ Barrett (2004) ศึกษารูปแบบของการปรับตัวทางวัฒนธรรมของเยาวชนผู้อพยพในออสเตรเลีย ในงานวิจัยครั้งนี้ศึกษารูปแบบการปรับตัวของชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่ม ที่อพยพเข้าสู่ประเทศออสเตรเลีย ในนักเรียนชั้นมัธยมต้นและมัธยมปลายจำนวน 273 คน (เป็นกลุ่มที่มีวัฒนธรรมเดิมจาก Yugoslavian and Chinese) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยให้ผู้เข้าร่วมวิจัยกรอกแบบสอบถามแบบประเมินตนเองเพื่อประเมินกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม การสนับสนุนทางสังคม อัตมโนทัศน์และการเห็นคุณค่าตนเอง ความเป็นอัตลักษณ์ในเชื้อชาติ และมุมมองในอนาคต และนำมาเปรียบเทียบในแง่ของความแตกต่างของเพศ ระดับการศึกษา กลุ่มของวัฒนธรรม ความแตกต่างทางเชื้อชาติ และระยะเวลาที่เข้ามาเป็นประชากร ซึ่งผลการวิจัยมีข้อค้นพบที่สำคัญคือ

1. รูปแบบการกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมีความแตกต่างระหว่างเด็กและวัยรุ่น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภูมิหลังทางวัฒนธรรม เพศ อายุ และระยะเวลาที่ได้เข้ามาอยู่ในที่ใหม่

3. วัยรุ่นผู้อพยพชาวยูโกสลาเวียมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมของออสเตรเลียมากกว่าวัยรุ่นผู้อพยพชาวจีน

4. ตัวแปรที่แตกต่างกันของการสนับสนุนทางสังคมและการปรับตัวในสองวัฒนธรรมนี้ไม่สามารถนำมาใช้เปรียบเทียบกับความบีบคั้นในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ดังเช่นในการศึกษาก่อนหน้าที่ศึกษาในผู้อพยพวัยผู้ใหญ่ในกลุ่มอื่น ได้มีการอภิปรายแนวโน้มการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมและความแตกต่างที่เกิดขึ้น

Constantine, Anderson, Berkel, Caldwell, & Utsey (2005) ศึกษาประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาแอฟริกาในมหาวิทยาลัยของสหรัฐอเมริกาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth interview) ผู้ให้ข้อมูลเป็นนักศึกษาที่มาจากทวีปแอฟริกาจำนวน 12 คนประกอบด้วย นักศึกษาจากประเทศเคนยา ไนจีเรียและกานา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลมีความเชื่อว่าระบบการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยของสหรัฐอเมริกาดีกว่าประเทศของตน และมีความต้องการที่จะใช้ชีวิตที่เป็นอิสระเมื่อมาอยู่ที่สหรัฐอเมริกา จึงเลือกที่จะมาศึกษาต่อที่นี่ ประสบการณ์การรับรู้ดังกล่าวมีอยู่ก่อนเข้ามาอยู่ในสหรัฐอเมริกา หลังจากเข้ามาอยู่แล้วพบว่าระบบการศึกษาในอเมริกาดีกว่าประเทศของตนตามการรับรู้ก่อนตัดสินใจเข้ามาอยู่ แต่หลังจากเข้ามาอยู่แล้ว ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนมีความคิดว่า ชาวอเมริกาผิวขาวทำตัวเป็นเจ้าของของประเทศ และระบบการศึกษาของอเมริกาก็ทำลายความสามารถ ในส่วนของประชากรของสหรัฐอเมริกาโดยรวมไม่มีความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับคนที่มาอาศัยอยู่ในประเทศของตน ด้านปัญหาการปรับตัว การวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ถูกคนอเมริกันผิวขาวล้อเลียนหรือเรียกสมญานามแทนชื่อ และถูกมองว่ามีสติปัญญาน้อยกว่าคนอเมริกา เกิดความรู้สึกเหงา โดดเดี่ยว อ่อนแอ รวมถึงกังวลเกี่ยวกับเรื่องเงินและค่าใช้จ่ายในการครองชีพ และมีผู้ให้ข้อมูลบางส่วนกังวลใจเรื่องค่าใช้จ่ายในการศึกษาว่าจะไม่เพียงพอ และมีประสบการณ์การได้รับอคติจากนักศึกษาที่มาจากประเทศอื่น เมื่อได้รับการดูถูก หรือการถูกแบ่งแยกเชื้อชาติ พบว่าการตอบสนองของนักศึกษาผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จะโกรธและรู้สึกผิดหวัง ท้อแท้ แต่ก็มีนักศึกษาผู้ให้ข้อมูลบางคนมองข้ามละเลย

ไม่สนใจสิ่งที่ถูกดูถูกเหยียดหยามและตั้งใจเรียนเพื่อลบล้างเรื่องการถูกดูถูก ในส่วนของแรงสนับสนุนทางสังคม นักศึกษาผู้ให้ข้อมูลได้รับกำลังใจจากสมาชิกในครอบครัวของตนที่อยู่ในแอฟริกาและกำลังใจจากเพื่อนนักศึกษาชาวแอฟริกาด้วยกันทั้งที่เรียนอยู่ที่อเมริกาและเรียนอยู่ที่อื่น และมีนักศึกษาผู้ให้ข้อมูลบางส่วนได้รับกำลังใจจากครอบครัวชาวอเมริกาที่อาศัยอยู่ในอเมริกา ในการเผชิญปัญหาการปรับตัวทางวัฒนธรรม มีนักศึกษาผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่แสวงหาแรงสนับสนุนจากสมาชิกในครอบครัวและเพื่อน รวมถึง พยายามจัดการกับปัญหานั้นอย่างตรงไปตรงมา และมีนักศึกษาบางส่วนซึ่งเป็นส่วนน้อยให้ข้อมูลว่าจะ ป้องกันควบคุมไม่ให้เกิดปัญหามารบกวนหรือให้เกิดความกังวลใจ เช่นการ อดทนอดกลั้น ต่อสู้กับพฤติกรรมที่แสดงออกมาทางร่างกาย หรือนอนเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหา ในการเข้ารับบริการให้คำปรึกษาเมื่อเกิดปัญหาขึ้นระหว่างที่ศึกษาที่อยู่ที่อเมริกานั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จะไม่ใช้บริการของศูนย์ให้บริการให้การศึกษา

Kagan และ Cohen (2006) ศึกษาการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษานานาชาติ ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์กับนักศึกษาทั้งหมด 159 คน ซึ่งแบ่งเป็นนักศึกษานานาชาติ 92 คน และนักศึกษาสหรัฐอเมริกาอีก 67 คน ผลการวิจัยมีข้อค้นพบที่สำคัญคือการปรับตัวทางวัฒนธรรมได้รับผลกระทบจากระดับการจ้างงาน ภาษาเดิมที่ใช้ การมีเพื่อนทั้งชาวอเมริกันและเพื่อนที่เป็นชนชาติเดียวกัน ความสามารถในการตัดสินใจด้วยตนเองและคุณค่าของงาน งานวิจัยนี้เป็นสมารถอธิบายได้ถึงการเดินทางไปของชาวพื้นเมือง ซึ่งเป็นรูปแบบของปฏิสัมพันธ์กับที่ใหม่ ซึ่งการปรับตัวทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและการซึมซับวัฒนธรรมใหม่ การปรับตัวทางวัฒนธรรมในการวิจัยนี้มีแนวคิดที่คล้ายคลึงกับ Mendoza and Martinez's Model of Acculturation (1981). ซึ่งได้อธิบายการปรับตัวทางวัฒนธรรมว่าเป็นกระบวนการเกิดปฏิสัมพันธ์ของหลายตัวแปรที่ถูกจำแนกโดยความแตกต่างทางพฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิด และคุณลักษณะประชากร และระดับความมากน้อยของการซึมซับวัฒนธรรมจนกระทั่งเปลี่ยนเป็นการรับวัฒนธรรมใหม่อย่างเต็มตัว

Gong และ Chang (2007) ศึกษาความสัมพันธ์ของการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมที่มีระหว่างการจัดเป้าหมายในการเรียนรู้และการตั้งเป้าหมายในอนาคต : การวิเคราะห์ในระยะยาวในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสมมติฐานว่าการจัดเป้าหมายในการเรียนรู้และการตั้งเป้าหมายในอนาคตเป็น 2 ตัวแปรรากฐานสำคัญที่ผลักดันให้เกิดการปรับตัวข้ามวัฒนธรรม ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลระยะยาวในนักศึกษานานาชาติระดับปริญญาตรีที่อยู่ในหอพัก 117 คน จากผลการวิเคราะห์การถดถอย แสดงว่าการตั้งเป้าหมายการเรียนด้วยตนเองและการตั้งเป้าหมายที่

เกี่ยวเนื่องจากสังคมเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวทางการศึกษาและด้านสังคมตามลำดับ

รุ่งรัตน์ ชัยสำเริง (2548) ศึกษาการปรับตัวทางวัฒนธรรมและการสื่อสารของนักเรียนไทยในมหาวิทยาลัยอเมริกัน เป็นการศึกษาระบบแผนการปรับตัวทางวัฒนธรรม รวมทั้งการใช้การสื่อสารการสังคมของนักเรียนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 10 คน ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเก็บข้อมูลจากนักเรียนไทยในมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนไทยไม่ปรับตัวในลักษณะที่พยายามกลมกลืนตัวเองให้เข้ากับวัฒนธรรมอเมริกันเช่นเดียวกับผู้อพยพที่ตั้งใจเข้ามาใช้ชีวิตในอเมริกาอย่างถาวร แต่นักเรียนไทยมีการปรับตัวลักษณะของผู้มาอยู่ชั่วคราว มีการเรียนรู้วัฒนธรรมของอเมริกาแบบคนนอก ที่สำคัญคือ กิจกรรมการสื่อสารทางสังคมต่าง ๆ ทั้งการสื่อสารระหว่างบุคคลและการสื่อสารมวลชนมีบทบาทอย่างยิ่งต่อการปรับตัวของนักเรียนไทยในสังคมอเมริกัน

สรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมจากทั้งเอกสารและงานวิจัยด้านการปรับตัวจะเห็นว่าการปรับตัวของนิสิตนักศึกษาที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อผลของการเรียน การดำเนินชีวิตทั้งในและนอกสถานศึกษา การอยู่ร่วมกับผู้อื่น และมีผลต่อชีวิตด้านต่าง ๆ มากมาย ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปรับตัวเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุทั้งที่เกิดจากภายในตนเอง เช่น พันธุกรรม และสาเหตุจากภายนอก เช่น สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เมื่อบุคคลไม่สามารถปรับตัว ก็จะแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมก็จะเกิดปัญหาสุขภาพจิตตามมา และจากงานทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะพบงานวิจัยในต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ และพบงานวิจัยเชิงคุณภาพน้อยมาก ส่วนในประเทศไทยยังไม่พบงานวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการปรับตัวของนักศึกษาและการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาที่มาจากต่างวัฒนธรรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพจิตมากที่สุดกลุ่มหนึ่งว่ามีการปรับตัวอย่างไร เพื่อเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งจากมุมมองของผู้ให้ข้อมูล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวคิดในการศึกษาเชิงปรากฏการณ์นิยม เพื่อศึกษาประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาที่มาจาก 3 จังหวัดชายแดนของมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ โดยมีขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมของผู้วิจัย

ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการเฉพาะในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยจะต้องเข้าไปสัมผัสกับชุมชนผู้ให้ข้อมูลอย่างใกล้ชิด ในสถานการณ์ที่เป็นจริง ผู้วิจัยจึงได้เตรียมความพร้อมของตนเองเพื่อดำเนินการวิจัยให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1.1 เตรียมความพร้อมในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการปรับตัวของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย และวัฒนธรรมของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือ วิทยานิพนธ์ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 เตรียมความพร้อมเรื่องระเบียบวิจัย โดยผู้วิจัยได้ลงทะเบียนเรียนวิชาวิจัยคุณภาพ และได้ทำการวิจัยนำร่องเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการศึกษาในวิชานี้แล้ว รวมถึงได้ศึกษาเพิ่มเติมจากหนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์นิยม

2. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้รุ่นน้องที่กำลังศึกษาอยู่ระดับปริญญาของมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครที่ผู้วิจัยรู้จักมักคุ้นเป็นอย่างดี เป็นผู้นำผู้วิจัยเข้าแหล่งข้อมูล (Gate keeper) ซึ่งเป็นผู้มีความคุ้นเคยกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เพราะเป็นนิสิตที่มาจาก 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เช่นกันกับผู้ให้ข้อมูลหลัก จึงเป็นผู้แนะนำผู้ให้ข้อมูลหลักให้ผู้วิจัย โดยผู้วิจัยได้แจ้งเกณฑ์คุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลหลักแก่ผู้นำเข้าแหล่งข้อมูลทราบ แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยก็ได้ทำการคัดเลือกด้วยตนเองอีกครั้ง เพื่อให้มีลักษณะตรงตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยต้องการ

ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกและทำการสัมภาษณ์รวมทั้งสิ้น 12 คน เป็นเพศหญิง 10 คน และเพศชาย 2 คนอายุระหว่าง 18-22 ปี โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

1. กำลังศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรีปีที่ 1-4 ซึ่งการเลือกช่วงระยะเวลาของปีที่ศึกษาที่แตกต่างกันจะทำให้เห็นมุมมองความคิดและประสบการณ์ที่หลากหลายแตกต่างกันไป
2. เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ตั้งแต่กำเนิดและเข้ามาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยของกรุงเทพมหานครตามลำพัง
3. นับถือศาสนาอิสลาม
4. เป็นนักศึกษาที่อยู่หอพักของมหาวิทยาลัย
5. ยินยอมและเต็มใจเข้าร่วมงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสิ้น 12 คน โดยผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายมีข้อมูลหลักทั่วไปแสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1 ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1. ตารางแสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลักจำแนกตามราย

ผู้ให้ข้อมูลคนที่	อายุ (ปี)	เพศ	ชั้นปีที่	ภูมิลำเนา
1	18	หญิง	1	นราธิวาส
2	21	หญิง	3	นราธิวาส
3	21	หญิง	3	ยะลา
4	19	ชาย	2	ยะลา
5	20	ชาย	2	ปัตตานี
6	19	หญิง	2	ปัตตานี
7	19	หญิง	2	ปัตตานี
8	18	หญิง	1	นราธิวาส
9	18	หญิง	1	นราธิวาส
10	21	หญิง	4	ยะลา
11	22	หญิง	4	ยะลา
12	18	หญิง	1	ปัตตานี

2.2 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.1 เครื่องมือในการวิจัย

2.2.1.1 ตัวผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตและจัดบันทึกข้อมูล รวมถึงการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้วิจัยได้มีการเตรียมความพร้อมตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว

2.2.1.2 เครื่องบันทึกเสียง

2.2.1.3 สมุดบันทึกข้อมูล

2.2.1.4 แนวทางในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมของ นักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดนของมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ

2.2.1.4.1 การรวบรวมและคัดเลือกประเด็นคำถามทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรม โดยใช้แนวคำถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษานำร่องเกี่ยวกับเรื่องนี้ในวิชาวิจัยคุณภาพที่ผู้วิจัยได้ลงเรียน ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น และได้นำแนวทางการสัมภาษณ์ดังกล่าวให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาจนนำไปสัมภาษณ์จริง โดยมีลักษณะคำถาม เป็นคำถามปลายเปิดที่จะช่วยให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถบอกเล่าประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมของตนเองที่เกิดขึ้นได้อย่างครอบคลุมและลึกซึ้ง ลักษณะคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์มีดังนี้

ก. คำถามอุ่นเครื่อง เป็นการถามเพื่อเปิดประเด็นกว้างเพื่อเป็นการสร้างสัมพันธภาพ และความคุ้นเคย ระหว่างผู้วิจัยและให้ผู้ให้ข้อมูล เพื่อเปิดโอกาสให้เล่าประสบการณ์ เช่น อายุเท่าไร เป็นคนจังหวัดไหน จบการศึกษามาจากโรงเรียนอะไร เข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพฯได้อย่างไร

ข. คำถามเจาะลึก เป็นการถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่กระจ่างและละเอียดตรงกับประเด็นที่ศึกษา เช่น ก่อนและหลังเข้ามาศึกษาต่อมีความรู้สึกอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในชีวิตบ้างหรือไม่เมื่อเข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพฯตามลำพัง การใช้ชีวิตประจำวันเป็นอย่างไร เหมือนหรือต่างกับอยู่ที่บ้าน

2.2.1.4.2 หลังจากที่ถูกวิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 1 แล้ว ผู้วิจัยได้ทำการถอดเทปเป็นคำต่อคำออกเป็นบทสนทนาที่เป็นตัวอักษร ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยการฟังเทปบันทึกเสียงซ้ำอีกครั้ง และผู้วิจัยได้นำมาให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาเพื่อปรับข้อคำถามให้ครอบคลุมและตรงประเด็นที่ศึกษา รวมถึงการเพิ่มข้อคำถามที่ยังไม่ชัดเจนด้วย แล้วผู้วิจัยก็นำข้อคำถามที่ทำการปรับปรุงแล้วไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลรายต่อไป โดยคำถามสามารถยืดหยุ่นตามสถานการณ์ได้และไม่จำเป็นต้องเรียงข้อขึ้นอยู่แต่ละบุคคลและสถานการณ์

2.2.1.4.3 เมื่อผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลครบ 8 รายแล้ว ผู้วิจัยค้นพบว่าข้อมูลที่มีการสัมภาษณ์มีลักษณะอิมตัว กล่าวคือไม่มีประเด็นใหม่ ๆ เกิดขึ้น ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จะย้ำในประเด็นเดิม ผู้วิจัยจึงทำการสัมภาษณ์เพิ่มอีก 4 รายเพื่อเพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลมีการอิมตัวจริงหรือไม่ เมื่อทำการสัมภาษณ์ครบทั้ง 12 รายแล้ว พบว่าไม่ประเด็นใหม่ ๆ เกิดขึ้นจริง ผู้วิจัยจึงยุติกระบวนการสัมภาษณ์

2.2.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-Interviews) โดยมีแนวทางการสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนในการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

2.2.2.1.1 ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้แนะนำตนเองและชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการที่มาสัมภาษณ์ รวมถึงการแจ้งการพิทักษ์สิทธิให้แก่ผู้เข้าร่วมการวิจัยทราบ

2.2.2.1.2 ขออนุญาตผู้เข้าร่วมการวิจัยบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ก่อนการสัมภาษณ์ทุกครั้ง รวมถึงแจ้งถึงการเก็บข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ทั้งหมด จะเก็บเป็นความลับ จะเผยแพร่เฉพาะข้อมูลในการเสนอผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องนี้เท่านั้น

2.2.2.1.3 ระหว่างที่มีการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะมีการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและมีการจดบันทึกข้อมูลไว้ทุกครั้งเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล

2.2.2.1.4 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยพื้นฐานของความเป็นมิตรและความไว้วางใจ

2.2.2.1.5 ปิดการสัมภาษณ์ด้วยการให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยแสดงความคิดเห็นส่วนตัวเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาอย่างเปิดกว้างและกล่าวคำขอบคุณ

2.2.3 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลผู้วิจัยเริ่มเข้าไปทำความเข้าใจกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ผู้นำเข้าแหล่งข้อมูลแนะนำมา ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2552 ประมาณ 1 เดือน เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความคุ้นเคยกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก และเนื่องจากผู้วิจัยนับถือศาสนาอิสลามเช่นเดียวกับผู้ให้ข้อมูลหลัก ความไว้วางใจและความคุ้นเคยจึงดำเนินไปอย่างรวดเร็วและเป็นกันเอง ผู้วิจัยจึงเริ่มนัดสัมภาษณ์ตามวันเวลาที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวก ซึ่งใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลรวมการทำ ความคุ้นเคยกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 5 เดือน คือตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2552 - เดือนตุลาคม 2552 ซึ่งในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 30-90 นาที รวมการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก 12 รายได้ทำการสัมภาษณ์ทั้งหมด 14 ครั้ง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคลมาเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยถอดความสัมภาษณ์จากเทปบันทึกการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ (Verbatim) ออกมาเป็นบทสนทนาที่เป็นตัวอักษร (Transcript) ด้วยตนเอง หลังจากนั้นทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้อีกไปพร้อมกับการฟังเทปบันทึกการสัมภาษณ์ซ้ำ

3.2 ผู้วิจัยอ่านเนื้อหาบทสัมภาษณ์ทั้งหมดซ้ำหลาย ๆ รอบเพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมเกี่ยวกับเรื่องนั้น และพยายามสังเกตและแยกแยะความหมายของบทสัมภาษณ์ทุกคำอย่างตั้งใจ และผู้วิจัยจึงทำการถอดรหัสข้อความ (Coding) ต่าง ๆ ออกจากบทสัมภาษณ์

3.3 ผู้วิจัยจัดข้อความออกเป็นหมวดหมู่ (Category) โดยพิจารณาคำต่าง ๆ ที่ถอดรหัสออกมาว่าคำเหล่านั้นแสดงถึงเรื่องอะไรเป็นประเภทอะไร จัดกลุ่มของข้อมูลที่มีความสัมพันธ์หรือ

คล้ายคลึงกันเป็นประเด็นย่อย (Sub theme) แล้วจึงสรุปเป็นประเด็นหลัก (Theme) โดยรวมรวมประเด็นย่อยที่มีความเกี่ยวข้องสอดคล้องกันไว้ด้วยกัน

3.4 นำเนื้อหาข้อมูลที่ถอดรหัสแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญในระเบียบวิจัยคุณภาพตรวจสอบ 2 ท่าน

4. การตรวจสอบข้อมูลและความน่าเชื่อถือ (Trustworthiness)

การตรวจสอบข้อมูลและความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากบทสัมภาษณ์ ผู้วิจัยมีการตรวจสอบดังต่อไปนี้

4.1 ถอดเทปบทสัมภาษณ์ออกมาเป็นคำต่อคำออกมาเป็นตัวอักษรและฟังเทปบันทึกการสัมภาษณ์ซ้ำอีกครั้งว่าตรงกับที่ถอดเทปหรือไม่ เพื่อให้ข้อมูลที่ครบถ้วนและถูกต้องที่สุด

4.2 นำบทสัมภาษณ์ที่ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาการปรึกษา ซึ่งมีความเข้าใจในระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพจำนวน 2 ท่านและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องของการวิเคราะห์ข้อมูลของประเด็นหลัก

4.3 นำบทสัมภาษณ์ที่ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบจำนวน 2 ท่านที่สนใจและยินดีให้ความร่วมมือในการตรวจสอบข้อมูลและรวมถึงการให้ข้อเสนอแนะในการวิเคราะห์ข้อมูล

5. การพิทักษ์สิทธิ์

ก่อนทำการสัมภาษณ์ มีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีเพื่อให้เกิดความไว้วางใจระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูล และสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมวิจัยครั้งนี้จากผู้ให้ข้อมูลทุกราย ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล การขออนุญาตบันทึกเสียงการสนทนา จำนวนครั้งในการสัมภาษณ์ ระยะเวลาและสถานที่ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ การขอให้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การมีสิทธิตอบหรือไม่ตอบคำถามใด ๆ ที่รู้สึกไม่สะดวกใจหรือบอกยุติการให้ความร่วมมือในขั้นตอนใด ๆ ของการวิจัยได้ และระหว่างการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเกิดการกระทบกระทั่งกันทางด้านจิตใจผู้วิจัยจะหยุดการสัมภาษณ์และส่งผู้ให้ข้อมูลไปยังศูนย์ให้ความช่วยเหลือด้านการให้คำปรึกษาในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว

ข้อมูลดิบของผู้ให้ข้อมูลจะถูกทำลายทันทีเมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จ และชื่อที่ใช้ในการถอดเทปจะเป็นนามสมมุติ นอกจากนี้ผู้วิจัยจะเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลถามข้อสงสัย ก่อนยินยอมเข้าร่วมวิจัย

6. ข้อจำกัดในการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดนที่เข้ามาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครเท่านั้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้ามาศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครที่ยินดีเข้าร่วมงานวิจัยทั้งหมดจำนวน 12 รายในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ประเด็นหลักดังนี้

1. ความพยายามที่จะคงวัฒนธรรมเดิมไว้

นักศึกษาที่เดินทางมาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นบุคคลที่เกิดและเจริญเติบโตมาในวัฒนธรรมอิสลามของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นักศึกษาเหล่านี้ได้รับการหล่อหลอมวัฒนธรรมต่าง ๆ ของสังคมนั้น โดยผ่านครอบครัว โรงเรียน เพื่อน จนรู้สึกกลมกลืนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมนั้น ต่อมาเมื่อนักศึกษากลุ่มนี้ได้ตัดสินใจมาศึกษาต่อในกรุงเทพมหานคร จะเป็นการชั่วคราวหรือถาวรก็ตาม เขาก็จะต้องเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่เพื่อที่จะได้ปรับตัวในวัฒนธรรมใหม่อย่างกลมกลืนและสามารถอยู่ร่วมกับผู้คนในวัฒนธรรมนั้นอย่างมีความสุขทั้งกายและใจ เนื่องจากว่านักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับการปลูกฝังเรื่องความศรัทธาในศาสนาอย่างเคร่งครัด การประพฤติปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันเป็นไปตามข้อบัญญัติของศาสนาอิสลามเป็นสิ่งสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย การทักทาย การปฏิบัติศาสนกิจ (การละหมาด) การถือศีลอด การรับประทานอาหาร การใช้ภาษา ฯลฯ

นักศึกษากลุ่มนี้จึงมีความพยายามที่จะไม่เปลี่ยนแปลงตนเองให้เหมือนวัฒนธรรมใหม่ในทุก ๆ ด้าน คือยังคงมีการใช้วัฒนธรรมเดิมเป็นตัวอ้างอิงในการปฏิบัติตัวของตนเองอยู่ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นของความพยายามที่จะคงวัฒนธรรมเดิมไว้เป็นประเด็นย่อยดังต่อไปนี้

1.1 การแต่งกาย

หลักคำสอนของศาสนาอิสลามที่กล่าวไว้ว่า ผู้ชายต้องปกปิดอวัยวะตั้งแต่สะดือจนถึงหัวเข่า ส่วนผู้หญิงให้ปกปิดส่วนต่าง ๆ ของร่างกายทั้งหมดยกเว้นใบหน้า ฝ่ามือและฝ่าเท้า

และต้องสวมฮิญาบ¹ ซึ่งการที่นักศึกษาที่มาจาก 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องเข้ามาอยู่ใน วัฒนธรรมเมืองที่มีการแต่งกายที่แตกต่างกับตน ทำให้นักศึกษากลุ่มนี้ต้องมีความพยายามที่จะคง วัฒนธรรมการแต่งกายแบบเดิมไว้ ดังคำบอกเล่าดังต่อไปนี้

“ตอนที่เรียนใหม่ๆ อ้อ มาเรียนใหม่ๆ และผ้าขาวคนเดียวนะ...เคยคิดอยู่ว่าจะใส่ ไหมไม่อยากจะเด่น...ก็มีหนูคนเดียวที่คลุมผม แต่งตัวแบบนี้ถึงจะมีหลายๆ คนที่ เหมือนหนูแต่คนนะ...ไม่มีเลยมีหนูคนเดียวมันเลยทำให้เกิดความคิดว่าจะใส่หรือไม่ใส่ดี แต่ว่าหนูก็ไม่เปลี่ยน เพราะว่ายังไงมันก็คือตัวหนูและหนูก็เป็นแบบนี้มาตั้งแต่เกิดและก็ไม่ มีความจำเป็นอะไรที่ต้องเปลี่ยน” (ID02)

“แต่งตัวก็เหมือนเดิม ไม่ได้เวอร์ ๆ โอเวอร์แอนด์ตึงเลย กางเกงวอร์ม เสื้อยืดก็ เหมือนเดิม...แต่คนอื่นไม่รู้ระบบ คือไม่ค่อย คืออยากแคร์สังคมเหมือนกันนะ...คือแบบ อยากแคร์สังคม อยากตามกระแสเหมือนกันนะแต่บางทีแบบ คือเรารู้สึกว่าเราอาจเป็นตัว ตลกที่เราแต่งตัวอย่างนี้ไง แต่แบบพอคิดไปคิดมาปุ๊ป คือไม่ใช่คิดมาก สุดท้ายเราก็คิดได้ ว่าเราเป็นตัวของตัวเองดีกว่า” (ID005)

“ก็แต่งเหมือนอยู่บ้านค่ะ ไม่กล้าถอดผ้าคลุมมันบาป” (ID012)

1.2 การปฏิบัติศาสนกิจ (ละหมาด)

การละหมาดเป็นหลักปฏิบัติของศาสนาอิสลาม หรือการทำนมาซต่อพระผู้เป็น เจ้า เป็นการสำรวมจิตใจระลึกถึงพระเจ้าด้วยดวงใจบริสุทธิ์ มุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ไม่มีข้อยกเว้นไม่ว่าผู้นั้นจะอยู่ภาวะใด ซึ่งในวันหนึ่ง ๆ ต้องปฏิบัติ 5 เวลาอย่างเคร่งครัด ตามเวลาที่กำหนดไว้ในหลักปฏิบัติ ถ้าผู้ใดไม่สามารถปฏิบัติได้ตามเวลาที่กำหนดจะทำทำการละหมาดใช้ ภายในวันเดียวกันแต่ต้องมีเหตุจำเป็นจริง ๆ จึงจะสามารถทำการละหมาดชดเชยได้ บนวิถีการ ดำเนินชีวิตในกรุงเทพฯ ชีวิตเร่งรีบเวลาทุกนาทีมีค่า มีการแข่งขันกันในทุกจังหวะชีวิต นักศึกษา กลุ่มนี้ที่มาจากโรงเรียนที่สอนศาสนาที่มีเวลาให้พักละหมาดตรงตามเวลา ไม่เคยประสบกับ เหตุการณ์ที่จะทำให้ทำละหมาดไม่ตรงต่อเวลา เมื่อเข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพมหานคร มาอยู่ หอพักรวมกับเพื่อน ๆ ที่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลาม หรือไม่สามารถเวลาเรียนออกมาทำละหมาด

¹ ฮิญาบ คือผ้าคลุมศีรษะของสตรีมุสลิม ใช้คลุมตั้งแต่ผมลงมาปิดคอเสื้อและยาวลงมาจนคลุมบริเวณส่วนอกจนหมด เพื่อเป็นการ ปกปิดร่างกายให้มิดชิด เป็นการสำรวม

ได้ ทำให้ต้องพยายามคงวัฒนธรรมทางศาสนาเกี่ยวกับการละหมาดเอาไว้เท่าที่สามารถทำได้ เพื่อให้ครบตามจำนวนที่กำหนดแม้จะไม่ตรงตามเวลาก็ตาม ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ละหมาดก็เหมือนเดิมครบทั้ง 5 เวลา เหมือนเดิม” (ID07)

“ก็เหมือนเรื่องการละหมาดเนี่ย ก็ มันก็แบบ อยู่ที่เราจะคะว่าจะจัดการเวลาอย่างไร เพราะถ้าอยู่ที่บ้าน จะเป็นโรงเรียนที่สามัญควบกับศาสนา เขาจะหยุดให้ละหมาดแต่ที่นี้ เหมือนเราต้องจัดระเบียบชีวิตเอง...แต่ก็ยังครบ 5 เวลาเหมือนเดิม” (ID09)

“ละหมาดครบ 5 เวลาเหมือนเดิม แต่ที่นี้มันอาจจะเลขชนิดหนึ่ง” (ID08)

“ถ้าอยู่บ้านหนูแะละหมาดได้ทุกทีเลย แต่อยู่ที่นี่ไม่เหมือนที่บ้าน แต่ก็ต้องปรับตัว อย่างเป็นทางการไปเที่ยวแพลตินัม เรามีห้องละหมาดให้ก็จริงนะแต่ที่อาบน้ำละหมาด¹ ะพีไม่มีที่ล้าง เท้า มันเป็นอ่างล้างหน้าปกติ หนูก็แก้ปัญหาซื้อน้ำมาราดเท้าในห้องน้ำนะ” (ID03)

1.3 การถือศีลอด

การถือศีลอดในเดือนเราะมะฎอนซึ่งมีหนึ่งเดือนในรอบปีขึ้นอยู่ตามปฏิทินอิสลาม ชาวมุสลิมจะละเว้นจากการกิน การดื่ม การมีเพศสัมพันธ์ การพูดเท็จ และสิ่งชั่วร้ายทั้งปวง ตั้งแต่ตะวันขึ้นจนตะวันตกดินจึงสามารถดื่มกินได้ตามปกติ ซึ่งถือเป็นหลักปฏิบัติที่เป็นอีกวัฒนธรรมหนึ่งของศาสนาอิสลาม มุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติ อย่างเคร่งครัดไม่ต่างกับหลักปฏิบัติเรื่องอื่นๆ แต่การที่นักศึกษาในกลุ่มนี้ต้องเข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมของกรุงเทพมหานคร การดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป ทำให้นักศึกษาเหล่านี้ต้องพยายามคงวัฒนธรรมอิสลามเกี่ยวกับเรื่องนี้ไม่แพ้เรื่องอื่น ดังเช่นคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ถืออดคะ เหมือนอยู่ที่บ้านไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง แต่จะรู้สึกเหนื่อยกว่าอยู่ที่บ้าน เรียนหนักเดินมาก แต่ก็ทำไม่เคยขาดนะพี” (ID012)

² การอาบน้ำละหมาดคือ การปฏิบัติเพื่อชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ ปฏิบัติดังนี้ ล้างมือทั้งสองข้าง ล้างปาก ล้างหน้า จากหน้าผากถึงคางและจากหูข้างหนึ่งไปยังอีกข้างหนึ่งพร้อมกับใช้นิ้วลูบหลังหูทั้งสองข้าง ล้างเท้าทั้งสองข้าง ลูบศีรษะด้วยมือที่เปียกน้ำ

“ตอนมาอยู่ใหม่ ๆ เพื่อนไม่เข้าใจว่าทำไมเราต้องอดข้าวอดน้ำ เราก็อึดอัดนะ ที่ต้องอธิบายว่าทำไมต้องอดแต่พอได้อธิบายแล้วเพื่อนเข้าใจและให้ร่วมมือในการไม่ชวบกินก็รู้สึกดี” (ID04)

1.4 การรับประทานอาหาร

เนื่องจากนักศึกษาที่มาจาก 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้นับถือศาสนาอิสลามมีข้อจำกัดในเรื่องอาหาร เพราะหลักศาสนาอิสลามห้ามบริโภคเนื้อหมู ส่วนเนื้อสัตว์อื่น ๆ ต้องได้รับการเชือดตามหลักศาสนาอิสลามจึงรับประทานได้ ดังนั้นการกินที่มีข้อจำกัดทำให้นักศึกษาที่มาจาก 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องมีการปรับตัวเกี่ยวกับวัฒนธรรมการกิน เพราะในกรุงเทพมหานครมีผู้อยู่อาศัยหลากหลายเชื้อชาติศาสนา อาหารก็มีความหลากหลายเช่นกัน ทำให้อาหารที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลามจึงค่อนข้างหายากในสังคมกรุงเทพ เพราะอาหารในกรุงเทพจะเน้นความเป็นสากลเป็นส่วนใหญ่ อาหารอิสลามจึงค่อนข้างมีน้อยและบางสถานที่ไม่มีเลย นักศึกษาผู้ให้ข้อมูลหลักได้เล่าให้ฟังถึงประสบการณ์ความพยายามที่จะคงวัฒนธรรมการรับประทานอาหาร ไว้ว่า

“บางที่หนูไปอบรม หนูจะเตรียมขนมปังกับนมติดกระเป๋าไปตลอดเผื่อไม่มีที่หนูกินได้” (ID06)

“คะ แต่หนูก็เตรียมใจมานะว่าถ้าไม่มีจริงๆ ก็ต้องกิน แต่เลือกที่ไม่มีหมู แต่ก็คงต้องไม่มีจริงๆ ...หนูคิดว่ามันน่าจะหาอะไรแทนได้ ยำยำ มาม่า แต่ถ้าไม่มีจริงๆ หนูอาจกินก็ได้พี่...แต่ก็ยังไม่มีนะเพราะหนูพยายามหากินจนได้” (ID01)

“เพื่อน ๆ เข้าใจคะ เวลาไปกินเพื่อน ๆ ก็จะเข้าใจเราว่าเรากินอะไรได้หรือไม่ได้ การกินไม่เป็นปัญหาเลย” (ID012)

1.5 การทักทาย การทำความเคารพ

การไหว้ถือเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่ใช้แสดงความเคารพ ขอบคุน หรือทักทาย เป็นการใช้ภาษากายที่สุภาพ เป็นวัฒนธรรมของคนไทยที่ไม่มีชาติใดเหมือน และถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของประเทศไทย แต่ประชากรมุสลิม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่นับถือศาสนาอิสลามจะ

ทำการทักทายหรือการทำความเคารพโดยการสละม³ โดยกล่าวคำว่า “อัสลามูออลัยกุม” ที่แปลเป็นไทยว่าขอความสันติสุขจงมีแด่ท่าน ซึ่งใช้สำหรับผู้ที่อยู่ศาสนาเดียวกันเท่านั้น คนต่างศาสนาไม่ควรกล่าว ทำให้นักศึกษากลุ่มนี้เมื่อได้เข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพมหานครต้องมีการปรับตัวเกี่ยวกับการทำความเคารพและการทักทายตามแบบวัฒนธรรมที่คนกรุงเทพฯ ใช้กัน ซึ่งก็มีนักศึกษาส่วนใหญ่ที่จะพยายามคงวัฒนธรรมการทักทายแบบเดิมไว้ในประชากรกลุ่มเดียวกับตน หรือถ้าจะมีการเปลี่ยนแปลงการทักทายตามแบบสากลของประเทศไทย นักศึกษากลุ่มนี้ก็จะเลือกปฏิบัติกับอาจารย์เท่านั้น ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“ให้เฉพาะอาจารย์ รุ่นพี่ที่ไม่ใช้อัสลามหนูก็ไม่ไหว แต่จะใช้พูดเอาไว้ว่าสวัสดิ์ค่ะ”

(D011)

1.6 การใช้ภาษา

นักศึกษาที่มาจาก 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีภาษาพูดเป็นภาษามลายู⁴ ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันตั้งแต่เกิดมา ถึงแม้ว่านักศึกษากลุ่มนี้จะเป็นคนไทย มีเชื้อชาติไทยแต่ภาษาไทยแทบจะไม่ได้ใช้เลยในชีวิตประจำวัน แต่เมื่อต้องมาใช้ชีวิตอยู่ในกรุงเทพมหานครที่ใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน นักศึกษากลุ่มนี้จึงเลี่ยงไม่ได้ที่จะไม่พูดภาษาไทย ดังนั้น นักศึกษามุสลิมจึงต้องพยายามที่จะปรับตัวเกี่ยวกับการใช้ภาษา แต่ก็ยังคงวัฒนธรรมเดิมเกี่ยวกับการใช้ภาษาเดิมไว้ ดังคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“อยู่บ้านไม่ได้พูดไทย พอมาอยู่ที่นี่ไม่พูดไม่ได้ เพราะไม่ได้มีแต่พวกเรา ก็ต้องพูดตอนแรกก็เขิน ๆ เพราะสำเนียงมัน อย่างที่ได้ยิน เป็นแบบนี้ ไม่พูดไม่ได้ แต่บางคำก็มีผสมนะ เพราะคำบางคำเราไม่เคยใช้คิดไม่ออกได้แต่ฟังจากการดูละคร แต่ไม่เคยพูด นานมากกว่าจะได้พูดไทยถ้าอยู่บ้านนะ” (ID010)

“พูดไทยเฉพาะคนที่เค้าฟังเราไม่รู้เรื่อง นอกนั้นก็พูดยาวเหมือนเดิม” (ID04)

1.7 การคบเพื่อน/หาที่ปรึกษา

³ การสละม คือ มารยาททางศาสนาอิสลามที่ใช้ในการทักทายกัน ผู้ชายกับผู้ชาย และผู้หญิงกับผู้หญิง จะทักทายด้วยการ กล่าวสละม และจับมือกัน แต่ถ้าเป็นผู้ชายกับผู้หญิงจะทักทายด้วยการกล่าวสละมเท่านั้น ((จารูณี จันทรลายนภาและคณะ, 2549)

⁴ ภาษามลายู หรือ มลายูปัตตานี หรือนิยมเรียกอย่างไม่เป็นทางการว่า ภาษายาวี เป็นภาษาที่พูดโดยชาวไทยเชื้อสายมลายูในจังหวัดปัตตานี นราธิวาส และยะลา

นักศึกษาในกลุ่มนี้มีความเป็นวัณธรรมของตนเองอยู่มาก การเลือกคบเพื่อนจะเลือกคบเพื่อนที่มาจากวัณธรรมเดียวกันก่อนที่จะเลือกคบเพื่อนต่างวัณธรรม เพราะทำให้นักศึกษาในกลุ่มนี้เกิดความรู้สึกสบายใจ และอุ่นใจ และไม่ต้องเปลี่ยนแปลงตนเองตามวัณธรรมใหม่ตามเพื่อนใหม่ที่ต่างวัณธรรม ทั้งนี้ด้วยฐานความเชื่อที่ว่าการคบเพื่อนที่มาจากวัณธรรมเดียวกันจะสามารถทำให้ตนคงวัณธรรมเดิมไว้ได้หลาย ๆ เรื่อง ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“ส่วนใหญ่จะอยู่กับเพื่อนที่มาจากใต้ด้วยกันคะ แต่ถ้าเป็นเพื่อน ในกรุงเทพ ก็คุยบ้างแต่ไม่ค่อยแต่ไม่แน่นอน ๆ อาจจะสนิทคะ เพราะว่าเหมือนกับว่าพอมานู๋ก็จะมองหาคนคล้าย ๆ กันที่มาจากที่เดียวกัน” (ID01)

“เพิ่งมารู้จักกับเพื่อนที่มาจากนราเหมือนกันแต่คนละโรงเรียน ก็แบบ มาเจอกันหนูก็เข้าหาเขาเลย ก็ไปคุยกับเขาสร้างสัมพันธ์ภาพ เข้าไปคุยกับเขาเข้าหาเขาก่อน ไม่ปิดตัวเอง แล้วก็ขยายไปหาเพื่อน ๆ ที่มาจากนราและใต้ด้วยกัน ก็รู้สึกดีขึ้นมีเพื่อนมากขึ้น” (ID02)

“มันอุ่นใจนะพี่ ถึงจะไม่ใช่พ่อแม่พี่น้องแต่อย่างน้อยมันก็เหมือนเรา คุยกันรู้เรื่องกว่าเยอะ เพราะมาจากวัณธรรมเดียวกันเข้าใจกันมากกว่าคะ” (ID012)

เช่นเดียวกับการเลือกที่ปรึกษา เมื่อนักศึกษาที่มาจาก 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เผชิญกับความเครียดและความกังวลเกี่ยวกับการใช้ชีวิตตามลำพังในมหาวิทยาลัยของกรุงเทพมหานคร นักศึกษาเหล่านี้จะแสวงหาที่ปรึกษาที่เป็นรุ่นพี่ที่มาจากสังคมและวัณธรรมเดียวกันมากกว่าที่จะปรึกษาครอบครัวที่อยู่ทางบ้าน เนื่องจากไม่อยากเพิ่มความกังวลให้กับทางบ้านและก็มี ความเชื่อมั่นว่ารุ่นพี่เคยมีประสบการณ์เช่นคนมาก่อนและรุ่นพี่สามารถผ่านเหตุการณ์นั้นมาได้ จึงเลือกที่จะปรึกษารุ่นพี่มากกว่า ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“ตั้งแต่ที่เข้ามาอยู่ที่นี้ก็คือ มีรุ่นพี่ในชมรมมุสลิมที่มาจากจังหวัดเดียวกันอยู่ด้วย เพราะว่ามันเป็นจังหวัดที่มา ช่วงแรกๆ อะครับ เราไม่รู้จักใครเลยไงและก็ได้เข้ามาปุ๊บ มีรุ่นพี่ในชมรม คอยดูแลหาที่พักให้จัดการให้ทุกอย่าง ซึ่งรู้สึกว่ามันเป็นความประทับใจมากกว่า จากที่กลัวและกังวลพอเจออย่างนี้ก็อุ่นใจ พอมีเรื่องอะไร หรือมีปัญหาอะไรก็จะไปปรึกษาพี่เขา แบบว่าพี่เขาผ่านอะไรมาก่อนเรานะครับ ” (ID04)

“มีอะไรก็ปรึกษาพี่เขา เพราะพี่เขาเรียนมาก่อน ไม่อยากปรึกษาที่บ้านเดี่ยวที่บ้านเขาเครียด แบบไม่อยากให้แม่กังวล ก็เลยแบบ ไม่อยากบอกมากเกินไปเดี่ยวแม่จะเป็นกังวล” (ID06)

2. การยอมรับวัฒนธรรมใหม่

“เข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิวตาตาม” เป็นสุภาษิตไทยที่หมายถึงการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมที่ตนเข้าไปอยู่ นักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็เช่นกันเมื่อต้องเข้ามาเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร เข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมของคนในเมืองหลวง การที่ต้องปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่นั้น ทำให้ความเคร่งในวัฒนธรรมเดิมลดลงหรือไม่มีเหลืออยู่เลย หรือมีลักษณะไม่ยึดติดกับวัฒนธรรม สามารถยืดหยุ่นตามสถานการณ์หรือไม่ปฏิบัติตามวัฒนธรรมเดิมของตน เป็นการยอมรับในวัฒนธรรมใหม่เพราะปัจจัยหลาย ๆ อย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ การที่นักศึกษามุสลิมต้องยอมรับในวัฒนธรรมใหม่ แม้จะเกิดความรู้สึกอึดอัดใจแต่ก็ต้องปฏิบัติเพื่อไม่ต้องการแปลกแยกจากสังคมซึ่งบางครั้งก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนตนเอง ดังนั้น ในการปรับตัวโดยการยอมรับวัฒนธรรมใหม่ของนักศึกษามุสลิมซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยได้แบ่งเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 ทำใจยอมรับว่าไม่สามารถเคร่งตามวัฒนธรรมเดิมได้

นักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เมื่อตัดสินใจเข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพมหานครทำใจยอมรับมาส่วนหนึ่งแล้วก่อนที่จะเข้ามาศึกษาต่อว่าตนจะต้องพบกับการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ในการดำเนินชีวิตในทุกเรื่อง ๆ ตนไม่สามารถเคร่งตามวิถีวัฒนธรรมเดิมได้ เพราะวิถีชีวิตวัฒนธรรมเดิมของตนกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมใหม่ในเมืองหลวงที่ทุกอย่างคือการแข่งขัน ชีวิตมีแต่เร่งรีบ การที่จะดำรงตามวัฒนธรรมเดิมได้อาจเป็นเรื่องอยาก ทำให้นักศึกษากลุ่มนี้ทำใจยอมรับแม้จะเกิดเป็นความรู้สึกอึดอัดใจที่ต้องยอมรับ เพื่อที่จะไม่ให้ตนเองถูกมองว่าแปลกแยกหรือเป็นตัวประหลาดในวัฒนธรรมนั้น ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“ตอนพิธีไหว้ครูรู้สึกอึดอัด ถึงเราจะยืนนิ่ง ๆ ไม่ได้กล่าวหรือพูดอะไร แต่ก็อึดอัดหนูไม่เคยทำ แต่พี่เขาบอกว่าให้เข้าไปได้ ไม่เป็นไร แต่หนูไม่อยากเข้าค่ะ” (ID011)

“รับน้องอะไรอย่างเนี่ยมันรู้สึกอึดอัด เครียดนะ ไม่เคยเจอ เวลาทำกิจกรรมรู้สึกอึดอัดมาก ๆ ...แต่ก็ต้องทำเพราะไม่อยากมีปัญหา” (ID010)

2.2 ยึดหยุ่นวัฒนธรรมเดิมลง

เมื่อนักศึกษาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพมหานคร เมืองหลวงของประเทศไทยที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างจากวัฒนธรรมเดิมของตนในหลาย ๆ เรื่อง การที่จะยังคงวัฒนธรรมเดิมของตนเองเอาไว้หรือการปฏิบัติตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัดเหมือนเมื่อตอนอยู่ที่บ้านซึ่งอยู่ในความดูแลของครอบครัวเป็นเรื่องที่ยากลำบาก เพราะก่อนที่จะเข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพฯ การที่นักศึกษาในกลุ่มนี้จะตัดสินใจหรือเปลี่ยนแปลงตนเองในเรื่องใด ๆ ยังต้องได้รับการเห็นชอบจากครอบครัว แต่เมื่อได้มาศึกษาต่อในกรุงเทพฯ ต้องมาอยู่ตามลำพัง ได้รับอิสระในการใช้ชีวิตและตัดสินใจมากขึ้น ทำให้นักศึกษากลุ่มนี้มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ชีวิตหลาย ๆ ด้าน ต้องตัดสินใจเองในหลายเรื่อง ดังนั้น ชีวิตจึงยึดหยุ่นลงจากวัฒนธรรมเดิม ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“สภาพแวดล้อมมันเปลี่ยนไป วัฒนธรรมที่นี่ไม่เหมือนที่บ้าน ไม่ได้ยินเสียงบัง⁵ บางทีก็ลืม ๆ ทำนู่นทำนี่ กลับบากก็เหนื่อย ก็หลับอะฟี แต่อยู่ที่บ้าน มะห์⁶จะคอยเรียกคอยเตือนตลอดเวลา ว่าไปละหมาดได้แล้วนะไม่ได้ยินเสียงบังก็มีมะห์เรียก แต่ที่นี้เพื่อนที่อยู่ด้วยก็เป็นไทยพุทธ ยิ่งไปกันใหญ่ พักหลังไม่ได้ทำเลย... ก็กลัวบาปนะแต่ว่า ไม่รู้เหมือนกันก็ต่างและเปลี่ยนไปจากที่บ้านอย่าง คงเพราะอะไรหลาย ๆ อย่างด้วย แต่หนูก็ปรับตัวได้นะ ก็ยึดหยุ่นไปตามเวลาและโอกาสคะฟี” (ID010)

“หนูไม่ได้บวชแต่หนูก็ไม่แคร์เพราะถือว่าบาปบุญเราทำได้คะแต่หนูก็ยังดำรงอยู่ในศาสนาอาจไม่ได้เคร่งมากแต่หนูก็ยังไม่ได้นอกถ่วงนอกทางมากเกินไป หนูรู้ว่าทำไรอยู่ตลอดระยะเวลาสองปีที่ผ่านมา หนูอาจเปลี่ยนแปลงไปบ้างจากที่เคยเป็นเด็กที่อยู่ในความดูแลของที่บ้าน แต่พอหนูได้มาใช้ชีวิตอยู่คนเดียวก็ทำให้นักล้าตัดสินใจมากยิ่งขึ้นมาใหม่ ๆ หนูก็ร้อง อายากกลับบ้านกลัว กังวล แต่คงกลัวการกลับไปอยู่บ้านมากกว่า (หัวเราะ) หนูเลยอยู่ได้จนวันนี้” (ID03)

“กลับบ้านก็คลุมเหมือนเดิม แต่อยู่ที่นี่ก็ตามสบายแต่เพื่อน ๆ ที่รู้ว่าหนูเป็นอิสลาม ก็ถามนะคะว่าทำไมไม่คลุม หรือทำไมไม่ใส่แขนยาว...คือหนูคิดไว้แล้วว่าถ้าเรียนมหาลัยที่ไหนหนูจะแต่งแบบนี้” (ID01)

⁵ การบัง หรือการอะซาน คือการกล่าวคำภาษาอาหรับประกาศเรียกให้มุสลิมไปทำการละหมาด

⁶ มะห์ การใช้สรรพนามเรียกแม่

“ตั้งแต่มา ยังไม่ได้ละหมาดเลย เป็นอิสระขึ้นเยอะคะ เพราะอยู่ที่บ้านมะห์เป็นคนเรียกให้ทำคะ ที่นี้ไม่มีใครคอยบอกให้ทำก็ไม่ได้ทำ” (ID01)

“แต่พอมาถึงและได้มาอยู่จริง ๆ บางอย่างก็ต้องปล่อย ๆ และยอมรับที่จะอยู่กับมันให้ได้ โดยที่ไม่ทำให้เราอึดอัด...หนูมาอยู่ที่นี่ บางทีก็คงวัฒนธรรมของหนูไว้ แต่บางทีก็ต้องยอมเปลี่ยนแปลงบ้างก็เรื่องการแต่งกาย บางที่อยู่หอเดินลงมาข้างล่างหนูก็ไม่คลุมผ้า แต่ที่บ้านหนูต้องคลุมตลอด ถอดเฉพาะเวลานอน ก็ไม่ได้รู้สึกแปลกอะไร ปรับตัวได้” (ID03)

2.3 ยอมรับความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมเดิมกับวัฒนธรรมใหม่

การเรียนรู้และยอมรับถึงความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมเดิมกับวัฒนธรรมใหม่นั้น เป็นการเปิดใจกว้างยอมรับวัฒนธรรมใหม่ และมองโลกในแง่ดี ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“ก็ตอนละหมาดตารอวะห์ 6⁷ นะพี ไม่เหมือนที่บ้านเวลาแก้บวช7⁸ ด้วยไม่เหมือนที่บ้าน จะเล่าไปอะพี...อย่างที่บ้านนะก็จะเดินไปละหมาดกันเป็นกลุ่ม เป็นการพบปะสังสรรค์ เป็นความรู้สึกที่ดีนะคะ แต่อยู่ที่นี่ไม่ได้ไปละหมาดที่สุเหร่าเลยเพราะหลาย ๆ อย่าง...ก็ทำที่ห้อง แต่บรรยากาศมันก็ไม่อะพี แต่หนูก็ยอมรับตรงนี้นะว่าวัฒนธรรมของที่นี่เขาไม่เหมือนเรา อาจเป็นเพราะว่าสังคมเขาใหญ่กว่า ไม่เหมือนบ้านหนูรู้จักกันทั้งหมดบ้าน แต่บางที่อยู่หอเดียวกันยังไม่รู้จักกันเลย แต่หลัง ๆ หนูมีเพื่อนเยอะ มีรุ่นพี่ที่ชมรมมุสลิม เราก็มาแก้บวชด้วยกัน ถึงจะไม่เหมือนที่บ้านก็ยอมรับได้คะพี”(ID02)

“ตอนนี้หนูร่วมกิจกรรมของมหาลัยหลาย ๆ อย่าง เปิดใจยอมรับมากกว่าเดิม อะไรทำได้ก็ทำอะไรทำไม่ได้ก็ไม่ทำถ้ามันอึดอัด อือ...อย่างเช่นการแต่งหรือเล่นเกมในการทำกิจกรรมกับมหาวิทยาลัย ที่หนูไม่เคยทำ ใหม่ ๆ ก็เขิน แต่หนูก็ดูให้มันพอดี ไม่มากและน้อยเกินไป เริ่มยอมรับในวัฒนธรรมที่ไม่เคยเจอมากขึ้น ก็มีมีความสุขมากขึ้นแต่ก็อยู่ในคำสอนของอัลเลาะห์⁹” (ID 011)

⁷ การละหมาดทุกคืนหลังจากละศีลอดในเดือนเราะมะฎอนนอกเหนือจากการละหมาด 5 เวลา

⁸ การละศีลอด คือการกินอาหารได้ตามปกติหลังพระอาทิตย์ตกดิน

⁹ พระเจ้าในศาสนาอิสลาม

2.4 เปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ

นักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนปอเนาะ การเรียนในโรงเรียนปอเนาะจะเน้นการเรียนการสอนด้านศาสนามากกว่าสายสามัญ ซึ่งแตกต่างกับวัฒนธรรมการเรียนของมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ หรือจังหวัดอื่น ๆ นักศึกษากลุ่มนี้จึงต้องเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองหรือพัฒนาตนเองให้สามารถที่จะอยู่ได้ และนอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงตนเองในเรื่องการเรียนเป็นหลักแล้ว นักศึกษากลุ่มนี้ยังต้องเปลี่ยนแปลงตนเองในเรื่องของการอยู่กับกลุ่มเพื่อนใหม่ การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับเพื่อนต่างวัฒนธรรมและการจัดระเบียบชีวิตให้ตนเองใหม่ขณะอยู่ในกรุงเทพฯ ฯ เพื่อความอยู่รอด ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“การเรียนต้องปรับตัวเยอะ เพราะหนูเรียนปอเนาะ แค่เปรียบเทียบการเรียนปอเนาะกับการเรียนในเมืองก็ต่างกันอยู่แล้ว... ไม่เคยอ่านหนังสือก็มาอ่าน ต้องเปลี่ยนตัวเองหมดทั้งไม่รอด” (ID09)

“ก่อนมาคิดว่าต้องปรับตัวเรื่องการเรียนแน่ ๆ แต่พอมาแล้วปรับตัวมาก ๆ กว่าที่คิด คือแบบ เรื่องภาษาอังกฤษก็ไม่ค่อยแข็งแรงด้วย ก็เลยแบบ ต้องขยันเป็นหลายเท่าเลย ค่ะเหมือนกับว่าเราอยู่ที่บ้านไม่เคยอ่านหนังสืออะไรแบบนี้ ถ้าจะไปสอบก็คือ สองวันเราก็อ่านได้แล้ว แต่นี่ก็คือ ก่อนไปเรียนเราก็อ่านรอบหนึ่ง หลังเรียนเสร็จแล้วเราก็อ่านอีกรอบหนึ่ง” (ID06)

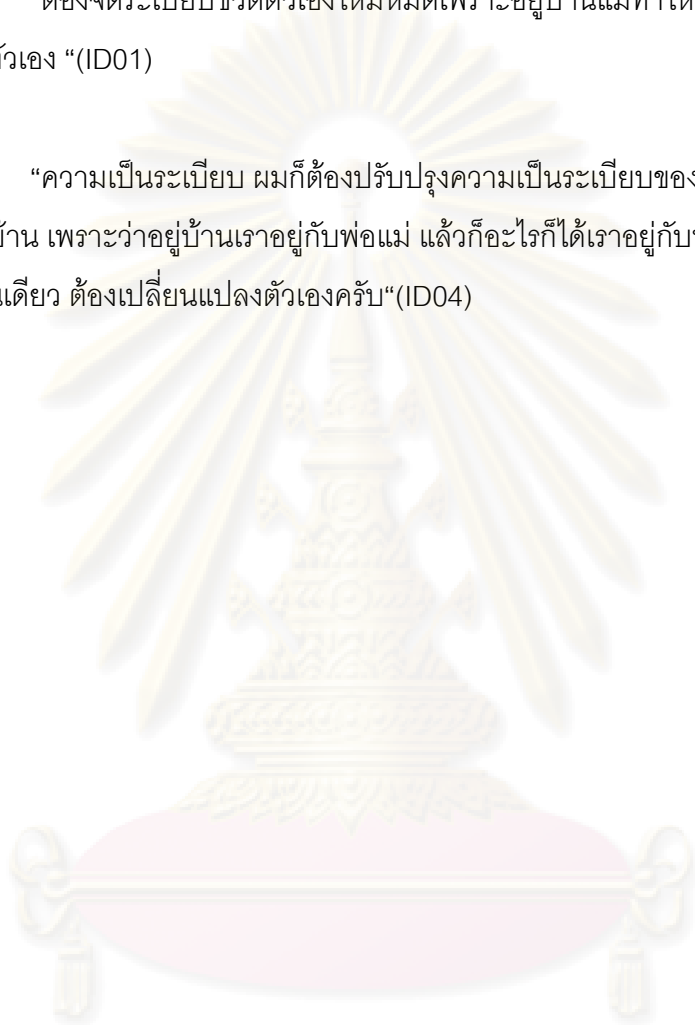
“เราต้องเปลี่ยนแปลง ต้องปรับตัว ต้องทุกอย่าง ต้องแบบแอดทิฟตัวเองอยู่ตลอดเวลาเพื่อความอยู่รอดครับพี่” (ID04)

“เพื่อนที่คณะก็เหมือนไปแรกๆก็แบบ คำมาเป็นกลุ่มไม้อะไรอย่างเนี่ยเหมือนเค้าอยู่กับพวกเค้าแล้วเหมือนพวกเราโดดๆเดี่ยวๆอะไรอย่างเนี่ย เหมือนเราเป็นจุดอ่อนเรามาแบบต่างจังหวัดอะไรอย่างเนี่ย อืม รู้สึกเป็นมุสลิมอะไรอย่างเนี่ย เค้าก็จะไม่ค่อยมาคุย...เราก็พยายามเข้าไปคุยกับเขาก่อน เพราะเค้าไปค่อยเข้ามาคุยกับเราก่อน” (ID08)

“เวลาที่ทีมงานกลุ่มเรารู้ตัวว่าไม่มีความรู้มาก ผู้เพื่อนไม่ได้ เราก็พยายามเสนอว่าเราจะทำอย่างอื่นแทน...ตกแต่งบอร์ด หาข้อมูลอะไรประมาณนั้น พยายามให้เค้ายอมรับเรา“(ID12)

“ต้องจัดระเบียบชีวิตตัวเองใหม่หมดเพราะอยู่บ้านแม่ทำให้หมดแต่มาอยู่ที่นี่ต้องดูแลตัวเอง“(ID01)

“ความเป็นระเบียบ ผมก็ต้องปรับปรุงความเป็นระเบียบของตัวเองมากกว่าตอนอยู่ที่บ้าน เพราะว่าอยู่บ้านเราอยู่กับพ่อแม่ แล้วก็อะไรก็ได้เราอยู่กับพ่อแม่ มาอยู่ที่นี่เราอยู่ตัวคนเดียว ต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองครับ“(ID04)

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 1 แผนภาพแสดงภาพรวมของประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในกรุงเทพมหานคร

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาดัวยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวคิดในการศึกษาเชิงปรากฏการณ์นิยม เพื่อศึกษาประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้ามาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร ดังรายละเอียดที่จะกล่าวในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้ามาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลโดยใช้วิธีแบบเฉพาะเจาะจงคือนักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความยินดีและสมัครใจในการให้ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักรวมทั้งสิ้น 12 คน เป็นเพศหญิง 10 คน และเพศชาย 2 คน อายุระหว่าง 18 - 22 ปี ศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 - 4 ในมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานครและเป็นผู้นับถือศาสนาอิสลาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้แนวคำถามกึ่งโครงสร้าง และบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ทุกครั้ง รวมถึงมีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้ง ผู้วิจัยใช้เวลาประมาณ 30 - 90 นาที และใช้เวลาในการเก็บข้อมูลทั้งหมด 5 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยถอดความสัมภาษณ์จากเทปบันทึกการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ ออกมาเป็นบทสนทนาด้วยตนเอง หลังจากนั้นได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้ไปพร้อมกับการฟังเทปบันทึกการสัมภาษณ์ซ้ำ จากนั้นผู้วิจัยจึงอ่านเนื้อหาบทสัมภาษณ์ทั้งหมดซ้ำหลาย ๆ รอบเพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมเกี่ยวกับเรื่องนั้น โดยพยายามสังเกตและแยกแยะความหมายของบทสัมภาษณ์ทุกคำอย่างตั้งใจ จากนั้นจึงถอดรหัสข้อความ (Coding) และจัดข้อความออกเป็นหมวดหมู่ (Category) โดยพิจารณาคำต่าง ๆ ที่ถอดรหัสออกมาว่าคำเหล่านั้นแสดงถึงเรื่องอะไรและประเภทอะไร จากนั้นจัดกลุ่มข้อมูลที่มีความสัมพันธ์หรือคล้ายคลึงกันเป็นประเด็นย่อย (Sub theme) แล้วสรุปเป็นประเด็นหลัก (Theme) โดยรวบรวมประเด็นย่อยที่มีความเกี่ยวข้องสอดคล้องกันไว้ด้วยกัน แล้วนำข้อมูลไปให้ผู้เชี่ยวชาญในระเบียบการวิจัยคุณภาพ 2 ราย เป็นผู้ตรวจสอบ

ผลการวิจัย

การศึกษาประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาที่มาจาก 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้ามาศึกษาต่อมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครที่ยินดีเข้าร่วมงานวิจัยทั้งหมดจำนวน 12 ราย ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ประเด็นหลักดังนี้

1. ความพยายามที่จะคงวัฒนธรรมเดิมไว้
 - 1.1 การแต่งกาย
 - 1.2 การปฏิบัติศาสนกิจ (ละหมาด)
 - 1.3 การถือศีลอด
 - 1.4 การรับประทานอาหาร
 - 1.5 การทักทาย การทำความเคารพ
 - 1.6 การใช้ภาษา
 - 1.7 การคบเพื่อน/หาที่ปรึกษา
2. การยอมรับวัฒนธรรมใหม่
 - 2.1 ทำใจยอมรับว่าไม่สามารถเคร่งตามวัฒนธรรมเดิมได้
 - 2.2 ยืดหยุ่นและผ่อนคลายการปฏิบัติตนตามวิถีเดิม

2.3 ยอมรับความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมเดิมกับวัฒนธรรมใหม่

2.4 เปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้ามาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร พบว่านักศึกษามีการปรับตัวทางวัฒนธรรม 2 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. ความพยายามที่จะคงวัฒนธรรมเดิมไว้
2. การยอมรับวัฒนธรรมใหม่

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับ แนวความคิดของ Kim (1995) ที่กล่าวว่า เมื่อผู้แปลกหน้าหรือผู้ที่มาจากวัฒนธรรมอื่นได้เข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมใหม่จะเกิดการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้แบบแรกจะเป็นการเรียนรู้ที่ไม่พยายามเรียนรู้ในวัฒนธรรมใหม่หรือการไม่เรียนรู้ในวัฒนธรรมใหม่เลย คือการที่ยังคงวัฒนธรรมเดิมเป็นตัวอ้างอิงในการปฏิบัติตัวของตนเองอยู่ และอีกแบบคือการเรียนรู้แบบรับเอาวัฒนธรรมใหม่มาใช้ในการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ คือความเคร่งครัดในวัฒนธรรมเดิมจะลดลงและมีลักษณะไม่ยึดติดกับวัฒนธรรมใด ในที่นี้ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยประเด็นแรกก่อนคือ

ความพยายามที่จะคงวัฒนธรรมเดิมไว้

นักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองในทุก ๆ ด้าน มีความศรัทธาและความยึดมั่นในวัฒนธรรมอิสลามอย่างเคร่งครัด เพราะถูกปลูกฝังตั้งแต่อายุยังน้อยคือตั้งแต่รู้ภาษานั้นเอง ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาในศาสนาอิสลามเป็นระบบที่เริ่มต้นตั้งแต่คนในครอบครัว และสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จากครอบครัวไปยังสถาบันของชุมชนท้องถิ่นนั้น (2526, อ้างถึงในพจนีย์ ทรัพย์สมาน 2529) และการถูกปลูกฝังและหล่อหลอมวัฒนธรรมนั้นมาตั้งแต่เกิด ทำให้นักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยึดมั่นและเคร่งในวัฒนธรรมของตนเป็นอย่างมาก แต่เมื่อต้องเข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมที่แตกต่างจากวัฒนธรรมเดิมทำให้นักศึกษากลุ่มนี้หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องมีการปรับตัวในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการปรับตัวทางวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ทักษะคติจากวัฒนธรรมเดิม

ไม่สามารถนำมาใช้ในวัฒนธรรมใหม่ได้ในหลาย ๆ เรื่อง ทำให้ นักศึกษากลุ่มนี้เกิดความรู้สึกกังวลใจและไม่แน่ใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมใหม่ที่ตนเองกำลังเผชิญอยู่จนทำให้เกิดความเครียดขึ้นมา เพราะการเข้ามาศึกษาในกรุงเทพมหานคร ที่มีวัฒนธรรมไม่เหมือนเดิมถือเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญครั้งหนึ่งในชีวิตของนักศึกษากลุ่มนี้ที่ไม่เคยจากบ้านมาอยู่ตามลำพังท่ามกลางวัฒนธรรมที่แตกต่างจากที่เคยเป็นอยู่ ความเครียดที่เกิดขึ้นนี้เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อมตามกระบวนการความเครียดของ Lazarus และ Folkman (1984) ที่กล่าวว่า เป็นสิ่งเร้าที่มากกระตุ้นให้เกิดความเครียด ขัดขวางการดำเนินชีวิตตามปกติ เป็นเหตุการณ์ที่เป็น การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในชีวิต เช่น การสูญเสีย การพลัดพลาดจากที่อยู่ เป็นต้น ระดับความเครียดมากหรือน้อยย่อมขึ้นกับการประเมินสถานการณ์และการประเมินความสามารถของ คนๆ นั้น

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความยึดมั่นในหลักคำสอนของศาสนาอิสลามและวัฒนธรรมที่ตัวเองถูกปลูกฝังมาตั้งแต่เกิดมีความพยายามที่จะคงวัฒนธรรมเดิมเอาไว้ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยไม่เปลี่ยนแปลงตนเองให้เหมือนวัฒนธรรมใหม่ในทุก ๆ ด้าน คือยังคงมีการใช้วัฒนธรรมเดิมเป็นตัวอ้างอิงในการใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งพบว่าวัฒนธรรมที่นักศึกษากลุ่มนี้จะพยายามจะคงไว้จะเป็นวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของนักศึกษากลุ่มนี้ ได้แก่ การแต่งกายตามแบบวัฒนธรรมเดิม ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงตามแฟชั่นหรือวัฒนธรรมของเมืองหลวง ซึ่งนักศึกษากลุ่มนี้ก็ยังคงเลือกที่จะคงวัฒนธรรมเดิมเอาไว้คือการแต่งกายตามวัฒนธรรมเดิมของตนแม้ว่าบางครั้งจะเกิดความรู้สึกแปลกแยกกับกลุ่มคนส่วนใหญ่ในวัฒนธรรมเมืองหลวงแต่นั้นก็ไม่สามารถมาทำลายความยึดมั่นในเอกลักษณ์ของตนได้ เพราะนักศึกษากลุ่มนี้มีความคิดเห็นว่าจะไม่มีความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนตามวัฒนธรรมใหม่ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพจนีย์ ทรัพย์สมาน (2529) ที่พบว่า นักศึกษาร้อยละ 81.1 มีความเห็นเกี่ยวกับการแต่งกายชุดนักศึกษาที่เป็นสากลของประเทศไทยยังไม่มี ความมิดชิดพอ เพราะมุสลิมส่งเสริมให้สตรีแต่งกายมิดชิด เช่นเดียวกับเรื่อง การปฏิบัติศาสนกิจหรือการละหมาดซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญและเป็นหัวใจหลักของการเป็นมุสลิมที่ทุกคนต้องปฏิบัติไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด การละหมาดจึงเป็นเรื่องที่นักศึกษาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้พยายามที่จะคงไว้ไม่ให้เกิดเปลี่ยนแปลง แม้ว่าจะมีปัจจัยหลาย ๆ อย่าง หรือเกิดสถานการณ์ที่ไม่เอื้อให้สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้ นักศึกษากลุ่มนี้จะพยายามแสวงหาวิธีที่จะทำให้ตนสามารถปฏิบัติศาสนกิจได้ตามข้อกำหนดของวัฒนธรรมอิสลามซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อุบล เสถียรปริญกรณ์ (2521) ที่กล่าวว่านักเรียนไทยมุสลิมระลึกถึงการปฏิบัติกิจทางศาสนาอยู่เสมอ การปฏิบัติภารกิจทางศาสนาได้เป็นอุปสรรคต่อการเรียน หรือชีวิตประจำวันแต่อย่างไร

และนักเรียนไทยมุสลิมจะมีความเคร่งครัดอย่างแรงกล้าที่จะปฏิบัติครบทั้ง 5 เวลา เช่นเดียวกับ นักศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้ามาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยของกรุงเทพมหานคร ยังคงปฏิบัติตนในการละหมาดอย่างเคร่งครัดเช่นเดียวกันเช่นเดียวกับการถือศีลอดในเดือน รอมมะฎอนที่ยังเคร่งครัดปฏิบัติตามวัฒนธรรมอิสลามอย่างไม่ขาดตกบกพร่องแม้จะต้องเผชิญ กับจังหวะในการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไปหรือสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยก็ตาม

อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือความพยายามในการคงวัฒนธรรมการรับประทานอาหาร ตามหลักศาสนาอิสลามคือห้ามรับประทานเนื้อหมู และเนื้อสัตว์อื่นที่ไม่ได้เชือดตามหลักศาสนา อิสลาม เมื่อนักศึกษาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องมาใช้ชีวิตในกรุงเทพมหานคร อาหาร มุสลิมอาจไม่มากเท่าเหมือนอยู่ที่ภูมิลำเนาเดิมของตนที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ร้านอาหารส่วนใหญ่จึงเป็นร้านของคนที่นับถือศาสนาอิสลาม อีกอย่างหนึ่ง ขณะที่นักศึกษา เหล่านี้อยู่ในความดูแลของครอบครัว ปัญหาเรื่องการหาอาหารอิสลามรับประทานจึงไม่เกิดขึ้น และโรงเรียนที่นักศึกษานี้ศึกษาก็มีเฉพาะนักเรียนที่เป็นคนมุสลิมเท่านั้น การหาอาหาร อิสลามรับประทานจึงไม่ใช่เรื่องลำบากหรือต้องระมัดระวังเป็นพิเศษเหมือนอยู่ต่างวัฒนธรรมเช่น ในกรุงเทพมหานครที่มีคนอยู่มากมายหลายเชื้อชาติและวัฒนธรรม

นอกจากนี้ บางครั้งเมื่อมีการเข้าร่วมกิจกรรมหรือการสัมมนาอบรม ทางมหาวิทยาลัยก็ ไม่ได้จัดเตรียมอาหารมุสลิมไว้ให้หรือหากมีการจัดเตรียม อาหารที่ไม่มีเนื้อหมูก็เป็นอาหารจาก ร้านที่ไม่ได้ปรุงจากคนมุสลิมโดยตรง ทำให้นักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความ เกร่งและยึดมั่นในศาสนาต้องพยายามปรับตัวทางวัฒนธรรมการกินโดยการหาเตรียมอาหารไว้ ล่วงหน้าหรือหาอาหารทดแทนตามหลักของศาสนาอิสลามอย่างสุดความสามารถ แต่ถ้าไม่ สามารถหาอาหารมาทดแทนได้ นักศึกษาเหล่านี้ จึงยอมรับประทานอาหารที่เหนือข้อกำหนดของ ศาสนาอิสลาม แต่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักศึกษากลุ่มนี้ยังไม่เคยเผชิญปัญหาเรื่องอาหาร ที่ต้องยอมกินนอกเหนือจากวัฒนธรรมเดิมของตน แต่สามารถคงวัฒนธรรมการกินแบบเดิมของ ตนไว้ได้

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า นักศึกษากลุ่มนี้พยายามที่จะคงวัฒนธรรมเดิมของตนเองไว้ไม่มากนัก น้อยเท่าที่ตนจะสามารถทำได้ แต่มีบางครั้งที่นักศึกษานี้ต้องพบปัญหาที่เกิดจากการปรับตัว ทางวัฒนธรรม หรือการใช้ชีวิตในเรื่องต่าง ๆ ในเมืองหลวงตามลำพัง จนบางครั้งทำให้เกิด ความเครียดหรือความรู้สึกแปลกแยกขึ้น แต่นักศึกษาเหล่านี้ก็พยายามแสวงหาแหล่งสนับสนุน ทางด้านจิตใจจากกลุ่มคนที่มาจากวัฒนธรรมเดียวกัน เพราะมีความคิดว่าคนที่ใช้ภาษาเดียวกัน มีวัฒนธรรมเดียวกันต้องมีความเข้าใจกันมากกว่าคนที่ต่างวัฒนธรรมกับตน อีกอย่างหนึ่งเพราะ

ความกลัวไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนต่างวัฒนธรรม หรือกลัวถูกปฏิเสธจากเพื่อนต่างวัฒนธรรม ที่ตนเข้าไปอยู่ร่วม ทำให้นักศึกษากลุ่มนี้เลือกที่จะคบกับคนที่มาจากวัฒนธรรมเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดเรื่องความแปลกแยกของ Seeman (1959) ที่กล่าวว่า ความคาดหวังว่าจะถูกปฏิเสธหรือไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมซึ่งส่งผลให้เกิดความรู้สึกเปล่าเปลี่ยวหรือรู้สึกว่าถูกปฏิเสธจากคนอื่น มักปรากฏในหมู่สมาชิกของคนกลุ่มน้อย คนชรา คนพิการ หรือคนแปลกหน้า อื่นๆ ในช่วงที่รู้สึกไม่ดีต่อวัฒนธรรมใหม่ที่ตนไปอยู่ จึงคบหากันเองกับคนที่มาจากวัฒนธรรมเดียวกันมากกว่าที่จะเลือกคบกับเพื่อนใหม่ (Kim, 1989) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Ting-Toomey (1999) ที่พบว่า สาเหตุที่นักศึกษามุสลิมเลือกคุยแต่เพื่อนที่มาจากวัฒนธรรมเดียวกันในช่วงแรก เพราะเป็นช่วงที่รู้สึกสับสน แปลกแยก เครียด และทำอะไรไม่ถูก จนกระทั่งขาดความไม่มั่นใจ รู้สึกท้อแท้ที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับคนท้องถิ่นที่อยู่ในวัฒนธรรมใหม่ และไม่แน่ใจในการตีความหรือการแสดงทัศนคติหรือความเชื่อในการพูดคุยกับเพื่อนต่างวัฒนธรรมกับตนที่ใช้ภาษาพูดคนละภาษา การเลือกคบกับเพื่อนวัฒนธรรมเดียวกันนี้เป็นการแสวงหาแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อให้ได้รับกำลังใจ ได้พูดระบายความรู้สึกทุกซอกซี้ด และเพื่อขอกำลังใจ ความเห็นใจ คำปลอบโยนและความเข้าใจจากบุคคลอื่น ซึ่งเป็นวิธีการเผชิญปัญหาตามแนวคิดของ Lazarus (1978) นอกจากนี้ งานวิจัยของ พจนีย์ ทรัพย์สมาน (2529) ที่ศึกษาพบว่า นิสิตนักศึกษาที่มาจากภาคใต้ร้อยละ 47.5 มีปัญหาในการปรับตัวกับเพื่อนต่างศาสนาเพราะมีหลายอย่างที่เพื่อนไม่เข้าใจ ก็สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่

ด้านการขอคำปรึกษาเรื่องการเรียนรู้หรือการชีวิตในวัฒนธรรมใหม่ นักศึกษากลุ่มนี้เลือกปรึกษารุ่นพี่ที่มาจากวัฒนธรรมเดียวกันมากกว่าปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา หรือรุ่นพี่ในคณะหรือในสาขาที่เรียน รวมถึงครอบครัวของตนเอง เพราะมีความเชื่อว่ารุ่นพี่ที่มาจากวัฒนธรรมเดียวกับตนต้องเคยเผชิญปัญหาดังเช่นตนมาก่อน ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการเผชิญปัญหาตามแนวคิดของ Carner, Scheier and Weintraub (อ้างถึงใน สุภาพรรณ โคตรจรัส, 2539) ที่กล่าวถึงการขอคำปรึกษาจากผู้ที่เคยประสบเหตุการณ์เช่นเดียวกันเป็นการขอคำปรึกษา ขอข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์เพิ่มเติม ขอทราบแนวทางการเผชิญปัญหา ซึ่งเป็นการแสวงหาแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อหาสิ่งช่วยเหลืออีกทางหนึ่ง

จากการอภิปรายผลเกี่ยวกับการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พยายามคงวัฒนธรรมเดิมเอาไว้ทั้งหมดจะเห็นได้ว่า เป็นความพยายามทุกวิถี

ทางที่จะสามารถคงวัฒนธรรมเดิมได้เพราะยังไม่สามารถยอมรับวัฒนธรรมใหม่และไม่สามารถเปลี่ยนแปลงตนเองได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อนักศึกษากลุ่มนี้ไม่สามารถคงวัฒนธรรมเดิมเอาไว้ได้เพราะหลาย ๆ ปัจจัย นักศึกษากลุ่มนี้ก็เปิดใจยอมรับวัฒนธรรมใหม่ เพื่อความอยู่รอดและเพื่อความต้องการเป็นส่วนหนึ่งในสังคมใหม่ได้เหมือนกัน ความพยายามที่จะคงวัฒนธรรมเดิมของตนเองไว้ในขณะเดียวกันก็จำเป็นต้องเปิดใจยอมรับวัฒนธรรมใหม่ไปพร้อมกันที่เด่นชัดที่สุดในผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้คือวัฒนธรรมการทำความเคารพและการทักทาย

วัฒนธรรมการทำความเคารพและการทักทายของนักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือการกล่าวสวัสดีและประสานมือกัน ซึ่งแตกต่างกับวัฒนธรรมสากลของประเทศไทยหรือวัฒนธรรมของกรุงเทพมหานครที่ใช้การไหว้เป็นการทักทายหรือการทำความเคารพกัน เมื่อนักศึกษากลุ่มนี้ต้องมาใช้ชีวิตอยู่ในเมืองหลวงต้องปรับตัวในเรื่องนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ขณะเดียวกัน นักศึกษากลุ่มนี้ก็พยายามที่จะคงวัฒนธรรมเดิมเอาไว้ คือพยายามที่จะไหว้เฉพาะอาจารย์เท่านั้น ส่วนคนอื่นที่ไม่ได้อยู่ในวัฒนธรรมเดียวกับตรงจะใช้เป็นคำกล่าวว่สวัสดีแทนแม้บุคคลนั้นจะเป็นผู้สูงอายุกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์เกียรติ์ ทรัพย์สมาน (2529) ที่กล่าวว่า นิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมที่ศึกษาอยู่ในกรุงเทพมหานครร้อยละ 50 มีความคิดว่าควรทำความเคารพอาจารย์ด้วยการไหว้เพราะเป็นประเพณีไทย แต่ถ้าเป็นบุคคลอื่นไม่สามารถทำความเคารพได้เพราะผิดหลักวัฒนธรรมทางศาสนา ขณะเดียวกัน นักศึกษากลุ่มนี้ก็มีปรับตัวทางวัฒนธรรมทางด้านภาษาด้วย กล่าวคือเมื่อต้องมาเรียนต่อในกรุงเทพมหานคร การสื่อสารประจำวันด้วยภาษามลายูหรือภาษายาวีก็ไม่สามารถที่จะใช้ได้เหมือนตอนอยู่บ้านดังนั้น นักศึกษากลุ่มนี้จึงคงวัฒนธรรมเดิมของตนเองเอาไว้ด้วยการใช้ภาษามลายูหรือภาษายาวีสื่อสารกับคนที่มาจากวัฒนธรรมเดียวกันแม้ว่าจะอยู่ภายในกรุงเทพมหานคร และใช้ภาษาไทยสื่อสารกับคนต่างวัฒนธรรม

การยอมรับวัฒนธรรมใหม่

นักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เปรียบเสมือนคนแปลกหน้าที่เข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมคนเมืองเพราะเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันในหลายด้าน ทำให้นักศึกษากลุ่มนี้พยายาม

เปิดใจยอมรับถึงความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม เรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง ลดความเคร่ง
ในวัฒนธรรมเดิมลง และไม่ยึดติดกับวัฒนธรรมเดิมอย่างแข็งขัน เพื่อให้รู้สึกสบายใจ ไม่อึดอัด
หรือไม่รู้สึกละแวกจากวัฒนธรรมใหม่ เมื่อนักศึกษากลุ่มนี้ไม่สามารถคงวัฒนธรรมเดิมเอาไว้
ได้ทั้งหมด พวกเขาเลือกที่จะยอมรับในวัฒนธรรมใหม่ได้

นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า การยอมรับวัฒนธรรมใหม่ของนักศึกษาที่มาจากสาม
จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการเปิดใจยอมรับเพราะทำใจว่าตนเองไม่สามารถคงตามวัฒนธรรม
เดิมได้ ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ให้เป็นไปตามที่ต้องการได้ และไม่สามารถหลีกเลี่ยง
สภาพการณ์อันไม่พึงประสงค์ได้ ดังนั้น ด้วยใจที่ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมใหม่
นักศึกษากลุ่มนี้จึงพยายามทำใจยอมรับทั้งหัวใจที่อึดอัด โดยเฉพาะเรื่องพิธีกรรมทางศาสนา
นักศึกษากลุ่มนี้บอกเล่าถึงความรู้สึกอึดอัดใจเป็นอย่างมากเมื่อต้องเข้าร่วมพิธีกรรมไหว้ครู การ
ถวายสังข์ หรือพิธีกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางศาสนาอื่น ๆ ที่มีใช้ศาสนาอิสลาม ทั้งนี้
เพราะได้รับการสอนจากคัมภีร์ศาสนาอิสลามที่องค์ศาสนาทรงกล่าวไว้ว่า “หลักการของพวกท่านก็
ส่วนพวกท่าน หลักการของฉันก็ส่วนฉัน” ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พจนีย์
ทรัพย์สมาน (2529) ที่กล่าวว่า นิสิตนักศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 86.1 เห็นว่าการร่วม
พิธีถวายบังคมพระบรมรูปนั้นทำไม่ได้เพราะศาสนาห้ามการกราบไหว้บูชารูปปั้น และนิสิต
นักศึกษามุสลิมต้องไม่ใช้ดอกกุหลาบเทียนมากราบไหว้อาจารย์แต่นักศึกษากลุ่มนี้ก็ต้องทำใจยอมรับ
ในวัฒนธรรมใหม่นั้นอย่างปฏิเสธไม่ได้

การยอมรับวัฒนธรรมใหม่ของนักศึกษากลุ่มนี้แสดงให้เห็นการพบกันคนละครั้งทางด้วย
การยืดหยุ่นผ่อนคลายลงเมื่อไม่สามารถคงวัฒนธรรมเดิมไว้ได้ และการหาเหตุผลที่สมเหตุสมผล
ให้กับตนเองเพื่อไม่ให้รู้สึกผิดต่อวัฒนธรรมหรือหลักศาสนาเดิมของตนเอง การเปิดใจยอมรับ
ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมเดิมกับวัฒนธรรมใหม่เป็นการเรียนรู้ของนักศึกษาที่มาจากสาม
จังหวัดชายแดนภาคใต้ในการเปลี่ยนแปลงตนเองเพราะต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมใหม่ และ
เพราะเกิดความเครียดที่ไม่สามารถปรับตัวได้ การเผชิญปัญหาโดยการพยายามหาทางออกด้วย
การเปิดใจเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่นี้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการปรับตัวของผู้ไปอยู่ต่างวัฒนธรรม
ของ Kim (1994) ที่กล่าวว่า ความเครียดนี้จะไปกระตุ้นให้เกิดการพยายามหาทางออกด้วยการเปิด
การเรียนรู้ใหม่ ๆ ซึ่งจะทำให้ผู้ที่มาจากต่างวัฒนธรรมได้ปรับตัว และได้มีปฏิสัมพันธ์ใน
ชีวิตประจำวัน ได้เรียนรู้และปรับความคิด ความรู้สึก พฤติกรรม และแสดงถึงความต้องการของ
ตนเองออกมาได้ เข้าใจถึงวิถีทางวัฒนธรรมใหม่ การปรับตัวนี้จะนำไปสู่การเติบโตภายในจิต

คือ การปรับทิศทางการปฏิบัติของตนเองให้เหมาะสมกับหน้าที่ของตนเองที่ปฏิบัติในวัฒนธรรมใหม่ โดยมีสุขภาพจิตที่ดีด้วย

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครที่อาศัยอยู่ในหอพักของมหาวิทยาลัยเท่านั้น ผลการวิจัยครั้งนี้จึงแสดงถึงประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้ามาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ไม่สามารถสรุปอ้างอิงข้อมูลที่ได้เพื่ออธิบายประสบการณ์ประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้ามาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครได้ทั้งหมด

2. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ บางส่วนเป็นข้อมูลย้อนหลังจากประสบการณ์ที่ผ่านมาของผู้ให้ข้อมูลหลัก จะเป็นข้อมูลปัจจุบันก็เพียงข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลักที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้ามาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับนักจิตวิทยาการปรึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักศึกษาที่มีปัญหาด้านการปรับตัวในมหาวิทยาลัยต่อไป

1.2 ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำความรู้ความเข้าใจนี้ไปใช้ในการดูแลนักศึกษากลุ่มนี้ เพื่อช่วยให้นักศึกษาสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น เป็นการช่วยให้นักศึกษาสามารถปรับตัวในการเรียนลดปัญหาการลาออกหรือถูกรีไทร์จากรับตัวไม่ได้

1.3 ผู้ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเรียนรู้เรื่องวัฒนธรรมอิสลามเพื่อให้เกิดความเข้าใจพื้นฐานที่เหมือนกัน และทราบถึงความต้องการของนักศึกษานักศึกษามุสลิม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาได้ โดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษาควรจะทำความคุ้นเคยเพื่อให้นักศึกษากลุ่มนี้เกิดความไว้วางใจใหญ่เพื่อที่จะได้ปรึกษาปัญหา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเพิ่มเติมในนักศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลามกลุ่มอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานคร

2.2 ควรศึกษาการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษากลุ่มอื่น ๆ นอกจากนักศึกษานับถือศาสนาอิสลาม

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาที่มาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- จงกลนี้ ต้อยเจริญ. (2540). *สัมพันธภาพของวัยรุ่นกับบิดามารดา การเห็นคุณค่าในตนเองกับการปรับตัวของวัยรุ่นตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จารุณี จันทร์ลอยนภา และคณะ . (2549). *มุสลิมก็มีหัวใจ*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- จุฬาลักษณ์ ร่มวิริยะพงษ์. (2542). *การศึกษาการปรับตัวของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในภาคการศึกษาแรก ปีการศึกษา 2542*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาสุขภาพจิต คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาย โปธิสิตา. (2550). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. (2523). *ศาสนาและวัฒนธรรมไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ.
- ธานีษฐ กอแก้ว. (2544). *การสื่อสารและการปรับตัวของอาจารย์ต่างชาติในมหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาวาทวิทยา คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัฐพงศ์ เทพวารี. (2534). *ความยึดมั่นผูกพันในศาสนาอิสลามของคนไทยมุสลิม จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีผลต่อพฤติกรรม ด้านสังคม เศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- นาวาลักษณ์ ปานาการแข็ง. (2544). *คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.*
- นิภา นิธยานน. (2532). *การปรับตัวและบุคลิกภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไอ.เอส. พรินติ้ง เฮาส์.*
- เปรมพร มั่นเสมอ. (2545). *การปรับตัว กลวิธีการเผชิญปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักศึกษาชั้นปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. สาขาจิตวิทยาการปรึกษา คณะ จิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- พจนีย์ ทรัพย์สมาน. (2529). *อิทธิพลของวัฒนธรรมอิสลามที่มีต่อนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมใน สถาบันอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. ภาควิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- เพ็ญทิภา นรินทรางกุล. (2533). *ปัญหาการปรับตัวและสุขภาพจิตของนิสิตโควตา มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางเขน. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. ภาควิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ภนิการ์ เพชรเขียว. (2549). *การปรับตัวของแรงงานต่างด้าว ชาวพม่า เชื้อสายมอญ: ศึกษา เฉพาะกรณีแรงงานในบริบทสวนยาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- รุ่งรัตน์ ชัยสำเร็จ. (2548). *การปรับตัวทางวัฒนธรรมและการสื่อสารของนักเรียนไทยใน มหาวิทยาลัยอเมริกัน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้า, 25(3).*
- ลักขณา ศรีวัฒน์. (2545). *สุขวิทยาจิตและการปรับตัว. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไอ.เอส. พรินติ้ง เฮาส์.*
- วราภรณ์ ตระกูลสภขดี. (2545). *จิตวิทยาการปรับตัว. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

- วัลภา เทพหัสดิน. (2527). รายงานการวิจัยเรื่องนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภกานต์ ชื่อเกียรติขจร. (2543). กลไกการปรับตัวทางสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สพโชค ลขิตากุล. (2518). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาโครงสร้างและวัฒนธรรมของประชาชน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และ สตูล). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ.
- สมปราชญ์ อัมมะพันธ์. (2548). ประเพณีท้องถิ่นภาคใต้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2551). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2549). รายงานการวิจัยเรื่องสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพมหานคร: โครงการความมั่นคงศึกษา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เสฐียรโกเศศ นาคะประทีป. (2515). วัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: ศิลปบรรณาการ.
- เสาวนีย์ จิตต์หมวด. (2524). วัฒนธรรมอิสลาม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬินไทย.
- อรุณี ไสตภิวนิชย์. (2544). เจตคติต่อปัญหาสุขภาพจิตวัยรุ่นและการปรับตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กระทรวงศึกษาธิการ เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ชุมชน คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาริน สะอืดดี และคณะ. (2532). รายงานการวิจัยเรื่องปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้: ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส.

อารีย์วรรณ อ่วมมณี. (2549). *การวิจัยเชิงคุณภาพทางการพยาบาล*. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุบล เสถียรปภิรณภรณ์. (2521). *การปรับตัวทางสังคมของนักเรียนไทยมุสลิมในวิทยาลัยครู
ยะลา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุษณีย์ ฟุ้งปาน. (2529). *ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นเข้าเขตเมือง*.
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

Constantine, M., Anderson, M. L., Berkel, A. L., Caldwell, D. L., & Utsey, O. S. (2005).
Examining the Cultural Adjustment Experiences of African International College
Students: A qualitative Analysis. *Journal of Counseling Psychology*, 52, 57-66.

Frederick, T.L. (1997). Cross – Cultural Career Psychology: Comment on Found,
Harmon, and Bergen (1997) and Tracey, Waban Abe, and Schneider (1997).
Journal of Counseling Psychology, 44, 355-359.

Gudykuns, W.B. (1998). Applying anxiety/uncertainty management theory to
intercultural adjustments training. *International Journal of Intercultural Relation*
22, 227-250.

Henry, K., & Jo, C. (2006). Cultural Adjustment of International Students.
Psychological Science, 2, 133-137.

Jennifer, S. (2005). *Out of Sync: How Japanese International Students and American
Students Misread Each Other*. Master's Thesis. Department of psychology,
Salve Regina University.

Kim, Y.Y. (1994). *Adapting to New Culture*. California: Wadsworth.

Robert, B. D., & Steward, L.P. (1998). *Communication and human behavior*. Boston: Allyn and Bacon.

Robert, W. B., and Bohdan, S. (1986). Exploratory Intervention with a Scale Measuring Adjustment to College. *Journal of Counseling Psychology*, 33, 31-38.

Sonderregger, R., and Barrett, P.M. (2004). Pattern of Cultural Adjustment Among Young Migrant to Australia. *Journal of Child and Family Studies*, 13, 341-356.

Stephane, D., Catherine, F.R., Simon L., & Frederic, G. (2007). Adjustment Trajectories in College Science Programs: Perceptions of Qualities of Parents' and College Teachers' Relationships. *Journal of Counseling Psychology*, 54, 62-71.

Stephen, B., Cokkeen, W., & Adrin, F. (2001). *The Psychology of culture shock*. Vol.1. Philadelphia: Taylor & Francis Inc.

Ting - toomey, S. (1999). *Communication across cultures*. New York: The Guildford Press.

Yaping, G., & Song, C. (2007). The Relationships of Cross-Cultural Adjustment with Dispositional Learning Orientation and Goal Setting: A Longitudinal Analysis. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 38, 19-25.

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
แนวคำถามการสัมภาษณ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวคำถามการสัมภาษณ์

การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยจาก 3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ใน กรุงเทพมหานคร (CULTURAL ADJUSTMENT OF UNIVERSITY STUDENTS FROM THE THREE SOUTHERN PROVINCES IN BANGKOK)

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมงานวิจัย เช่น เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ภูมิลำเนาเดิม ฯลฯ
2. อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้เข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพมหานคร
3. ความรู้สึกเมื่อทราบว่าต้องเข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพมหานคร
4. ความรู้สึกเมื่อได้เข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพมหานครแล้ว
5. ความรู้สึกต่อเพื่อนในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร
6. ความรู้สึกต่อเพื่อนต่างศาสนา ต่างวัฒนธรรมในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร
7. มีความเปลี่ยนแปลงอะไรเกิดขึ้นบ้างเมื่อเข้ามาอยู่ในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร
8. การปฏิบัติภารกิจของศาสนาต่างกับที่อยู่ที่บ้านหรือไม่ เมื่อเข้ามาศึกษาต่อใน กรุงเทพมหานคร
9. การใช้ชีวิตประจำวันต่างหรือเหมือนกับที่คิดไว้ก่อนเข้ามาศึกษาต่อหรือไม่
10. ประสบการณ์ที่ได้รับที่แตกต่างจากวัฒนธรรมที่มาอย่างไร
11. ประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรม เช่น การกิน การแต่งกาย
12. ประสบการณ์ที่รับไม่ได้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่แตกต่างจากวัฒนธรรมเดิม
13. ประสบการณ์ทางวัฒนธรรมที่ยอมรับได้ในวัฒนธรรมใหม่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
สรุปบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 1

เพศ หญิง

อายุ 18 ปี

ภูมิลำเนา จังหวัดนราธิวาส

สมาชิกในครอบครัว 5 คน

ศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

ระยะเวลาที่อยู่กรุงเทพมหานครจนถึงวันสัมภาษณ์ 1 เดือน 20 วัน

ก่อนเข้าสู่เมืองหลวง

นักศึกษาสาวชาวนราธิวาส ปัจจุบันเธออายุ 18 ปี เพศหญิง ศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร มีพี่น้อง 3 คน เป็นลูกสาวคนกลางของครอบครัว ครอบครัวมีฐานะปานกลาง ประกอบอาชีพค้าขายในตลาดสดในอำเภอ สาเหตุที่เธอได้เข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพมหานครคือเธอได้รับทุนการศึกษาของรัฐบาลให้มีสิทธิเข้ามาศึกษาต่อ เมื่อเธอได้รับทราบข่าวว่าเธอสอบชิงทุนได้ เธอรู้สึกดีใจและตื่นเต้นมากที่จะได้มาเรียนต่อในทีกรุงเทพ แม้ว่าเธอจะเคยมีประสบการณ์ไม่ดีกับกรุงเทพมาก่อน เมื่อครั้งที่ออกมางานรับปริญญาของญาติ เธอพบกับความวุ่นวายของเมืองหลวง แต่ในความดีใจก็มีความกังวลแฝงอยู่ ความกังวลใจที่เธอจะต้องมาอยู่ตามลำพัง ต่องจากครอบครัว ทำให้เธอเกิดความลังเลและความสับสนใจว่าเธอจะมาดีหรือจะเรียนต่อในจังหวัดที่ใกล้ ๆ เพื่อพ่อแม่จะไปมาหาสู่ได้สะดวก แต่เธอก็ตัดสินใจมาเพื่ออนาคตที่ดีกว่าในทุกด้าน

ชีวิตในเมืองหลวงช่วงแรก

แรก ๆ ที่เธอได้เข้ามาใช้ชีวิตในกรุงเทพมหานคร เธอเกิดความรู้สึกทุกข์ รู้สึกเหงาและท้อแท้ อยากรกลับบ้าน รู้สึกโดดเดี่ยว เธอจึงเลือกคบเพื่อนที่มาจากวัฒนธรรมเดียวกันเพราะเธอให้เหตุผลว่าสามารถคุยกันรู้เรื่องมากกว่าเพื่อนต่างวัฒนธรรมที่ไม่ได้พูดภาษายาวีเหมือนกับเธอ

ประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรม

ความพยายามที่จะคงวัฒนธรรมเดิมไว้

การที่เธอเข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมที่แตกต่างจากวัฒนธรรมเดิมของตนมันเป็นเรื่องยากของเด็กสาวผู้ที่ไม่เคยใช้ชีวิตตามลำพังมาก่อนแต่เธอก็ยังคงวัฒนธรรมเดิมของตนไว้ ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิตการกินที่ยังคงวิถีเดิมไว้แม้จะไม่มีอะไรให้กินแต่ก็พยายามเสาะหาวิธีการคงวัฒนธรรมไว้ได้ คือการหามาทำ มากินแทนในเมื่อที่ไม่สามารถหาอาหารที่ถูกต้องตามหลักศาสนา

การยอมรับวัฒนธรรมใหม่

เมื่อเธอต้องมาเรียนในกรุงเทพมหานคร เธอต้องพบกับวัฒนธรรมที่เธอไม่เคยประสบมาก่อนเช่นพิธีการรับน้องที่มีพิธีการบายศรีสู่ขวัญ ผูกข้อมือ เธอก็เปิดใจยอมรับในวัฒนธรรมใหม่ที่เธอประสบ โดยการเข้าร่วมพิธีทั้ง ๆ ที่มีเพื่อน ๆ เธอบอกว่ามันผิดต่อหลักศาสนา แต่เธอก็พร้อมจะเปลี่ยนแปลงและเข้าร่วม ด้วยเหตุผลที่ว่าอยากรู้ว่าเขาทำอย่างไรกันหรือการอยากเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ ๆ นั้นเอง เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงการแต่งกายตามสากลของมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครแทนการแต่งกายแบบเดิมของเธอ เพราะความตั้งใจว่าเธอจะต้องเปลี่ยนแปลงตนเองตามวัฒนธรรมใหม่เมื่อเธอได้มาอยู่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 2

เพศ หญิง

อายุ 21 ปี

ภูมิลำเนา จังหวัดนราธิวาส

สมาชิกในครอบครัว 7 คน

ศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 ของมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

ระยะเวลาที่อยู่กรุงเทพมหานครจนถึงวันสัมภาษณ์ ประมาณ 2 ปีกว่า

ก่อนเข้าสู่เมืองหลวง

นักศึกษาสาวชาวนราธิวาส ปัจจุบันเธออายุ 21 ปี เพศหญิง ศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 ของมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร มีพี่น้อง 5 คน เป็นลูกสาวคนโตของครอบครัว ครอบครัวมีฐานะปานกลาง ประกอบอาชีพเกษตรกรรวม สาเหตุที่เธอได้เข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพมหานครคือเธอได้รับการสนับสนุนจากอาจารย์ที่ปรึกษาให้สมัครสอบชิงทุน ทั้ง ๆ ที่ใจจริงเธออยากเรียนต่อให้จบชั้นสูงสุดของโรงเรียนปอเนาะ โรงเรียนสอนศาสนาของจังหวัดก่อน แล้วค่อยตัดสินใจเรื่องเรียนต่อ แต่เธอมีความคิดว่าเธอคงสอบไม่ได้ เธอจึงตัดสินใจสมัครตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และเธอก็ได้รับโอกาสนั้น เธอสอบผ่านได้รับทุนการศึกษามาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยรัฐของกรุงเทพมหานคร ความรู้สึกแรกเธอบอกว่าเธอดีใจมาก แต่มันก็ผ่านไปอย่างรวดเร็ว เพราะเธอตั้งใจที่จะเรียนให้จบตามหลักสูตรสูงสุดของการศึกษาปอเนาะก่อน แต่เพราะคำขอร้องของพ่อและอาจารย์ที่ปรึกษาที่ไม่อยากให้ทิ้งโอกาสทำให้เธอตัดสินใจเข้ามาสู่เมืองหลวงเมืองที่หลาย ๆ คนใฝ่ฝันแต่ไม่มีโอกาสเช่นเธอ

ชีวิตในเมืองหลวงช่วงแรก

ชีวิตในเมืองหลวงไม่ได้สวยหรูเหมือนที่เธอวาดฝัน การใช้ชีวิตแรก ๆ จึงเต็มไปด้วยความทุกข์และความเครียดในวัฒนธรรมที่เธอไม่เคยประสบมาก่อน ไม่ว่าจะเป็นการรับน้อง หรือการเข้าร่วมพิธีทางศาสนา ที่ทำให้เธอรู้สึกถึงความอึดอัดใจ ความรู้สึกแปลกแยก แต่เธอก็ต้องอดทนและยอมรับที่จะอยู่ในวัฒนธรรมใหม่นั้นให้ได้อย่างกลมกลืนมากที่สุด โดยพยายามเลือกคบเพื่อนที่มาจากวัฒนธรรมเดียวกันเพื่อเสริมสร้างความอบอุ่นใจว่าเธอไม่ได้อยู่ตามลำพังในเมืองหลวง

ประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรม

ความพยายามที่จะคงวัฒนธรรมเดิมไว้

การที่เธอต้องมาใช้ชีวิตอยู่ในวัฒนธรรมที่แตกต่างกับวัฒนธรรมเดิมของตน ทำให้เธอต้องต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงตนเองให้ลื่นไปกับวัฒนธรรมนั้น ดังเช่นเรื่องการแต่งกายชุดนักศึกษาตามสากลของมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร ที่ทำให้เธอต้องเกิดความลังเลใจเมื่อวันแรกที่เธอก้าวเข้ามาเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร เธอต้องพบกับความแปลกแยกในการแต่งกายของตนที่ไม่เหมือนคนอื่น ความรู้สึกขั้ววูบหนึ่งทำให้เธออยากจะเปลี่ยนแปลงตามวัฒนธรรมนั้น แต่ความศรัทธาในศาสนาและการถูกหล่อหลอมทางวัฒนธรรมของตนทำให้เธอเลือกที่จะคงวัฒนธรรมเดิมของตนเองเอาไว้ รวมถึงการดำเนินวิถีชีวิตตามวัฒนธรรมเดิมของเธอก็ยังคงวัฒนธรรมเดิมไว้ ไม่ว่าจะเป็นการละหมาด การกินหรือการใช้ชีวิตตามคำสอนของศาสนาแต่เธอก็ต้องทำใจยอมรับว่าไม่สามารถเคร่งตามวัฒนธรรมเดิมของตนเองได้เหมือนเดิม เช่นเรื่องละหมาดตรงตามเวลา 5 เวลาที่ไม่สามารถทำได้ แต่เธอก็สามารถละหมาดใช้ได้และยังทำครบตามเวลาเหมือนเดิม รวมถึงการยอมรับวัฒนธรรมอิสลามของกรุงเทพมหานคร บางวัฒนธรรมที่เธอพอจะยอมรับได้เพราะก็ยังคงอยู่ในหลักคำสอนของศาสนาและวัฒนธรรมเดิมของเธอ

การยอมรับวัฒนธรรมใหม่

ประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมของเธอตั้งแต่วันแรกที่ก้าวเข้ามา กรุงเทพมหานครจนเข้าสู่ปีที่ 3 ของการใช้ชีวิตในเมืองหลวง เธอมีการเปลี่ยนแปลงตามวัฒนธรรมใหม่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นั่นคือการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ซึ่งเธอต้องใช้ความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงและเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเอง ค่อนข้างมากในการเปลี่ยนแปลงภาษาพูดของเธอให้เป็นภาษาสากลของกรุงเทพมหานคร เช่นเดียวกันกับเรื่องการเรียนที่เธอต้องใช้ความพยายามในการปรับตัวทางวัฒนธรรมการเรียนตามวัฒนธรรมการเรียนใหม่ที่มีแต่การแข่งขันกันตลอดเวลา

สรุปบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 3

เพศ หญิง

อายุ 21 ปี

ภูมิลำเนา จังหวัดยะลา

สมาชิกในครอบครัว 9 คน

ศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 ของมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

ระยะเวลาที่อยู่กรุงเทพมหานครจนถึงวันสัมภาษณ์ ประมาณ 2 ปีกว่า

ก่อนเข้าสู่เมืองหลวง

นักศึกษาสาวตากลม คนยะลา ปัจจุบันเธออายุ 21 ปี เพศหญิง ศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 ของมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร มีพี่น้อง 7 คน เป็นลูกสาวคนที่ 6 ของครอบครัว ครอบครัวมีฐานะค่อนข้างยากจน อาชีพหลักของคนในครอบครัวคืออาชีพเกษตรกรรม สาเหตุที่เธอได้เข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพมหานครคือการได้รับทุนการศึกษาจากรัฐบาล เธอใฝ่ฝันมาตลอดตั้งแต่เธอจำความได้ว่าเธอจะต้องมาเรียนต่อในกรุงเทพมหานครให้ได้ เธอจึงพยายามทุกวิถีทางเพื่อจะมีโอกาสได้เข้ามาใช้ชีวิตในเมืองหลวง เมืองที่เธอใฝ่ฝัน และเนื่องจากเธออยู่ในครอบครัวที่ค่อนข้างมีกฎเกณฑ์ในการดำรงชีวิตไม่ได้เป็นอิสระมากนักในการใช้ชีวิต เมื่อเธอได้รับรู้ว่าเธอได้รับทุนการศึกษา เธอจึงดีใจมาก เพราะนี่คือครั้งแรกในชีวิตของเธอที่จะก้าวเข้าสู่เมืองหลวงและเป็นการเข้าสู่เมืองหลวงเพียงลำพัง แต่การมาอยู่กรุงเทพครั้งนี้ถึงเธอจะดีใจมากขนาดนั้นเธอก็ยังมีความกังวลใจที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับระบบการเรียนและการใช้ชีวิตอยู่คนเดียว ว่าเธอจะสามารถปรับตัวทางวัฒนธรรมในเมืองหลวงได้จนสำเร็จการศึกษาหรือไม่

ชีวิตในเมืองหลวงช่วงแรก

แม้ว่าเธอจะอยากมากกรุงเทพมหานครมากแค่ไหน แต่เธอก็ต้องพบกับความทุกข์เมื่อต้องใช้ชีวิตอยู่ตามลำพังไม่แตกต่างกับคนที่ไม่ยอมมา แต่ความมุ่งมั่นที่จะอยู่ให้ได้จนเรียนจบก็ทำให้เธอเข้มแข็งจนผ่านมันมาได้ แต่ชีวิตในเมืองหลวงช่วงแรก ๆ เธอก็ต้องพบกับความคาดไม่ถึงในวัฒนธรรมที่เธอไม่เคยพบหรือคาดคิดมาก่อน แต่เธอก็สามารถผ่านมาได้เพราะคำแนะนำจากรุ่นพี่และกำลังใจจากครอบครัว

ประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมเดิม

จากเด็กน้อยที่อยู่ในกรอบของครอบครัว สู่ความเป็นอิสระในเมืองหลวง ทำให้เธอกล้าที่จะตัดสินใจในหลาย ๆ เรื่อง แต่เธอก็ยังคงเอกลักษณ์วัฒนธรรมเดิมของตนเองเอาไว้บางเรื่อง ส่วนบางเรื่องเธอก็พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตามวัฒนธรรมใหม่ เช่นการแต่งกายที่มีการยืดหยุ่นตามสถานการณ์ คือถ้าไปโรงเรียนก็แต่งตามวัฒนธรรมเดิมของตนแต่ถ้าไม่ได้ไปเรียนเธอก็แต่งตามสากลนิยม เช่นเดียวกับการถือศีลอดที่เธอไม่ได้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเหมือนตอนอยู่ที่บ้านแต่เธอก็ยอมรับสิ่งที่เธอทำว่าเธอเลือกเองที่จะไม่ทำตามวัฒนธรรมเดิม โดยที่เธอไม่ได้รู้สึกเดือดร้อนแม้จะถูกเพื่อน ๆ ที่มาจากวัฒนธรรมเดียวกับบอกเธอว่าเธอกำลังทำผิดวัฒนธรรมของศาสนา เธอก็ยอมรับ แต่เธอกลับรู้สึก أنهاไม่ได้ทำผิดต่อหลักศาสนาแต่เป็นการยอมรับการเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมใหม่ และเธอถือว่าเรื่องบาปบุญเป็นเรื่องของใครของมันใครทำใครได้ทำให้เธอเปิดใจยอมรับที่จะพัฒนาและเปลี่ยนแปลงตนเองสู่วัฒนธรรมใหม่โดยที่ไม่ออกนอกคอกนอกทางมากเกินไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 4

เพศ ชาย

อายุ 19 ปี

ภูมิลำเนา จังหวัดยะลา

สมาชิกในครอบครัว 4 คน

ศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ของมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

ระยะเวลาที่อยู่กรุงเทพมหานครจนถึงวันสัมภาษณ์ ประมาณ 1 ปีกว่า

ก่อนเข้าสู่เมืองหลวง

นักศึกษาหนุ่ม คนยะลา ปัจจุบันอายุ 19 ปี กำลังศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ของมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร มีพี่น้อง 2 คน เป็นลูกชายคนที่ 2 ของครอบครัว ครอบครัวมีฐานะปานกลาง ครอบครัวมีอาชีพรับจ้างทั่วไป จบจากโรงเรียนปอเนาะ ได้รับการศึกษาจึงตัดสินใจเข้ามาเรียนต่อในกรุงเทพ มีประสบการณ์การเข้ามาเรียนพิเศษในกรุงเทพ ประมาณ 1 เดือนและพักอยู่กับญาติ เมื่อรับรู้ว่าตนได้รับทุนความรู้สึกรักคือความรู้สึกดีใจ

ชีวิตในเมืองหลวงช่วงแรก

ช่วงแรกของการมาอยู่กรุงเทพได้รุ่นพี่ที่มาจากวัฒนธรรมเดียวกันเป็นที่ปรึกษาแนะนำและคอยดูแลทุกเรื่องทำให้รู้สึกอุ่นใจ แม้จะคิดถึงบ้านหรือต้องใช้ความพยายามในการปรับตัวมาก ขนาดไหนแต่ก็ยังรู้สึกว่าตนเองไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยวอย่างน้อยก็มีรุ่นพี่ที่ผ่านเรื่องราวและประสบการณ์คล้ายตนมาก่อนคอยให้การสนับสนุนและดูแลในทุก ๆ เรื่อง

ประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมเดิม

ประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมยังคงดำเนินไปเหมือนที่อยูบ้าน ยังคงวัฒนธรรมเดิมไว้ทุกเรื่องไม่ว่าจะเป็นการละหมาด ถึงแม้ว่าจะไม่ได้ปฏิบัติตรงตามเวลาแต่ก็ยังปฏิบัติตามหลักศาสนา รวมถึงการถือศีลอดแม้จะรู้สึกเหนื่อยและอยู่ท่ามกลางวัฒนธรรมที่มีการกินกันปกติก็สามารถปฏิบัติได้เพราะความยึดมั่นในศาสนาแต่ก็ต้องทำใจยอมรับถึงความแตกต่างที่

เกิดขึ้น แต่ก็พยายามคงวัฒนธรรมเดิมเอาไว้ไม่ให้เปลี่ยนแปลงเท่าที่จะทำได้ แต่สิ่งหนึ่งที่ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4 ต้องเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงตนเองในวัฒนธรรมใหม่คือการตั้งใจเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมค่ายต่าง ๆ ที่แตกต่างจากวัฒนธรรมของตนเพื่อนำไปช่วยพัฒนาบ้านเกิดตามปณิธานที่ตั้งไว้ก่อนเข้ามาเรียนกรุงเทพ คือการกลับไปพัฒนาบ้านเกิด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 5

เพศ ชาย

อายุ 20 ปี

ภูมิลำเนา จังหวัดปัตตานี

สมาชิกในครอบครัว 6 คน

ศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ของมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

ระยะเวลาที่อยู่กรุงเทพมหานครจนถึงวันสัมภาษณ์ ประมาณ 1 ปีกว่า

ก่อนเข้าสู่เมืองหลวง

นักศึกษาชายชาวปัตตานี ปัจจุบันอายุ 20 ปี เพศชาย ศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดปัตตานี มีพี่น้อง 4 คน เป็นลูกชายคนสุดท้อง ของครอบครัว ครอบครัวมีฐานะปานกลาง มีอาชีพรับจ้าง จบจากโรงเรียนปอเนาะ หลังจากที่ได้ทราบข่าวว่าตนได้รับמןการศึกษาได้มีโอกาสมาศึกษาต่อที่กรุงเทพมหานครก็เกิดความรู้สึกดีใจแต่เป็นเพียงอารมณ์ชั่ววูบ เพราะหลังจากนั้นก็ทำให้นักศึกษาหนุ่มเกิดความรู้สึกสับสนขึ้นภายในใจว่าจะมาดีหรือไม่มาดี เพราะเกิดความรู้สึกไม่จากบ้านเกิดมาไกล แต่เพื่ออนาคตที่ดีกว่าจึงตัดสินใจมาเรียนต่อ

ชีวิตในเมืองหลวงช่วงแรก

การปรับตัวทางวัฒนธรรมช่วงแรกจะเกิดความรู้สึกแปลกแยกในวัฒนธรรมใหม่เพราะสังคมแตกต่างกับที่เคยเป็นอยู่ จึงมีความรู้สึกที่อยากกลับบ้านเกิดเพราะมีความรู้สึกว่าไม่ใช่แบบที่ตัวเองต้องการแต่ก็สามารถเผชิญปัญหานั้นมาได้เพราะได้รับกำลังใจและจากที่บ้าน

ประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมเดิม

แม้กระแสวัฒนธรรมใหม่จะทำให้มีหลายครั้งที่นักศึกษาหนุ่มอยากเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของตนตามวัฒนธรรมใหม่เพื่อจะได้ให้เข้ากับเพื่อนได้อย่างกลมกลืน แต่เพราะความยึดมั่นกฎเกณฑ์ของวัฒนธรรมเดิมทำให้นักศึกษาหนุ่มคนนี้ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงตามวัฒนธรรมใหม่ แค่คงวัฒนธรรมเดิมของตนไว้เท่าที่จะสามารถคงได้

สรุปบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 6

เพศ หญิง

อายุ 19 ปี

ภูมิลำเนา จังหวัดปัตตานี

สมาชิกในครอบครัว 5 คน

ศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ของมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

ระยะเวลาที่อยู่กรุงเทพมหานครจนถึงวันสัมภาษณ์ ประมาณ 1 ปีกว่า

ก่อนเข้าสู่เมืองหลวง

สาวน้อยตาคมคนปัตตานี ปัจจุบันเธออายุ 19 ปี จบการศึกษาจากโรงเรียนปอเนาะในตัวจังหวัด กำลังศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ของมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร มีพี่น้อง 3 คน เธอเป็นลูกสาวคนกลางของครอบครัวที่มีอาชีพเกษตรกร ฐานะครอบครัวปานกลาง ไม่เคยมีประสบการณ์การเข้ากรุงเทพมหานครมาก่อนนี่คือครั้งแรกของเธอ และสาเหตุหลักที่ทำให้เธอตัดสินใจเข้ามาศึกษาต่อคือเพราะเธอได้รับทุนการศึกษา แม้จะไม่เคยจากบ้านมาไกล แต่เพื่ออนาคตที่ดีกว่าเธอจึงตัดสินใจมาเรียนต่อที่กรุงเทพตามลำพัง

ชีวิตในเมืองหลวงช่วงแรก

แม้เมืองหลวงจะเป็นเมืองที่เธอใฝ่ แต่เธอก็อยากจะกลับบ้านเพราะเธอรู้สึกถึงความโดดเดี่ยว และความแปลกแยก โดยเฉพาะเรื่องการเรียนที่เธอไม่สามารถตามทันเพื่อนที่เรียนได้ แต่เธอก็ต้องใช้ความพยายามในการปรับตัวในด้านการเรียนให้ได้ เธอเลือกที่จะเล่าความทุกข์ใจเกี่ยวกับการปรับตัวทางด้านการเรียนให้รุ่นพี่ที่มาจากวัฒนธรรมเดียวกันฟังเพื่อขอคำแนะนำที่จะทำให้เรียนต่อไปได้จนบรรลุเป้าหมาย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมเดิม

การที่ต้องมาอยู่ในวัฒนธรรมใหม่ที่มีแต่การแข่งขันในเรื่องการเรียนทำให้เธอต้องเปลี่ยนแปลงตนเองเกี่ยวกับเรื่องเรียนมากกว่าเรื่องอื่น เธอพยายามที่จะพัฒนาตนเองในทุกด้าน เพื่อที่จะทำให้ได้อยู่รอดและเรียนจบ ส่วนประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ เธอพยายามที่จะคงวัฒนธรรมเดิมเอาไว้เพื่อเตือนใจไม่ให้เธอหลงไปกับแสงสีของเมืองหลวง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 7

เพศ หญิง

อายุ 19 ปี

ภูมิลำเนา จังหวัดปัตตานี

สมาชิกในครอบครัว 2 คน

ศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ของมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

ระยะเวลาที่อยู่กรุงเทพมหานครจนถึงวันสัมภาษณ์ ประมาณ 1 ปีกว่า

ก่อนเข้าสู่เมืองหลวง

สาวน้อยแดนปัตตานี ปัจจุบันเธออายุ 19 ปี จบการศึกษาจากโรงเรียนปอเนาะในตัวจังหวัด กำลังศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ของมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร เป็นลูกสาวคนเดียวของครอบครัว พ่อเธอเสียชีวิตจากเหตุการณ์ความรุนแรงสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เธออาศัยอยู่กับแม่สองคน การที่เธอได้รับทุนการศึกษามาเรียนต่อ เป็นสิ่งที่เธอคาดไม่ถึง เพราะเธอคิดว่าเธอคงไม่สามารถที่จะสู้กับเด็กที่มาจากต่างจังหวัดอื่น แต่เมื่อเธอได้รับโอกาสนั้นก็ทำให้เธอต้องตัดสินใจลำบากเพราะเธอต้องจากแม่มาไกลเพราะมีกันอยู่แค่สองคน แต่เพื่อโอกาสทางการศึกษาที่ดีทำให้เธอตัดสินใจมาเรียนต่อด้วยความรู้สึกที่เป็นห่วงผู้เป็นแม่

ชีวิตในเมืองหลวงช่วงแรก

ชีวิตในวันฉนวนธรรมใหม่ของเธอก็เต็มไปด้วยความเหงาและความทุกข์ใจที่ต้องจากแม่มาไกล เธอได้แต่เฝ้าคิดว่าถ้าเธอเรียนต่อมหาวิทยาลัยใกล้ ๆ บ้านเธอคงกลับไปหาแม่ได้บ่อยขึ้นกว่านี้ แต่เธอก็สามารถเผชิญปัญหาความคิดถึงบ้านนั้นมาได้เพราะกำลังใจจากแม่และจิตใจที่เข้มแข็งที่เต็มไปด้วยความมุ่งมั่นที่จะเรียนให้จบและกลับไปดูแลแม่

ประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมเดิม

ประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมของเธอ เธอพยายามจะคงวัฒนธรรมเดิมของเธอไว้ ไม่เปลี่ยนแปลงถ้าไม่มีความจำเป็นหรือหลีกเลี่ยงไม่ได้ เธอก็จะไม่เปลี่ยนแปลงเพราะเธอได้ให้คำมั่นสัญญากับผู้เป็นแม่ก่อนมาเรียนว่าจะปฏิบัติตนอยู่ในวัฒนธรรมที่ถูกต้องตามหลักศาสนาแต่ในทางกลับกันเธอก็พยายามปรับปรุงตนเองเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้และการเข้าสังคมกับเพื่อนใหม่ เพราะเธอต้องการได้รับการยอมรับของกลุ่มเพื่อนและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 8

เพศ หญิง

อายุ 18 ปี

ภูมิลำเนา จังหวัดนราธิวาส

สมาชิกในครอบครัว 5 คน

ศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

ระยะเวลาที่อยู่กรุงเทพมหานครจนถึงวันสัมภาษณ์ เกือบ 3 เดือน

ก่อนเข้าสู่เมืองหลวง

นักศึกษาสาวจากจังหวัด นราธิวาส ปัจจุบันเธออายุ 18 ปี เพศหญิง ศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร มีพี่น้อง 3 คน เป็นลูกสาวคนที่กลางของครอบครัว ครอบครัวมีฐานะปานกลาง อาชีพหลักของคนในครอบครัวคืออาชีพรับจ้างทั่วไป สาเหตุที่เธอได้เข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพมหานครคือได้รับทุนการศึกษาจากรัฐบาล เธอมีความรู้สึกดีใจที่ได้เข้ามาเรียนต่อแต่ที่บ้านเธอไม่ยอมให้เธอเข้ามาศึกษาต่อตามลำพังในกรุงเทพมหานครเพราะแม้รับรู้ว่าจะได้รับโอกาสที่ดีกว่าศึกษาต่อที่บ้าน แต่เพราะความเป็นห่วงและไม่เคยปล่อยให้เธอไปไหนไกล แต่เธอก็ขอโอกาสพ่อแม่มาศึกษาต่อเพื่ออนาคตที่ดีของตนและของครอบครัวในอนาคต

ชีวิตในเมืองหลวงช่วงแรก

เธอเล่าประสบการณ์ว่าวันแรกที่เธอเดินทางมาถึงกรุงเทพและพ่อแม่กลับบ้านที่นราธิวาสไป เธอนอนร้องไห้ทั้งคืนเพราะไม่เคยห่างจากครอบครัวที่อบอุ่นมาก่อน แต่โชคดีที่เธอยังมีเพื่อนที่มาจากโรงเรียนเดียวกันที่เธอสามารถระบายความทุกข์ใจเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในวัฒนธรรมและคอยเป็นกำลังใจให้ซึ่งกันและกัน

ประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมเดิม

ความพยายามที่จะคงวัฒนธรรมเดิมไว้

ประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมของเธอไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในชีวิต เธอพยายามที่จะคงวัฒนธรรมเดิมของตนเองไว้ และพยายามหลีกเลี่ยงการที่จะต้องเปลี่ยนแปลงตามวัฒนธรรมใหม่ รวมถึงเรื่องการรับประทานอาหารตามหลักศาสนาที่เธอค่อนข้างจะเคร่งครัดมากเป็นพิเศษเพราะเธอมีความเห็นว่าเรื่องอื่นเธอสามารถที่จะควบคุมและจัดการได้มากกว่าเรื่องรับประทานอาหาร เธอจึงมีการวางแผนเกี่ยวกับการปรับตัวทางวัฒนธรรมการรับประทานอาหารไว้เสมอ

การยอมรับวัฒนธรรมใหม่

การตัดสินใจเข้ามาเรียนต่อในกรุงเทพถึงเธอจะเตรียมตัวมาอย่างดีว่าเธอจะต้องปรับตัวทางวัฒนธรรมการเรียนค่อนข้างมาก เพราะการเรียนที่บ้านกับที่กรุงเทพช่างแตกต่างกันนัก แต่เธอก็ต้องเกิดอาการตกตะลึงเกี่ยวกับวัฒนธรรมการเรียนที่ไม่เคยพบ ซึ่งเธอต้องทำใจยอมรับถึงความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมใหม่กับวัฒนธรรมเดิมของตน รวมถึงการยอมรับแบบอึดอัดใจเกี่ยวกับเข้าร่วมกิจกรรมบางกิจกรรมที่เธอไม่สามารถหลีกเลี่ยงแต่ต้องเข้าเพราะไม่อยากรับเป็นคนแปลกแยกหรือแตกต่างกับวัฒนธรรมใหม่มากนัก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 9

เพศ หญิง

อายุ 18 ปี

ภูมิลำเนา จังหวัดนราธิวาส

สมาชิกในครอบครัว 7 คน

ศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

ระยะเวลาที่อยู่กรุงเทพมหานครจนถึงวันสัมภาษณ์ เกือบ 3 เดือน

ก่อนเข้าสู่เมืองหลวง

นักศึกษาสาวทำทางมั่นใจ ชาวนราธิวาส ปัจจุบันอายุ 18 ปี เพศหญิง ศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดนราธิวาส มีพี่น้อง 5 คน เป็นลูกสาวคนสุดท้องของครอบครัว ครอบครัวมีฐานะปานกลาง ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้รับทุนการศึกษาจึงตัดสินใจเข้ามาเรียนต่อในกรุงเทพ

ชีวิตในเมืองหลวงช่วงแรก ๆ

เธอคิดว่าตลอดมาเธอคงไม่เกิดปัญหาการคิดถึงมากเหมือนเพื่อนๆ ของเธอที่ต้องจากบ้านมาเรียนต่อที่กรุงเทพ เพราะเธอใช้ชีวิตอยู่หอพักมาจนสามารถที่จะปรับตัวกับการชีวิตตามลำพังได้แล้ว แต่เธอกลับคิดถึงเพราะเธอรู้สึกอย่างที่ไม่คิดว่าเธอจะรู้สึกถึงความเหงา โดดเดี่ยว และความคิดถึงบ้าน อะไรหลาย ๆ อย่างไม่เป็นอย่างที่คิด แต่เธอก็สามารถผ่านความรู้สึกนี้มาได้ เพราะกำลังจากครอบครัว แม้เธอจะกลับไปเยี่ยมครอบครัวไม่ได้บ่อยเหมือนตอนเรียนมัธยมแต่เธอก็ยอมรับกับเหตุการณ์นี้และบอกกับตัวเองว่าต้องอยู่ให้ได้เพื่ออนาคต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมเดิม

ความพยายามคงวัฒนธรรมเดิมไว้

การที่ต้องมาใช้ชีวิตในกรุงเทพมหานครเธอต้องจัดระเบียบชีวิตเธอใหม่หมดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในวัฒนธรรมใหม่ เพราะชีวิตที่เร่งรีบเวลาทุกนาทีมีค่า ไม่มีเวลามากเหมือนตอนเรียนอยู่ที่ต่างจังหวัด แต่ถึงเวลาจะไม่มากเธอก็ยังคงปฏิบัติศาสนกิจ หรือการทำละหมาดอย่างไม่ขาดตกบกพร่องแม้จะไม่ตรงตามเวลาที่กำหนดแต่เธอก็ไม่เคยขาด รวมถึงความพยายามที่จะคงวัฒนธรรมอื่น ๆ ของเธอด้วย เพราะเธอยึดมั่นในหลักคำสอนของศาสนาอย่างเคร่ง

การยอมรับวัฒนธรรมใหม่

การที่จะอยู่ในวัฒนธรรมเมืองหลวงได้อย่างกลมกลืนและไม่แปลกแยกบางครั้งก็ต้องเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเอง ตามที่เธอเล่าถึงประสบการณ์การเปลี่ยนแปลงตนเองเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ที่ต้องเปลี่ยนแปลงตนเองในการเลือกคบเพื่อนต่างวัฒนธรรมเพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ แม้ใหม่ ๆ เธอต้องใช้ความพยายามมากที่จะเข้ากับเพื่อนต่างวัฒนธรรมแต่เธอก็ทำได้ โดยการพยายามเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อนเวลามีนงานก็จะเสนอตัวเข้าไปช่วยในเรื่องที่สามารถทำได้ โดยไม่ยอมเป็นคนที่รอให้เพื่อนเข้ามาถาม รวมถึงการยืดหยุ่นในเรื่องวัฒนธรรมการกินของเธอที่มีการผ่อนคลายเกี่ยวกับเรื่องการกินลงเพราะบางครั้งเธอต้องยอมรับความเห็นส่วนใหญ่ของกลุ่ม ขอแค่ไม่มีหมูกระทะสำหรับเธอ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 10

เพศ หญิง

อายุ 21ปี

ภูมิลำเนา จังหวัดยะลา

สมาชิกในครอบครัว 9 คน

ศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

ระยะเวลาที่อยู่กรุงเทพมหานครจนถึงวันสัมภาษณ์ ประมาณ 3 ปีกว่า

ก่อนเข้าสู่เมืองหลวง

นักศึกษาสาวจากจังหวัดยะลา ปัจจุบันอายุ 21 ปี เพศหญิง ศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดยะลา มีพี่น้อง 7 คน เป็นลูกสาวคนที่ 5 ของครอบครัว ครอบครัวมีฐานะปานกลาง ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างจบบจากโรงเรียนปอเนาะ ได้รับการศึกษาจึงตัดสินใจเข้ามาเรียนต่อในกรุงเทพ

ชีวิตในเมืองหลวงช่วงแรก ๆ

ชีวิตในเมืองหลวงของเธอแรก ๆ เต็มไปด้วยน้ำตาที่ร้องไห้อยากกลับบ้าน แต่ก็ไม่สามารถทำได้เพราะเธอต้องเอาความสำเร็จกลับบ้านไปฝากแม่ให้ได้ เธอจึงต้องพยายามที่จะปรับตัวทางวัฒนธรรมในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้สามารถอยู่ได้

ประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมเดิม

เมื่อครั้งที่เธอเข้ามาอยู่กรุงเทพใหม่ ๆ เธอเกิดความรู้สึกแปลกแยกในวัฒนธรรมที่เธอไม่เคยพบ แต่เธอก็ต้องยอมรับความแปลกแยกและความอึดอัดใจนั้นอย่างหลีกเลี่ยงได้ จนเธอสามารถผ่านประสบการณ์นั้นมาได้ เพราะการยอมรับในวัฒนธรรมใหม่ ซึ่งไม่ใช่เรื่องวัฒนธรรมที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เท่านั้น แต่เธอยอมรับวัฒนธรรมใหม่ในหลาย ๆ เรื่อง โดยยอมรับว่าตนเอง

ไม่สามารถที่จะเคร่งตามวัฒนธรรมเดิมได้ เพราะสภาพแวดล้อมและการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนแปลง
ไปบางอย่างก็ควรที่จะยืดหยุ่นหรือยอมรับที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 11

เพศ หญิง

อายุ 22 ปี

ภูมิลำเนา จังหวัดยะลา

สมาชิกในครอบครัว 9 คน

ศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

ระยะเวลาที่อยู่กรุงเทพมหานครจนถึงวันสัมภาษณ์ ประมาณ 3 ปีกว่า

ก่อนเข้าสู่เมืองหลวง

สาวน้อยจากจังหวัดยะลา ปัจจุบันอายุ 22 ปี เพศหญิง ศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดยะลา มีพี่น้อง 5 คน เป็นลูกสาวคนสุดท้ายของครอบครัว ครอบครัวมีฐานะปานกลาง ประกอบอาชีพรับจ้างจบบจากโรงเรียนปอเนาะ ได้รับทุนการศึกษาจึงตัดสินใจเข้ามาเรียนต่อในกรุงเทพ

ชีวิตในเมืองหลวงช่วงแรก ๆ

การใช้ชีวิตในเมืองหลวงแรก เธอรับรู้ถึงความรู้สึกแปลกแยกจากเพื่อนต่างวัฒนธรรมที่ไม่ยอมรับเธอเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม จนช่วงแรกเธอเกิดความรู้สึกถอนตัวจากวัฒนธรรมใหม่ รวมถึงเธอยังได้รับรู้ถึงความรู้สึกอึดอัดใจที่ต้องเข้าร่วมวัฒนธรรมบางวัฒนธรรมที่เธอไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เช่นกิจกรรมไหว้ครู แต่มันก็เป็นเพียงระยะเวลาหนึ่งที่เธอเข้ามาอยู่กรุงเทพใหม่ ๆ ปัจจุบันนี้เธอศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 4 เธอก็ปรับตัวทางวัฒนธรรมได้มากขึ้นกว่าเดิม

ประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมเดิม

จากการที่เธอประสบปัญหาการปรับตัวทางวัฒนธรรมกับเพื่อนต่างวัฒนธรรมทำให้เธอพบกับความเครียด จนอยากกลับบ้านเพราะหมดกำลังใจที่จะสู้ต่อ แต่เพราะความพยายามและความมุ่งมั่นของเธอทำให้เธอผ่านมันมาได้ รวมถึงการที่เธอมีที่ปรึกษาที่เป็นรุ่นพี่ที่คอยให้คำแนะนำและความเครียดก็ผลักดันให้เธอพยายามปรับตัวจนเธอสามารถที่จะเปิดใจยอมรับ

วัฒนธรรมใหม่และร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยหลาย ๆ กิจกรรมโดยทุกอย่างเธอยังยึดหลัก
ปฏิบัติของวัฒนธรรมของศาสนาอิสลาม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 12

เพศ หญิง

อายุ 18 ปี

ภูมิลำเนา จังหวัดปัตตานี

สมาชิกในครอบครัว 5 คน

ศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

ระยะเวลาที่อยู่กรุงเทพมหานครจนถึงวันสัมภาษณ์ ประมาณ 3 เดือนกว่า

ก่อนเข้าสู่เมืองหลวง

นักศึกษาสาวชาวปัตตานี ปัจจุบันอายุ 18 ปี เพศหญิง ศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดปัตตานี มีพี่น้อง 2 คน เป็นลูกสาวคนสุดท้องของครอบครัว ครอบครัวมีฐานะปานกลาง ประกอบอาชีพรับจ้าง จบจากโรงเรียนปอเนาะ ได้รับทุนการศึกษาจึงตัดสินใจเข้ามาเรียนต่อในกรุงเทพ

ชีวิตในเมืองหลวงช่วงแรก ๆ

ประสบการณ์การใช้ชีวิตอยู่ในกรุงเทพมหานครช่วงแรกของนักศึกษาสาวคนนี้เลือกที่จะคบกับเพื่อนที่มาจากวัฒนธรรมเดียวกันเพราะรู้สึกคุ้นใจ และเข้าใจตนเองมากกว่าเพื่อนต่างวัฒนธรรมมีเรื่องอะไรก็สามารถปรึกษากันได้ เพราะพบเจอปัญหาคล้าย ๆ กัน

ประสบการณ์การปรับตัวทางวัฒนธรรมเดิม

การที่เธอได้มาศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยของรัฐ ทำให้เธอต้องปรับเปลี่ยนตนเองเกี่ยวกับการเรียนอย่างหนักเพราะวัฒนธรรมการเรียนของที่กรุงเทพมีแต่การแข่งขัน ทำให้เธอต้องเปิดใจยอมรับวัฒนธรรมการเรียนใหม่เพื่อความอยู่รอด แต่ถ้าเป็นวัฒนธรรมเกี่ยวกับเรื่องวัฒนธรรมเดิมของเธอ เธอก็พยายามที่จะคงไว้ไม่เปลี่ยนแปลงเท่าที่เธอจะสามารถทำได้

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวรุจิรัตน์ กำมะหยี่ เกิดเมื่อวันที่ 24 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2522 สำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาตรี สาขาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในปีการศึกษา 2547 และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทสาขาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปีการศึกษา 2550

ประสบการณ์การเป็นนักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. ผู้นำกลุ่ม (Group Counseling) ประมาณ 450 ชั่วโมง
2. ผู้ให้คำปรึกษารายบุคคล (Individual Counseling) ประมาณ 85 ชั่วโมง
3. ทีมงานการปรึกษาเชิงจิตวิทยาครอบครัว (Family Counseling) ประมาณ 20 ชั่วโมง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย